

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

MILLELOQVII IVRIS
M. MANTVAE BENAVIDII
PATAVINI, IV. CON. COM. PALATINI
& primo in loco patrię ſuę
iuris Cęſarei matutini
interpretis;

CENTVRIA PRIMA,

Addito etiam in calce eiuſdem commentariolo
ad l. minime ff. de religio.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

Patauij, Apud Gratioſum Perchacinum
1561.

AD LECTOREM.

STATVERAM optime atque amantisſime Lector, imitatione Aurelij Auguſtini, & Ambroſij, Milleloquium Iuris ſcribere, opus ſanè vtile, ac frugiferum ſtudioſis bonarum artium, ſed quia non ſine maximis laboribus ac vigilijs, hoc idem perfici poſſe videbam, atq; (vt dici ſolet) ad vmbilicum perduci, repente exiſtimaui longe melius fore, ſciſcitari prius de induſtria, quid nam ſentiant, qui ipſi iuri operam nauant, quidqúe hac in re cupiant, & (quoad me etiã) quid mihi agendum ſit ſcribendum ne, vel deſiſtendum potius, ne operam (vt eſt in prouerbio) & oleum perdam. Ea propter Centuriam hanc primam, quaſi exploratorem quendam, volui emittere in lucem oculisqúe doctisſimorum hominum ſubijcere, imò iudicio & cenſure (vt par eſt) quam ſi tibi æqui, boniqúe etiam conſulenti, non diſplicuiſſe cognouero: ſiqúe mihi popularis arriſerit aura, & ab his amplius probatã iri videbo, opus cœptum planè perſequar, inqúe ipſum omnibus

neruis ingenij inſudabo, quanquam arduum & difficile ſit, ne dicam laborioſum, ſin minusquam libenter receptui canam, alijsq́ue ingenijs promptioribus, delegabo, eritq́ue porrò ſatis, hoc caſu voluiſſe: imò, ſuſcipere volentibus iſtud ipſum onus, ſatis ſuperq́ue (iterato dixerim) viam oſtendiſſe, qua ſibi conſulant, nomen immortalitati commendent, & poſteritati denique quàm maximè prodeſſe poſſint & contendant. Vale. Patauij, die 8. Nouemb. 1561.

ELENCHVS LEGVM,

quibus ſanè multa, cum ſcitu, tum annotatu digna applicari poſſe videntur.

1 AD l. & ſi non ſint §. quid ergo, ff. de au. & ar. lega.
2 Ad l. ornamentorum eo. ti.
3 Ad l. 1. ff. de ap.
4 Ad l. Imperatores ff. eo.
5 Ad l. ſi quis non dicam rapere C. de ep. & cle.
6 Ad l. 2. §. expectandi ff. de bo. po. ſe. tab.
7 Ad l. ſi ita ff. de au. & ar. lega.
8 Ad l. illud §. fi. ff. de bo. po. cont. tab.
9 Ad d. l. quo ad aliud.
10 Ad l. non nunquam ff. de lega. præſtan.
11 Ad §. pœna. inſti. de iniur.
12 Ad l. liber homo ff. ad legem aqui.
13 Ad l. filiusfamilias §. ſecūdū vulgarē. ff. de lega. 1.
14 Ad l. non tantum §. ſed ſi ſub conditione ff. de bo. po. cont. tab.
15 Ad l. poſthumo. C. eo. ti.
16 Ad l. 1. §. ſi ex fundo ff. de he. inſti.
17 Ad l. illud §. teſt. fœminarum ff. de bo. po. cō. tab.
18 Ad §. aliud quoque capitulum, in auten. vt cum de ap. cogno.
19 Ad l. 1. ff. de iniuſto teſta.
20 Ad l. ſi duobus §. 1. ff. de bo. po. con. tab.
21 Ad §. ſui inſti. de he. quali. & diffe.
22 Ad l. nam quod liquide §. fi. de penu. lega.
23 Ad l. quia poterat ff. ad treb.
24 Ad l. filij ad tertulian.
25 Ad regu. duobus ff. de ver. ſi.
26 Ad l. cum poſt C. de ap.

27 Ad l.error.C.de iu. & fac. igno.
28 Ad l.proinde.ff.ad legem aqui.
29 Ad Bar.in l.mariti in §.fi.ff. ad legẽ iu. de adult.
30 Ad l.quæ adulterium C.eo.
31 Ad l.in agris ff.de acqui.re. do.
32 Ad l.ſi ſeruum §.non dixit Prætor ff.de acq. he.
33 Ad l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum ff. eo.
34 Ad d.§.iuſſum.
35 Ad l.eos.C.ad legem cor.de fal.
36 Ad l.antique.C.ad uelleia.
37 Ad l.filij §.vidua ff.ad municipa.
38 Ad l.ſcio ff.de an.lega.
39 Ad l.1.§.omnia C.de ve.iu.enu.
40 Ad l.ſancimus C.de pen.
41 Ad l.deprecatio ff.ad legem rhod.de iac.
42 Ad l. ſi quis à ſe fundum C. ad legem Iuli. de vi pub.
43 Ad glo.in l.ticio fundus ff.de condi.& de.
44 Ad l.multum intereſt ff.eo.
45 Ad l.à teſtatore ff.eo.
46 Ad l.in conditionibus primum locum ff.eo.
47 Ad l.ſcio.ff.de reſti.in integ.
48 Ad l.aduerſus C.de cri expi.he.
49 Ad l.1.§.ſi impuberi ff.de colla.bo.
50 Ad l.2.C.cõmu.vt.iud.
51 Ad l.fundus ff.communi diui.
52 Ad l.frater à fratre ff.de condic. ind.
53 Ad l.naturalis §.at cum do.ff.de præſcrip. verb.
54 Ad l.fi.& aut.ibi poſitã.C.de dote.ca.nõ. nume.
55 Ad l.fi.C.de dotis promiſſio.
56 Ad l.3.§.ſi emancipatus ff.de bo.po.con.tab.
57 Ad l.1.C.de dot.promiſſ.
58 Ad l.non debet ff.de dolo.

59 Ad l.1.§.dolum ff.eo.
60 Ad l.nam is ff.eo.
61 Ad l.ſi finita §.Iulianus ff.de dam.infec.
62 Ad l.fluminum §.vicium ff.eo.
63 Ad l.damni §.ſi is qui vicinas ff.eo.
64 Ad glo.in l.quanuis ff. eo.
65 Ad l.1.2.de diuor.& ad l.etiam ff. de fun.dota.
66 Ad l.quintus ff.de do.int.vi.& vxo.
67 Ad l.1.2.3.ff.eo.
68 Ad l.pupillus §.decuriones ff.de ver. ſi.
69 Ad l.titia cum ſimilibus ff.ad legem fal.
70 Ad l.filiusfamilias ff.de donatio.
71 Ad l.1.ff.de dote prælega.
72 Ad l.Theopompus eo.ti.
73 Ad l ex hac ſcriptura ff.de dona.
74 Ad l.ſancimus C.de diuer.reſcrip.
75 Ad glo.in l.minor ff.de euictio.
76 Ad l.herennius §.caia ff.eo.
77 Ad l.1.C.de execu.rei iud.
78 Ad l.qui accuſare.C.de eden.
79 Ad l.à titio ff.de fur.
80 Ad l.dies feſtos C.de fer.
81 Ad l.more Romano ff.eo.
82 Ad auten.præſente C.de fideiuſſo.
83 Ad l.ſi quis intentione ambigua ff.de iudi.
84 Ad l ſi quis ex aliena.ff.eo.
85 Ad l.cum Prætor ff.eo.
86 Ad l.vt vim ff.de iuſti. & iu.
87 Ad l.imperium ff.de iu.o.Iud.
88 Ad l.cum pater §.filius matrem ff.de leg.2. & ibi glo. vulgata.
89 Ad l.ſi pluribus ff.eo.
90 Ad l.leges C. de legi.

91 Ad l.humanum C. eo.
92 Ad l.ſi in emptionem ff.de mi[illegible]o.
93 Ad l.ſcire leges ff.de leg. 1.
94 Ad l.qui iure militari ff.de milita.teſta.
95 Ad l.contrahitur ff.de pigno.
96 Ad l.hodie ff.de pen.
97 Ad l.in ſeruorum ff.eo.
98 Ad l.interpretatione ff. eo.
99 Ad l.ſi cum fideicommiſſaria libertas §.ariſto.ff. qui & à quib.
100 Ad l.1.C.quando Imp.int.pup.& uid.

Errores ſi corrige.

Col. 1.	lin. 2.	immitatione	imitatione.
Col. 33.	lin. 11.	præſumtionem	præſumptionem.
Col. 34.	lin. 11.	perſuntionem	præſumptionem.
	lin. 28.	ſi.	ſi.
Col. 35.	lin. 16.	iu.	in.
	lin. 28.	legitur	ligetur.
Col. 36.	lin. 24.	ſi.	ſine.
Col. 47.	lin. 16.	paruum	parum.
Col. 66.	lin. 29.	præceptis	præceteris.
Col. 67.	lin. 3.	Iudaice	ſi Iudaice.
Col. 69.	lin. 23.	in amphitrio	in Amphitrione.
Col. 89.	lin. pe.	col. 1.	col. 1. vol 2.
Col. 90.	lin. 20.	valem	valet.
Col. 94.	lin. 3.	exponitur,	exponitur).
Col. 96.	lin. 1.	executionis.	excusſionis.
Col. 105.	lin. 25.	homicidia	homicida.
Col. 106.	lin. 28.	matrem locum,	matrem, locum habeat.
Col. 107.	lin. 11.	in collectane.	in collectane.)
	col. 137.	inquisſimis	iniquisſimis.
Col. 138.	lin 28.	innane	inane.
Col. 143.	lin. 26.	de his pat.	de his qui pat.

Milleloquij

MILLELOQVII IVRIS CENTVRIA PRIMA
in qua Eucheri Epiſcopi Lugdun̄. immitatione, interrogan-
tis & reſpondentis perſona inducitur, quo fa-
cilius, quaſi contentione quadam,
veritas rei, de qua agitur,
eliciatur:
Iure Con. M. Mantuæ Benauidii Pata-
uini, Comitis Palatini, & primo in lo-
co patriæ ſuæ Iuris Cæſarei matu-
tini Interpretis, nunc primùm
in Studioſorum gratiam
edita.

Interrogatio.

1 LEGO Propoſitionem ferè ab omnibus receptam, quod deſtinatum pro facto habeatur l. & ſi non ſint, §. quid ergo ff. de au. & ar. le. l. 4. ff. de fun. do. l. qui in vtero, ff. de ſta. ho. l. prægnantis ff. de pen. l. pe. l. ex eo. ff. de. mi. teſta. c. ſi quis ſuadente diabolo, & ibi in not. caſu Archid. 17. q. 4. & tamen contrarium dicitur in l. cætera in §. ſed ſi parauerit ff. de lega. 1. ubi res quanquam ædibus ſit deſtinata, legari nihilominus poteſt, & ſic alienari: quia legatum eſt donatio quædam à defuncto relicta ab hærede præſtanda l. legatum parua, ff. de lega. 2. dominiumq; rei legatę recta uia tranſit in legatarium l. à Titio ff. de fur. Cur igitur ſic diuerſum?

Reſp. Materia Brocardica eſt, ut inquit Feli. in c. cum adeo col. 3. de reſcrip. Ideo diſtinctio Bar. videnda eſt in d. §. ſed ſi parauerit ad finem: uel dic, quòd in fauorabilibus deſtinatum pro facto ſiue

B imple-

impleto habeatur; in odioſis autem nō, vt pulchrè declarat idem Bar. conſi. 36. col. 2. vel & aliter quòd vbi exigitur facti eſſentia deſtinatum non habetur pro facto, alias ſic, ita Alex. vbi multa conſi. 97. col. pe. vol. 3. & facit not. deciſio cap. Tholoſa. in pulchro caſu 387. non prætermitto etiam quòd regu. fallat in teſtamento l. is qui deſtinauerat ff. de teſta. Fulgo. conſi. 29. ad fi.

2 Int. Poſitio iuris, non admittitur, quia ſemper eſt certum l. ornamentorū & ibi Bar. not. ff. de au. & ar. le. vſq; adeo vt nec ſit reſpondendum quia ſi contra ius reſpondeatur, reſponſio nihil valet, ſi ſecundum ius reſpondentem non releuat, vt ibidem habetur & in l. 2. ff. de confeſſ. idem Bar. in l. 1. nu. 9. C. eo. & ad idem dicit Bal. in l. 1. in prin. C. de iura. cal. quod ſi qō ſit iuris, de calumnia non iuratur, ex quo non deſiderat probationes facti, ſed legum allegationes, & eſt ſingul. limitatio ad not. in l. prolatam C. de ſen. & declarat in l. 2. in §. quod obſeruari col. 4. C. eo. de iu. cal. quòd debet intelligi in poſitione iuris ſcripti, ſuper quo non recipitur probatio, niſi per aperturam librorum, imò dicit alibi clare, quod cum poſitio non fiat, nec probatio neceſſaria eſt, arg. in l. hec ſtipulatio in §. diuus ff. vt lega. no. ca. conſi. 238. vol. 1. & Bar. in l. 1. col. 1. ff. nil nouan. ap. penden. quod negatione iuris non fit res dubia, ex quo nec debet quis interrogari ſuper articulo iuris, & adhuc Bal. in c. fi. nu. 2. de iu cal. quod non reſpondetur huic poſitioni, quia lex reſpondet & quia reſponſio eſt à iure determinata. Sed an iſtud indiſtinctè ſit verum?

Reſp. Certe non, niſi ſit ius diſponens, quia ſi diſpo-

ſpoſitiuum, huic reſpondebitur, vt in obligatione, actione, ſeruitute & ſimilibus, quæ ſunt iuris, & tamen prædictorum poſitioni eſt reſpondendũ, & ita declarat Bar. in d. §. quod obſeruari col. 5. imò plus quod tex. in d. l. ornamentorum, contrarium probare videtur, quia hæres ibi reſpondit. Sed reſpondet ſponte, inuitus autem non poterat compelli, ita idem Bar. in l. vbicunque col. pe. ff. de int. ac.

Si ius foret etiã probabile foret quoq; ponibile quia fiat de conſuetudine, vel de ſtatuto, quoniam facti eſt, & debet probari. c. 1. de conſti. in 6. Bal. in præallega §. quod obſeruari col. 4. & in c. dudũ 2. col. 2. de elec.

Vel ſi ius ponatur pro qualitate facti, dic rursũ, quod eſſet reſpondendum, vt idem Bal. dicit in c. fi. nu. 2. de iu. cal. & probatur in l. fi. ff. de iureiu.

Epoſtremò, quod admitteretur poſitio iuris, ſi (vt de conſuetudine & ſtatuto diximus) in eo cadat probabilis ignorãtia, exempli gratia ac tertio loco in conſtitutione extrauagantis l. cum prolatis ff. de re iud. Bar. in d. l. ornamentorum Feli. in c. non nulli col. 26. de reſcrip.

3 Int. An appellatio à prouocatione differat, valde dubito, quia video in multis locis, verbo appellationis quandoque, interdum vero prouocationis iure con. uti, præſertim in l. 1. in prin. ff. de ap. & in l. 1. ff. à quib. ap. non li. & in l. 1. ff. quis & à quo?

Reſp. Differunt abſque dubio, loquendo proprie, quanuis promiſcue poni videantur alias, quia omnis appellatio eſt prouocatio, nõ è contra: prouocatioque fit proprie ante litis ingreſſum à graua-

mine c. cum ſit Romana §. ſi uero de ap. Feli. in rub. de ap. in prin. clarius dicit, Bal. in Marga. ſua in §. appellatio nu. 43. & Gui. Papa ſingu. 608. quod proprie appellatio fit in iudicio, & à ſententia quidem, à minori tribunali ad maius d. l. 1. ff. de ap. §. illo, in auten. eo. ti. unde ſic alibi dicitur in l. 1. C. ſi ſep. in int. reſti. pos. appellare debebas, ſi tibi ſententia diſplicebat, quam regu. generalem, dicit Bal. conſi. 366. col. 1. uol. 3. & conſi. 463. uol. 4. & conſi. 430. col. 2. eo. lib. prouocatio uero extra iudicium.

4 Int. Scio quòd gradatim appellandum eſt, & non omiſſo medio l. Imperatores ff. de ap. loquendo de iure ciuili, ut ibi quodque alias ſi de iure Canonico loquamur, ſecus c. dilecti c. cum ſit Romana c. ſi duobus de ap. Bar. in l. omnes populi col. 15. ff. de iuſti. & iu. & eſt ſimile in Sacerdotio, quandoquidem ſit regulare ordinate ad ordines aſcendẽdum, & non per ſaltus & per abrupta, quia nihil inordinatum placet legi, ut inquit Bal. in c. dilecti nu. 1. de ap. & in l. nam & ſeruius in prin. ff. de nego. geſt. quod caſum appetit, qui poſtpoſitis gradibus per abrupta petit aſcenſum. Et eſt argumen. contra nouitios, procurantes ſedem ordinariam, ut me egrotante hoc anno, fecerunt quidam, bo. tex. in c. ſi. 48. d. & in c. ſi offitia 59. d. & in l. quæ utiliter ubi etiam glo. ff. de nego. geſt.. Nec edificari parietes hinc, prius pondus accipiunt tignorum, niſi à nouitatis ſue humore ſiccentur, ne ſi antequam ſolidentur, pondera ſuſcipiant, cunctam ſimul fabricam deponant ad terram, ut in locis præallega. legitur. Et idem Azo in prohe. ſummę, quod ex alto corruit qui uo

lare

lare ſatagit antequam pennas aſſumat. & hoc eſt quod dicit quoque Deci Seni. in l. iuſtum C. de eden.per glo.in d.l.quæ utiliter, quod ſicuti ad ordines & Sacerdotium, non eſt quis per ſaltum, promouendus, ut s̃. nec pari modo eſt Scholaris eo modo, ad examen doctoratus admittendus, nõ nihil Feli. in c. cum te in prin.de offi.de.ſed dubito,an iſtud fallat aliquo caſu ?

Reſp. Fallit primũ(ut dictũ eſt) de iure Canonico.

Secundo fallit, ſi non opponatur.

Tertio fallit ſi extaret cõſuetudo c.dilecti 2. de ap.ubi Abb.& Imo.plene c.2.de conſuetu.in 6. c. Romana §.1.de ap.eo. lib.Feli.in c.ſuper quæſtionum col.8.de offi.de.

Quarto fallit in Scholari ut per Bal. in autentica habita col. 4. C. ne fi. pro pa. & ibi dixi. idem Feli.in loco prællega.col.9.

Quinto fallit, quia reſcripto põt quis legitimari perſaltũ, ideſt in nepotem circũſcripto filio §. ſi quis igitur in auten.quib.mo.nat.effi.ſui.Bal.conſi.206.col.2.uol.3.

5 Int. Eſt ne generaliter uerum,quod in atrocioribus puniatur affectus, licet non ſequatur effectus, & actus pro perfecto habeatur, licet non perficiatur,ut dicitur in l.ſi quis non dicã rapere C. de ep. & cle. & in l. ſi is qui cum telo C. ad legem cor. de ſica. Bal. in l. ſi ex plagis in prin. ff. ad legem aqui. Pau.Caſtr.conſi.277.col.2. uol. 2. & conſi. 335. in prin. eo. lib. Bar. in tracta. de percuſſio. in fi. Cice. in ora. pro Milo. & pro Rabi. his uerbis, nihil intereſt an occidat quis an uero ambulet occidendi cauſa ?

Reſp. Non, quia d.iura ex quadam interpretatione

ne procedunt, quæ non habet locum in ſtatutis penalibus, ita Bal. in l. ita vulneratus lec. 2. ad fi. ff. ad legem aqui. Bar. in l. 1. in §. diuus ff. ad legem cor. de ſica. Et quia ſtatuta diſponunt de actu ſecundum effectum, vt idem Bal. declarat in l. ſi fugitiui col. 2. C. de ſer. fugi.

Eſt etiam his legibus derogatum per conſuetudinem, generalem & notam, quæ probatione non eget, vt ibi dicit, & habetur in l. rem non nouam C. de iudi. tradit Pau. Caſt. conſi. 299. col. 2. vol. 2. & Cy. in d. l. ſi is qui cum telo, & Bal. rurſum conſi. 361. vol. 1. Ro. in l. damni in §. ſabini col. 2. ff. de dam. inf. Alex. in l. 1. in §. fi. ad fi. ff. qđ quiſque iu. & conſi. 15. col. 2. vol. 1. & conſi. 140. col. 2. vol 2. Fulgo. conſi. 149. col. 3. Bar. in l. 1. ff. ad legem cor. de ſica. Afflic. in c. 1. in 4. not. nu. 2. de pa. iu. fir. in vſib. Fran. Tigri. præceptor Bar. conſi. 14. nu. 7. 8. 9. in vol. conſi. criminal.

Eſt verum quod in crimine leſe maieſtatis ſecus eſt quodque tunc locum habebit omnino deciſio dictorum iurium, l. quiſquis l. fi. C. ad legem iu. ma. & ita nouiſſimè poſt alios ſanè multos conſuluit Soci. iunior conſi. 105. nu. 37. vol. 3. & ante eum Marti. Laud. in tracta de cri. læſe ma. q. 19. Gigas. in tracta. ſimili, lib. 3. q. 2. nu. 6. & ita tenendum eſt.

6 Int. Quare eſt quod in pandectis, prius tractatũ eſt de bo. po. contra tabulas, poſtea de bo. po. ſecundum tabulas, in libro Codicis vero, contrariũ vt ex ipſa ſituatione titulorum elici poteſt, & videtur mirum. Imò quod primo modo id regulare eſt, & rationabile l. 2. §. expectandi ff. de bo. po. ſecundum tab. l. poſthumo, & ibi dixi ego mul

ta

ta C. de bo. po. contra tab. l. illud §. fi. ff. eo. Corn. conſi. 11. nu. 5. vol. 2. & inde eſt quod hæreditas adiri non poteſt quandiu pendet, an poſthumus præteritus naſcatur, & ſic an teſtamentum rumpatur, vt in d. l. poſthumo, tradit Bar. in l. ventre in prin. ff. de acq. he.

Reſp. Quia in pandectis conſideratur ordo decernendarum cauſarum in lib. Codicis autem, dignitas bo. po. namque ſecundum tab. vti dignior præfertur, quia ex voluntate procedit, contra tab. vero, (vt uerbum ſonat) eidem repugnat, & nimirum ſi hac de re, ſecus actum eſt, l. 1. ff. de albo ſcrib. l. 2. ff. de ſta. ho. §. fi. inſti. de ac. Ias. in rub. ſi cer. peta. col. 9.

7 Int. Quare eſt quod verba præſentis temporis legis, trahuntur ad futura, imò quod ipſius, hæc eſt natura, dare formam futuris negotiis l. leges C. de legi. c. fi. de conſti. & tamen videmus, quod legatum factum à teſtatore, refertur ad tempus teſtamenti, futurum autem non comprehendit, idemque in donatione l. ſi ita ff. de au. & ar. lega. ſique bona alicuius fuerint publicata, quod non comprehendentur poſtea acquiſita l. ſi tibi. §. is. ff. mand. l. cotem fero §. cauſa. ff. de publica. c. felicis §. verum de pen. in 6. Bal. & Ange. in l. 3. in §. pe. ff. quod quiſque iu. Feli. in c. ad liberandam, col. 1. 2. de iude. Et idem in collectis ſi alicui immunitas conceſſa ſit ne eas ſoluere teneatur, quod ad futuras tenebitur d. l. ſi ita l. rutilia polla. de con. emp. Bal. in ſtatu. collecta nu. 9. Et ſi quis promiſerit dare ſchacum matum cum pedina tempus promiſſionis attendetur, non victorie, inquit Bal. in l. Senatores lec. 1. ff. de Se-

nato

nato uidemus etiam ſi quis conſtituatur procurator quod ad futura non uidebitur conſtitutus: intellige ſemper niſi ſint præſentibus connexa, uel acceſſoria l. creditor §. gaio ff. de libe. le. l. nomen debitoris ff. de lega. 3. Bal. in l. item & ad litem lectu. 1. ff. de procu. Ro. ſingu. 497. uel ad teſtamenti propoſitum, niſi monete legatum factum ſit, quia quoad ualorem attendetur tempus ſolutionis, non teſtamenti caſus eſt in l. cum certum ff. de au. & ar. le. Ro. ſingu. 513. & ad regu. redeuntes, quia videmus quoque, ſi emancipatus repudiauerit bo. po. quod non uidebitur repudiare niſi unum caput, inquit Deci. ſeni. in l. emancipata col. 1. C. qui admi. Et ſi legatum adhuc relictum ſit omnibus eccleſijs alicuius dioceſis, quòd non debebitur poſtea edificatis, cle. literas de reſcrip. Et idem dicit Bar. ſi mandet teſtator eccleſiam extrui in domibus ſuis, ut de illis intelligatur, quas habet tempore teſtamenti, conſi. 26. col. 1. multa quæ ad idem adduci poſſent, ratione breuitatis inſtitute, prætermittenda.

Reſp. Quia tex. & ſimiles, in l. ſi ita ff. de au. & ar. le. loquuntur in teſtatore, & in homine, qui ſemel loquitur, contrarium vero in lege, quæ loquitur ſemper l. arriani, C. de hære. tradit Bar. in l. 1. col. 2. ff. de condic. ex le. Pau. Caſt. conſi. 314. col. fi. vol. 1. Corne. conſi. 14. col. 2. vol. 1.

8 Int. Hæres inſtitutus de iure prætorio, qui habet bo. po. ſecundum tab. non agit, donec poteſt intentari contra tab. à filio præterito, etiam non dum nato. l. 2. §. expectandi ff. de bo. po. ſe. tab. l. poſthumo C. de bo. po. contra tab. Sed ponamus, quod velit ipſe agere contra tab. antequam

na-

naſcatur poſthumus, beneficio ipſius aperientis edictum,poterit ne ?

Reſp. Poterit vtique, quia foret ſatis iniquum, ipſum nec bo. po. ſe.tab. intentare poſſe, nec contra tab. l. ſi poſt mortem §. fi. l. illud, §. fi.ff. de bo. po. cō. tab.glo. in d. l. poſthumo,& ſic (vt ibi dicebam alias) plerunque ex perſona alterius conſequimur quòd ex noſtra conſequi non poſſumus l. Ariſto. in fi.ff. quæ res pi. obliga. po. l. quæſitum ff. de in iuſ. vo. c. ſi pater de teſta. in 6.

9 Int. Quæ vtilitas reſultat ex hoc,quod dicebam proxime, vt inquit alias I. con. in l. 1. in §. dixerit aliquis ff. de publican. quod ſcilicet, inſtitutus poſſit beneficio præteriti aperientis ſibi edictum, intentare bo. po. con. tab. à ſe ipſo autem non.

Reſp. Multiplex primo,quia eam bo. po. ſecundum tab. tranſmittit ſi interim moriatur l. illud §. fi. ff. de bo.po. cō. tab. Scđo,quia forte maiorē portionem conſequetur, quam conſecutus fuiſſet l. non putauit, §.fi.ff eo. Tertio,quia nō tenebiť ſoluere legata, niſi liberis & parentibus l. ſi duo ff.de lega. pręſt. Quarto,quia ſic celerius creditoribus cōſultū erit arg. in l.1 in prin. ff. de ſuc. edic. Quinto & vltimo, quia reducit rē ad cauſam inteſtati, quod fauorabile eſſe ſolet,& multa in ſuccedentibus ab inteſtato dici ac fieri permittuntur, quæ alias non permitterentur l. hac conſultiſſima §.ſi quis C. de teſta. Bar in l.1.in §. non autem ff. de bo. po ſecundum tab.

10 Int. Ponamus quod poſthumus non naſcatur de quo .ſ. & cuius beneficio iam inſtitutus bo po. con. tab. intentaſſet, quid erit hoc caſu?

Reſp. Contra tab in bo. poſſ. ſecundum tabulas conuertetur, artificio Iuris l non nunquam ff. de lega. præſtan. Et eſt ſimile, quia videmus hinc, quod inſtitutus in re certa, qui loco legatarij habetur, dato ſibi coherede vniuerſali, ſi is repudiauerit in vniuerſalem artificio Iuris heredem conuertetur, vt not. in l. 1. in § ſi ex fundo ff. de he. inſti. & in l. quotiens C. eo. vel dici poteſt, quod ad bonorum po. ſe. tab. reuertatur, & ſic res ipſa, ad ſuam priſtinam naturam, quod etiam facile eſt, & ſolet fauorabile reputari l. ſi unus §. pactus, uerſ. quod in ſpecie ff. de pac. c. ſtatutum vbi glo. numerandum de præben. in 6.

11 Int. Quare eſt quod pœna talionis, de qua in §. pena inſti. de iniur. ad æquilibrium facta olim, id eſt πρὸς τὴν ἰσονομίαν habita iniuriarum ratione, & qua rurſum teſtes, in Suſannę necem falſum deponentes, ut per glo. in l. teſtium C. de teſti. legeque Moyſis ſimili, puniti fuerunt, & non alia, æmuli Danielis. vt c. 3. & 6. legiť Daniel. Imò quod etiā illuſtris perſona, accuſando priuatum imparitate non obſtante ſe ſubſcribebat, ad hanc talionis penam, ſicque maritus accuſando uxorem de adulterio l. fi. C. de iniur. c. tue de procu. Old. conſi. 46. & ad idem cenſuit Iſocrates, delatores ſiue accuſatores eſſe comprimendos, uſque adeo ut accuſantibus falſo, penam ſtatuerit & ut ultionem in ſe ipſos formidarent, quam in alios innocentes meditabantur, quare inquam his ſtantibus eſt igitur, quod receſſerit ab aula deque generali conſuetudine, hodie locū non habeat l. pe. §. ad crimen, & ibi Bar. nu. 2. ff. de pub. iud. idem Bar. in l. ſi cui ff. de accu. Saly. & Ange. in auten. ſed

no

nouo iur. C. ad legem ſul. de adulte. ?

Reſp. Receſſit inquã, quia multi propter antiquum rigorem prædictum, eoque territi retrahebantur ab accuſando, & ſic delicta remanebant impunita, & male l. ita vulneratus ff ad legem aqui. c. ut fame de ſen. exco. in 6. l. congruit. ff. de offi. præſi. & ita poſt Io. And. in addi. ſpe. dicebat Feli. in c. ſuper his col. 4. ad accu.

12 Int. Si uerum eſt quod vulgo dicitur, quod nemo eſt dominus membrorum ſuorum l. liber. homo ff. ad legem aqui l. 1. C. de bo. eo. qui ſibi ip. mor. conſciue. l. in tantum ff. de ap. c. ſi quis abſciderit 55. d. c. contingit de ſen. exco. uſque adeo ut nec poſſit quis ſe in queſtionem dare, quicquid dixerit glo. in l. interdum in §. qui furem ff. de fur. cõmuniter reprobata; tradit Bar. in l. cum ſeruus. ff. de cond. ob cau. Bal. in Marga. ſua aurea in §. libertas nu. 3. Nec fideiuſſor rei, ſi is fugiat, puniri corporaliter hac ratione, quia nec potuit ad idem obligari, inquit Abb. in rub. de fideiuſſo. & Pet. de bella. per q. 199. nec dari liber homo rurſum, & regulariter pro obſide, & pro obſtagio, ut concludit Feli. in c. ex reſcripto, col. 2. de Iureiu. nec ipſe renunciare defenſionibus in criminali cã. ut per glo. in l. pactum inter heredem, ff. de pac. ſi uerum inquam iſtuſt eſt, non deberet etiam tranſire ſententia in rem iudicatam ex acquieſcentia condemnati quandoquidem præiudicium corporale inferatur, & tamen tranſit, ut not. in c. de his de accu. Nec deberet poſſe quis pati ſe uenundari ad pręcium participandum, & tamen patitur, ualetque uenditio l. & ſeruorum ff de ſta. ho. §. fi. inſti. de iu. per. Nec olim à Nautis, in mari mergi Ionas, ipſius

iuſſu (hiſtoria nota eſt) & tamen merſus eſt, inque uentre ceti manſit tribus diebus & tribus noctibus ut Math. legitur c. 12.

Reſp. Tranſit in rem iudicatam, quia tacite confiteri videtur & tunc poteſt condemnari l. furti ff. de his qui not. infa. ſicuti occiditur etiam ex uera confeſſione l. qui ſententiam. C. de pen. Feli. in c. conſanguinei, col. 2. de re iud. Et quo ad ſecundum ſuſtinetur uenditio, auctoritate legis, quæ eſt domina mēbrorum humanorum, & propter iuſtam emptoris ignorantiam, arg. in l. diuus ff. de reſti. in integ. Bar. in l. ticio centum ff. de condi. & de. Iaſ. in addi. Por. inſti. de iu. per. nu. 7. Tertiū ſecum ſolu. habet, Sanctorum exempla ad conſequentias trahenda non eſſe arg. in c. quæ à Iure de regu iu. in 6. hinc dici etiam ſolet, quod quæ ſpiritu Dei aguntur non ſunt ſub lege c. licet de regu. c. due ſunt 19. q. 2. quodque miracula (in ſimili) ſunt admiranda, non ad exemplum humane actionis trahenda c. ſi teſtes 4. q. 2. & 3. & plus dicit Areti. in c. ſuper his nu 27. de accu. quod quamquam quis non obligetur ad penam corporalem vt. ſ. obligatur tamen, ſi eam ſit omnimodo ſubiturus, ex diſpoſitione legis, quod eſt notandum, ſemper.

13 Int. Si patria poteſtas ineſtimabilis res eſt, l. filiusfamilias §. ſecundum vulgarem & ibi Bar. ad fi. ff. de lega. 1. imò ſacra, ſeu ſacrum quoddam vinculum, & Iuris publici, vſque adeo vt ledere patrem ob id ſacrilegium ſit, inq; emancipatione hac de re decretum requiratur, & not. Bal. in l. poſtmortem col. 2. ff. de adop. & Cy. in l. filie C. de colla. Cur ſic deportati eam amittunt, nec iudei ha

beant,

beant, vel alius, ſi filius eius ad epiſcopatus digni tatem aſſumatur l. quidam ff. de pen. Ro. in l. mul tum col. 2. ff. de ver. ob l. ſacroſancte & ibi not. (redde ſingula ſingulis) C. de ep. & cle. ?

Reſp. Quia deportati ea quæ ſunt iuris ciuilis, non retinent ciuitatem amittentes, ſed patria poteſtas eſt de Iure ciuili, l. nam ciuium ff. de his qui ſunt ſui vel alie iu. & not in d. l. quidam ergo. Quo ad ſecundum vero, quia cum ipſi Iudei ſint ſerui & in poteſtate Chriſtianorum, non poſſunt habere filios in poteſtate l. ſic eueniet ff. ad legem iu de adult. Feli. in c. Iudei 2. col. fi. vbi in materia etiam multa de Iude: ex quo etiam vltimum reſoluitur, quia cum ipſe filius in patrem aſſumatur, & pater ſuus e contra in ipſius poteſtate ſit, non æque conuenit, quod patriam habeat poteſtatem. d. l. ſic eueniet, & fuſius declarat Bal. in ſtatu. in §. filius nu. 8.

14 Int. Communis opi. eſt quod inſtitutus ſub conditione beneficio præteriti ſibi aperientis edictũ, bo. po. contra tab. agere non poſſit l. non tantum §. ſed ſi ſub conditione ff. de bo. po. con. tab. cui tamen aduerſatur tex. ad literã in l. ſi in adoptionẽ ff. eo. vbi in adoptionẽ datus, à naturali patre, ſub conditione ſcriptus eſt heres, dicit tex. quod alio edictũ cõmittente, agere poterit bo. po. con tab. & ſic duo hec iura pugnant, quid ergo dicemus? De inſtituto ſub condõne quod ea pẽdente, poſſit intentare bo. po. ſe. tab. non eſt dubitandum l. 2. §. ſi ſub conditione ff. de bo. po. ſe. tab.

Reſp. Oportet dicere (pro poſſe enim iura iuribus ſunt concordanda, & vitanda correctio l. 1. C. de inoffi. dot. c. cum expediat de elec. in 6.) quod agat

gat in d. l. ſi in adoptionem (quid quid ibi dicat glo.) exiſtēte conditione, & nō ante, & ita ibi Dy. & Albe. dicebant, & bene, quia ſubijcit ſtatim, quod ab ipſa bo. po. repelletur, ſi defeciſſet conditio, quod vnum quidem præſupponit, agendo extitiſſe & ita tene.

15 Int. Ad hoc vt exheredatio valeat, ſunt ne aliqua neceſſaria: Scio enim quod filius vel inſtitui, vel nominatim exheredari debet, ne ſi præteritus ſit, teſtamentum rumpatur, vt inſti. de exhere. lib. in prin. & in l. poſthumo C. de bo. po. con. tab. & eſt forma tradita à lege, quæ omnimō ſeruanda eſt, l. inter cetera ff. de lib. & poſthu. & eſt arg. in l. qui Rome in §. flauius ff. de ver. ob. & in l. cum hi in §. ſi Prætor ff. de tranſac. & in l. ſcio vbi not. tex. ibi quaſi forma quadam obſtrictus ff. de ap. eſt ne aliquid aliud quod deſideret (ut dixi) exheredatio ipſa vt valeat?

Reſp. Eſt vtique, vt videri, legique poteſt, per glo. in d. l. poſthumo, in ver. nominatim in 2. ſui parte. & plenius in l. 3. in §. filius in ver. ante heredis ff. de lib. & poſthumis vt non modo (vt dixiſti) nominatim fiat, & primo, & ſic rite ideſt ſolemniter l. non putauit §. non quæ uis ff. de bo. po. con. tab. quamquam etiā aliter interpretari poſſit id quod ibi habetur, vt dixi in d. l. poſthumo, verum etiam & 2. pure l. 3. præallega §. pure, non autem ſub conditione, quia ſi dicatur quiſquis mihi heres erit, filius meus exheres eſto non valebit, quia (inquit tex.) à parentum ſucceſſione, liberi certo iudicio, ſunt remouendi, in. l. ſub conditione ff. de bo. po. con. tab. & hoc caſu ſicque ſub conditione exheredatus bo. po. con. tab. habebit, quamquam ſecus

ſit

ſitin inſtituto, vt proxime dicebam, l. non tantum §. ſed ſi ſub condône ff. eo. Tertio requirit quod ab omni gradu ſit exhęredatus, quia ſi ab vno tantum contra ſequentem bo. po. vti præteritus con. tab. intentabit, non accipiente eam primo hærede, exẽpli gratia, pater ſibi hæredem inſtituit, ab eoque filium exhæredauit, ſic Titium hæredem inſtituo, filius autem meus exhęres eſto, & ſi titius hæres nõ erit Seius ſit hæres; quia præteritus eſt à ſecundo gradu, primo inſtituto non agente, bonorum poſſeſſionem (vt dixi) intentabit contra ſubſtitutũ l. nõ putauit §. 1. ff eo. Quarto à tota hereditate, quia ſi à re certa adhuc vitioſa erit exhæredatio, & non valebit, puta quia pater inſtituat ſibi hæredem, filio leget decem, & poſtea dicat, iſque tertia parte exhæres mihi ſit, vel tertia parte ipſum exhæredo, l. cum quidam ff. de libe & poſthu. & tanquam præteritus, quia non eſt inſtitutus, aut legitime exhæredatus, poterit dicere teſtamentum nullum vt ibi not. vbi Ias. & alij.

5. & vltimo, quod non ſine cauſa exhæredetur, inque exhæredatione hodie inſeratur, vt in auten. non licet C. de lib. præte.

16 Int. Mirum videtur (vt proxime dixiſti) quod à certa re filius exhæredari non poſſit, & tamen in certa re poſſit quis inſtitui. l. 1. §. ſi ex fundo ff. de hære. inſti. l. quotiens C. eo. Cur igitur ſic diuerſum?

Reſp. I. Con. aſſignat tibi rationẽ, quia inſtitutio fauorabilis eſt exhæredatio odioſa, in l. cum quidã ff. de lib. & poſth. fauores autem ſunt ampliandi, odia vero reſtringenda vt ibi, ergo nimirum ſi inſtitutio valet, exhæredatio non, ſique filius tanquam

quam prӕteritus,quia non eſt inſtitutus,aut rite exhæredatus habet & agit bo. po.contra. tab. l. non putauit §. non quæ vis ff. de bo. po. con. tab. d. l. cum quidam, & ibi per docto ff. de lib. & poſthu.

17 Int. Bo. po. datur con. tab. filio præterito l. 1. & toto ti. ff. de bo. po. contra tab. an ſit dare caſum, quod prætereatur, & tamen eam bo. po. non habeat?

Reſp. Vtique eſt dare,ſi præteritio fuit matris.§. mater inſti. de exhære. lib. l.illud §. ad teſtamenta feminarum ff. de bo. po. cont. tab. notat glo. in l. poſthumo in ver. nominatim C. eo. & non ab re quia quoad eam filius non eſt ſuus, nec ipſam habet in poteſtate, nec in eo dominij continuatio, conſiderabilis eſt, de quibus in §. ſui inſti. de he. qua. & diffe. & in l. in ſuis ff. de lib. & poſthu. & habetur in §. femine inſti. de adop. tradit Bar.in l. 3. C. de inoffi. teſta. & in l. pater filium col. 2. ff. eo. ti.vſque adeo vt pro exhæredatione habeatur, & ſibi querela detur non bo. po. con. tab.vt in d. locis legitur,de quibus ſupra,& cum non detur bo. po. (quod eſt notandum,) con. tab. non dabitur quoque ei bo. po. vnde liberi, ſed vnde legitimi l. 1. §. recte ff.ſi tab. teſta. nul.exta.not. in rub. C. vnde libe.

Et idem dicendum eſt,ſi ipſa mater prætereatur à filio, quod pari modo pro exhæredatione habebitur, nec ipſa rurſum bo. po. con. tab.habebit l. cum filium C. de inoffi.teſta.

Nec ſecus(quod nota) ſi frater à fratre prætereatur, vt in l. fratres C.eo.

Vel ſi ſit præteritio militis l. ſi cum vel in vtero l. ſicut certi C. de mil. teſta.

Int.

18 Int. Olim filius præteritus à matre, dicebatur exhæredatus, an hodie etiam iſtud verum ſit, an vero correctum?

Reſp. Hodie, præteritus rumpit & expugnat teſtamentum §. aliud quoque capitulum in auten. ut cum de ap. cognoſci. imò quod teſtamẽtum nullũ eſt, ut ibi, & in auten. ex cauſa C. de lib. præte. & propterea ut ait alibi glo. in l. 1. C. de accu. diſtingue tempora & concordabis ſcripturas. eſt quæ ſimile in poſthumis, qui olim inter ceteros exhæredabantur, hodie uero nominatim exhæredandi ſunt aut inſtituendi, ut in §. 1. 2 3. & 4. inſti. de exhe. lib. & in l. fi. in §. fi. C. de lib. præ. & not. glo. proxime allega. in d. l. poſthumo C. de bo. po. con. tab. Et hodie etiam in exhæredatione eſt inſerenda cã. ut in auten. non licet C. de lib. præte. glo. in l. 3. in §. ante heredis ff. de lib. & poſthu.

19 Int. Duo teſtamenta producuntur, eadem die facta, nec apparet quod namque ex iſtis ſit prius, uel poſterius, cui namque ſtandum eſt: nemo enim cum duobus mori potuit, niſi miles l. 1. & ibi glo. ff. de iniuſ. teſta. l. querebatur l. milites §. miles, (red de ſingula ſingulis) ff. de mi. teſta.?

Reſp. Illi in quo inſtituti reperiuntur uenientes ab inteſtato l. hac conſultiſſima §. ſi quis C. de teſta. tradit Bar. in l. 1. in §. non autem nu. 1. ff. de bo. po. ſe. tab. & eſt ſimile in l. ſi duobus in §. 1. ff. de bo. po. con. tab. vbi teſtamentum primum iure factum erat, ſecundum autem non, quia in eo ſilius erat præteritus, d. l. 1. ff. de iniuſ. l. inter cetera ff. de lib. & poſthu. l. poſthumo C. de bo. po. con. tab. & tamen dicit ibi tex. quod rumpit primum, & conſequenter, quod valet, quia alias non rum-

peret illud, & hoc nulla alia ratione niſi iſta, quia in eo fuerant inſtituti uenientes ab inteſtato. Vel ſi unus ex hæredibus inſtitutis, poſſideret vt dicebat Iacob. Baldui. in d. §. non autem, ut idem Bar. ibi refert, & ſi neuter poſſideat, nec inſtituti ſint in in eis uenientes ab inteſtato: tunc dubitaretur de uiribus teſtamenti, nec poſſet adiri hæreditas, quia nec ullus eorum eſſet hęres, & ut fuſius in d. loco.

20 Int. Duo ſunt iura inuicem pugnantia in l. ſi duobus in §. 1. ff. de bo. po. con. tab. ubi ſi primum teſtamentum perfectum ſit, & in 2. filius in poteſtate præteritus, tollitur primum per ſecundum, & tamen contrarium dicitur in l. ſi filius qui in poteſtate ff. de lib. & poſthu. quomodo igitur ea concordabimus ne uuum aliud corrigat l. 1. C. de inoffi. doti. c. cum expediat de electio. in 6.?

Reſp. Hoc ſolo uerbo, quia primo caſu erant inſtituti uenientes ab inteſtato, ut in ſimili dicit Bar. in l. 1. in §. non autem ff. de bo. po. ſe. tab. imò tex. in l. hac conſultiſſima in §. ſi quis C. de teſta. 2. autem non.

21 Int. Vellem ſcire quare eſt, quod filius in poteſtate patris exiſtens appelletur ſuus, quia uideo, quod etiam clerici ſui eſſe dicuntur, domeſtici familiares, & commeſſales epiſcopi c. ſi. de uer. ſi. in 6. imò & amici, ut per glo. in l. coloni C. in quib. cau. colo. lib. 10. tradit Bal. in l. 1. col. 12. C. qui accu. non po.

Reſp. Dicitur ſuus, quia ſibi ipſi quodammodo ſuccedit, propter continuationem dominij, quæ fit in eum, vſque adeo vt viuente etiã patre quodã modo dominus ſit §. ſui inſti. de he. qual. & diffe.

l. in

l. in ſuis ff. de lib. & poſthu & vna eademque perſona cum ipſo patre, cenſeatur, ſiue pars totius l. fi. C. de imp. & partem intellige, ſeparatam, non continuam, vt pes in homine vel manus. nec iſta ratione requiratur hæreditatis aditio, vel aliquod miniſterium facti, vt not. in l. cum hæredes ff. de acq. po. & in l. traditionibus C. de pac. & quia libertas per procuratorem dari non poteſt, & tamen datur à filio l. nec mulierem et ibi not. C. de vindic. lib. alij ſui ſunt abuſiue, inuentaque hinc ipſius fauore principaliter ſuitas, ęquitate quadam naturali l. cum ratio ff. de bo. damna. Secundario vero fauore patris, arg. in l. & quia ff. de int. ac. et in §. ſunt autem inſti. de bo. po. et eſt nomen iuris ita nobile, vt non capiat niſi vnum gradum d. §. ſui l. 1. §. ſciendum ff. de ſu. et legi. Triplex pleniſſima, ſemiplena, et plena; pleniſſima quando immiſcet ſe hæreditati paterne, ſemiplena, quando abſtinet ſe, plena quando nec ſe immiſcet, nec abſtinet ſe. l. filius ff. de acq. he. l. 3. C. de iu. del. not. in l. omnium C. de teſta.

22 Int. Solet vulgo dici, quod exceptio debet eſſe de regula, deque terminis regule l. nam quod liquide §. fi. ff. de pe. lega. ibi niſi vinum quod erit Rome, quia ſi diceremus ſic, omnis homo currit, niſi aſinus non eſſet de regula neque de terminis ipſius, oporret igitur quod dicat niſi Petrus, quia eſt homo, ſubſtantiaque corporea animata: vt per Bar. in l. ſi eum in §. qui iniuriarum col. 2. ff. ſi quis cau. Et tamen uideo quod aliquando non eſt, vt in l. qui ſe patris C. vnde liberi. vbi regu. eſt iuris ciuilis, et exceptio prætorij, quod ſcilicet nepos ibi nullo modo de Iure ciuili admitti

poteſt, ad ſucceſſionem auitam, et tamen admittitur de Iure prætorio:ergo dictum non generaliter verum.
Reſp. In dubio id verum eſt,alias quando inde poteſt reſultare aliqua abſurditas; regula & dictum generaliter intelligitur, pro vt iacet, exceptio vero eo caſu quo locum habere poteſt, ita Imo. in l. filio præterito col. 14. de inius. rup. irritoque teſta. Corne. late conſi.195.col.3.vol.1.vel dic quod imò d. caſu etiam ſit de regula deque terminis ipſius, quia ius prætorium eſt viua vox iuris ciuilis, l. nam & ipſum ius ff. de iuſti. & iu. & fuſius dixi in d. l. qui ſe patris lectu. 2. & etiam 1. ſed aliter. & ad dicti ac regu. propoſitum facit etiam not.deciſio Pau. caſt. conſi. 406. nu.7. vol.1. dicentis parimodo, aliam de qua in l. queſitum in §. denique ff. de fun. inſt. quod firmat regu. in non exceptuatis, intelligi debere, ſimilibus, & bene vt ſupra.
23 Int. Not tex. habemus in l. quia poterat ff. ad treb. ibi non enim præſcribi inſtituto debet, cur metuat hæreditatem adire, vel cur nolit, cum variæ ſint hominum voluntates, quorundam negotia timentium, quorundam vexationẽ, quorundã æris alieni multum. Verbaque hec, omnia intelligo, præter id vnum, præſcribi ſcilicet, inſtituto, ſupple hæredi, non debere, quomodo ſignanter quoque legitur in pandectis floren. nec video, quid commune habeat dictum verbum præſcribere, ſeu præſcriptionem ſonans, cum aditione hæreditatis, vel repudiatione de quibus ibi.
Reſp. Præſcribi ideſt opponi inſtituto non debet, nec reprehendi, ſeu infirmari, eius voluntas, quod elicitur ex verbis ſequentibus, quæ loco rationis,
D ſunt

ſunt, imò quod in eis eſt ratio, quare metuat hæreditatem adire, vel cur nolit, ita exponi debet verbum prædictum, vt ibi declarat Albe. addo ego probari per tex. in l. qui agnitis ff. de excep. ibi an præſcriptio ei opponi poſſit, & in fi. ibi, præſcriptioni locum non eſſe.

24 Int. Si quis dixerit ſe nolle adire hæreditatem matris (ſupple ſibi delatam) nunquid poſſit poſtea mutata voluntate adire, antequam conſanguineus vel agnatus adeat: dubitatur alibi, in l. filij ff. ad tertu. & reſpondet I. con. ibi quod ſic, quodque penitentia eius, vſque ad annum admittenda eſt; de duobus dubitare contingit, primum eſt, quare ſic poſſit adire, cum repudiatione videretur ius queſitum conſanguineis ſeu agnatis, quod ſibi auferri non debet l. id quod noſtrum ff. de regu. iu. l. fi. ff. de pac. Et ad idem facit regu. quod ſemel placuit, de regu. iu. in 6. & in l. ſicut C. de ac. & ob. & in l. poſt mortem ff. de adop. ſecundum, dato quod poſſit, cur ſic penitentia vſque ad annum admittatur?

Reſp. Vtrunque reſoluit ipſemet I. con. ibi: primũ; quia hec verba, ſi nemo filiorum volet hæreditatẽ ſuſcipere, ſunt extenſiua, verum eſt quod non aperit quo in loco eſſent, ideo dic tu & declara, quod erant in lege XII. tab. quam, ius antiquum etiam, vocat, & habetur in l. 1. in §. ſi nemo ff. eo. ti. ſicuti vocat quoque & in l. celſus, in §. fi. ff. de lega. 2. ſecundum vero, quia & ipſa bo. po. (intellige vnde legitimi l. 2. in fi. ff. vnde legi.) annalis eſt l. 1. §. largius, ff. de ſuc. edic. l. pe. §. 1. ff. quis or. in bo. po. ſeruc. & quamquam conſanguineis ſeu agnatis, ius queſitum videretur, nec poſſit quis venire

nire contra factum proprium, erat acquiſitum tamen, reuocabiliter, & poterat venire legis auctoritate. Quomodo iura præallega. limitantur, vt ibi not. doct. & maxime in d.l. fi. & in d.l. poſt mortē & eſt ſimile in l. nonnunquam ff. de colla. bo.

25 Int. Si ruſticus contra quem agatur, poſitioni reſpondeat, & dicat nego me non teneri, an confiteri videatur ſe eſſe debitorem?

Reſp. Dubitabam ego alias, quia duæ negationes faciunt vnam affirmationem l. duobus ff. de uer. ſi. Et quia in dubio à regula recedere non debemus l. ab ea parte ff. de proba.

Conſiderando adhuc cum potuerit ſimpliciter negare ſe eſſe debitorem, ſic dixerit, uſque adeo ut omnio ſit imputandus, arg. in l. ueteribus ff. de pac. & in l. 2. in §. ſi quis ff. ſi quis cau.

Imò quod dictum eius recipit interpretationē legalem, non in facto conſiſtentem, inquit Bal. con ſi. 314. ad fi. uol. 2.

Sed tamen contrarium uerius eſt, ut tenuit Cy. Benedic. de plumbi. Ange. de Vbal. & alij in l. qui ſe patris in glo. 3. in prin. C. unde libe. exponitur quæ nego, ideſt negando dico, & ad regu. reſpondetur (licet ipſi nihil dicant) quod fallit de communi uſu loquendi, ex quo alia etiam dubitationē facientia tolluntur, & eſt reſponſio generalis, qua ita etiam declarat Io. pariſien. in tracta. de primogenitu lib. 1. q. 2. col. 4. & eſt arg. in l. librorum in §. quid tamen caſſius ff. de lega. 3. & in l. labeo. ff. de ſup. lega. ſed in ſpecie quoque reſpondetur, quod nec prædicta locum habent in ruſtico, ſic reſpondente, utpote homine groſſo, quandoquidem mens ipſius, & non uerba attendi debeat, quę

eſt,

eſt, quia negando credit agentem perimere, & nõ fundare l. ſi is qui ducenta §. vtrum ff. de reb.dub. tradit Bal. pulchre in l. 1. col.6.C.de ſer.fu. vſque adeo ut præter primam negatiuam, etiam ſi plures forent omnes abundent c.& ſi Chriſtus de Iure iu. Bal. in loco præallega. not. in c. 2. de conſti. in 6. & dixi ego in d. l. qui ſe patris in 2.lectu.nu.48.

26 Int. Certum enim eſt, quod ordinarius iudex, poteſt ius reddere, in qualibet parte ſue dioceſis c. cum epiſcopis de offi. or. in 6. Bal.in l.teſtamenta col. 2. C. de teſta. & in l. 3. in prin. ubi idem in Rege dicit, quod poteſt in quacunque parte regni pariter pro tribunali ſedere, & per ſe ipſum iudicare ff. de offi. præſi.& in l.more maiorum, per illum tex. à quo dicit rurſum canoniſtas, ſumere diffinitionẽ iudicis ordinarij, in d.c. cum epiſcopis, col. 3. ff. de iu. o. iud. & idem in ſummo pontifice Are. conſi.58.col.2.verum dubito, an iſtud uerum ſit in diſtincte?

Reſp. Non ſi cauſa eſſet parua, imò hoc caſu, ſi uellet cognoſcere & iudicare in loco ſue dioceſis, nimis remoto à domicilio partium, quod poſſent petere, cãm ipſam commiti debere, & cognoſci in loco propinquo, & ſi hoc facere recuſaret à iuſtitia denegata poterunt appellare caſus eſt in l. cũ poſt C. de ap. & fuit not. dictum Ancha.in c. non nulli, in prin. & Feli. poſt eum ibidem, de reſcrip. & etiam col. 33. & obſeruandum eſt quod duo hec concurrere debent, ut cogatur cauſam cõmitere, quodque alterum non ſufficeret ut aliqui uoluerunt, & male, modicitas cauſe, & loci remotio, & declarat idem Feli.in d.c.nonnulli col.2. et eſt arg. in l. cum hij in §. ſi Prætor ff. de tranſac.

Int.

27 Int. Reus crimen cōfitetur; poſtea penitet eum & appellat forte, quia errarat in facto, iuxta tex. in l. error. C. de iu. & fac. igno. ubi ad literam dicitur; quod erronea confeſſio poteſt uſq; ad ſententiam reuocari, quodque error facti nemini nocere debet, & probatur quoque in l. qui familie ff. fami. her. & arg. præſtat ad regu. l. cum præcum C. de libe. cau. ubi quis narrata in libello confiteri uidetur, prætextuque erroris (ut dixi) tempore debito confeſſionem, corrigere poteſt pariter, & nimirum, quia non tam confiteri uidetur, quam decipi l. fi. ff. de conſti. pecu. Bal. conſi. 307. col. 2. uol. 5. & maxime ſi ſit error prouenie ns à facto errantis proprio, quoniam ſi cōmunis, uel proueniret à facto aduerſarij, non ipſo iure corrigi poſſet & reuocari, ſed opus eſſet reſtitutione in integrum, ut idē Bal. docet in l. quęſitū in prin. quādo ac. de pecu. eſt anna. nunquid igitur appellās, iſto in caſu audiatur?

Reſp. Glo. in l. creditor in §. iuſſus ff. de ap. ſenſiſſe uidetur quod ſic, alibi uero in l. non tantum ff. eo. diſtinguit, quod aut confitetur crimen ante ſententiam, aut poſt, ut primo caſu non audiatur, ſecundo autem ſic, per illum tex. tradit Bar. in l. conſtitutiones nu. 3. ff. eo. & dicto primo caſu, multo minus appellare poterit, ſi confeſſus ſit, & conuictus l. 2. C. quo ap. non recip. Bar. in d. l. conſtitutiones. Et forte procedit, ueraque eſt diſtinctio prædicta quando primo caſu, non eſt inſerta cā. alias admitteretur appellatio d. l. error C. de iu. & fac. igno. c. Romana §. ſi autem poſt ſententiam de ap. in 6. ſimpliciter tamen, prout iacet, dictam diſtinctionē refert & ſequitur Bal. in Marga. ſua in §. confeſſio, nu. 33.

Int.

28 Int. Duplici uia cōiter proceditur in criminalibus, una accuſationis, & inquiſitionis alia. Sed quę differentia eſt, inter iſta duo, idē enim reſultare uidetur effectus, ut puniatur reus, & ne delicta remaneāt impunita, imò quod intereſſe iſtud eſt reip. l. ita uulneratus, ff. ad legē aqui. l. cōgruit ff. de offi. præſi. c. ut fame de ſen. exco. uel igitur accuſetur, uel inquiratur ex officio iudex per omnia idem eſſe uidetur.

Reſp. Licet reſultet idem effectus, uie tamen diuerſe ſunt procedendi, patet (ut dixi) quia uno modo impartitur officium ſuum Iudex requiſitus, alio non, l. 4. §. hoc autem iudicium ff. de dam. inf. l. ubicunque ff. de int. ac. Et plus, quod reus, uno modo punitur acrius, per accuſationem ſcilicet, quam per inquiſitionem, quod tamen uerum intelligitur, niſi de crimine conſtet per confeſſionem, quia tunc puniretur pena ordinaria quamquā graui, non attento ordine procedendi l. proinde ff. ad legem aqui c. 2. de confeſſ. Feli. in c. qualiter & quādo, col. 6. de accu. & de iure Canonico, non ciuili, quoniam iſto quoque caſu pœna foret æqualis l. 4. C. de ſep. uio. not. in l. ordo ff. de pub. iud. & in l. 2. in §. ſi publico ff. ad legem iuli. de adul. idē Feli. in c. inquiſitionis, col. 3 de accuſa. differunt quoque, quia ſi accuſando iudex procedat, iuriſditionis prorogatio fieri poterit, non autem ſi inquirendo, ut not. in l. 1. C. vbi de cri. agi op. idem Feli. adhuc in c. ad petitionē col. 7. de accu. Et ad idē facit, quia alia eſt accuſationis forma, & alia inquiſitionis, in qua iſta ponūt illa verba sēper, diabolico ſpiritu inſtigati: in accuſatione vero non, quorū ſignificationē Bal. in c. 1. de cohabi. cle. & mu. explicat, dic ut per eum. Et nota vltimo, quod ea prohibi-

ta accuſatio ſemper permiſſa eſt l. ex reſcripto §. ſi quis accuſatorẽ ff. de mu. & ho. Bal. in l. cum mulier col. pe. ff. ſol. mat. quodque triplici de cã iudici permittitur, ex officio, ut ſupra abſque accuſatore, prima eſt ſuſpitio grauis, ſecunda ſcandalum populi, tertia infamia præcedens, vt pulchre declarat Pet. de bella per. q. 286.

29. Int. Aduerſatiua debet eſſe eiuſdem generis, & aduerſari cum omnibus qualitatibus orationis, cui aduerſatur, vt per Bar. in l. mariti in §. fi. ff. ad legem iu. de adul. & in l. prætorie in §. 1. in prin. ff. de præto. ſtip. & in l. hoc amplius in §. de his autem ff. de dam. infec. exempli gratia, ſi dicatur ſcholares legunt, Petrus autem currit, quia intelligitur, quòd Petrus ſit ſcholaris, vel ſi in ſtatuto reperiantur hec verba, Extantibus maſculis femina non ſuccedat; teſtamento autem facto in eo quod ſibi relictum eſt, quia intelligentur pariter, extantibus maſculis, vt in locis præallega. legitur, nõnihil Cy. in auten. ſacramenta puberũ ſuper illis verbis, per vim autem, in prin. C. ſi aduer. ven. & Bal. pulchre conſi. 421. col. 1. vol. 3. vſq; adeo inquit Alex. (quod idem tamen eſt) vt omnia intelligantur repetita, exceptis his quibus aduerſatur, in l. ſi filius à patre in prin. col. pe. ff. de lib. & poſth. Si materia tamen & verba patiantur, vt idem Alex. in pulchro caſu declarat cõſi. 117. nu. 16. vol. 6. & conſi. 154. nu. 11. eo. lib. Corne. conſi. 94. nu. 16. vol. 1. & conſi. 286. nu. 10. & conſi. 303. nu. 15. & conſi. 304. nu. 7. eo lib. ſubijciens ipſe etiam, poſt Saly. nouiſſime in l. vinum ff. ſi cer. pe. & ad propoſitum Bar. in locis præallega. quod non ſtabit proprie, ſi caſus eam ſequens, in terminis præcedentis

non

non loquatur, ſumpto arg. quoque, ex l. ſcie § gaio. ff. de fun. inſt. Sed quid in copula, an copulare intelligatur pariter ea quæ ſunt eiuſdem generis, ita vt ab aduerſatiua in hoc non differat?

Reſp. Sine dubio copulare intelligetur caſus eſt in l. cum delanionis in §. aſinam molendinariam ff. eo. & in l. vinum in §. cui dulcia ff. de vi. tri. oleoque le. tradit Bal. in l. ſi auie in prin. C. de ſuc. edic. & in ſtatu. in §. filius nu. 11. quotidianumque eſt, ſic exemplificando, ſtatutum dicit, quod filij & nepotes, fœminas excludant, & hoc caſu de filio fratris, non intelligetur, quia non eſt proprie nepos, l. liberorum appellatione ff. de ver. ſi. l. iuriſconſultus ff. de gradi. idem Bal. pulchre in l. vxor col. 1. C. qui ac. non po. & in c. 1. in §. ſimiliter in fi. quibus mo. feu. amit. in vſib. verũ ſi dicat, quod fratres & nepotes, excludãt, ſecus, quia filius fratris tunc nepos dicetur, & copula copulabit ea quæ ſunt eiuſdem generis, & vt ipſe Bal. fuſius ait. In locis præallega.

30 Int. Iudeus Chriſtianam mulierem, carnaliter cognouit, meretricem tamen, dubitabatur, qua pœna puni deberet, ex quo aliqui dicebant capite. c. 1. de iude. c. non nullis C. eo. aliqui vero fore arbitrarium iudicis extra ordinem, niſi aliud delictum aggrauans huic acceſſiſet, vt raptus vel ſtuprum, quia tunc ſecus l. 1. C. de rap. vir.

Reſp. Vltimum verius eſt, & communis opi. & tradit Alex. conſi. 99. col. 2. vol. 6. & conſi. 13. col. 1. vol. 7. & eſt caſus in l. quę adulterium in fi. ibi quas vitę vilitas, dignas legum obſeruatione non credidit C. ad legem iu. de adul. & quod pœna ſit arbitraria probatur in l. 1. in §. expilatores ff. de effra-

ĉto.& teſtatur Old. conſi.vlti. cuidam inciſa fuiſſe virilia,cui erat nomen Pandonus,ea quę vidiſſe ante palatium Auinioni, eo tempore quo præerant magiſtratui.D.Roy. de apulea, & D. Anto. de cruce, quem refert & ſequitur Boer. deciſio.316. col. 3.par.2.multa deciſio.317.col.4. ea. par. & Pet. de vbal.nouiſſime.conſi. 29.& Franciſ.de Placē.conſi. 84.col.vlti.criminalium uol. 1.

31 Int. Dicit ſtatutum quod ſtetur libris mercatoris,mercator fecit partitam, quæ nō pertinebat ad mercaturam, an ei credatur?

Reſp. Prima facie uideretur dicendum quod ſic,ex quo ſtatutum ſimpliciter loquitur, nec diſtinguit, uſque adeo ut nec nos diſtinguere debeamus, uulga.l. de precio ff. de publicia quoniā uere liber eſt mercatoris, quamquam partita, ad mercaturam non pertineat. Et quia ſubeſſe uidetur quid quod imputari poteſt ſtatuentibus, cur hoc ipſum non expreſſerint, legem apertius dicentes, arg. in l.unica in §.ſin antem in uer.ſin uero C. de cadu.tol. & in l. ueteribus ff.d.pac. Tamen contrarium uerius eſt,ex quo limitata cā,limitatum producit effectum l. in agris ff. de acqui.re.do.l.cancellauerat ff.de his quæ in teſta.de.ita ut(quanuis non diſtinguat,nec iſtud aliter explicite dicat)hac regula ſtāte, dicat ſaltem uirtualiter, & implicite diſtinguat & ideo in ſimili (quanuis expreſſum non ſit ſi fratres teneant indiuiſam patris hæreditatē, & ſimul habitent ad unamque menſam comedant,ac communicent,non omnia lucra, undecunque ex queſtu prouenientia,ſed unius negociationis tantum, non uniuerſalis ſocietas, ſed limitata ſolum quo ad ipſam negociationem reſultabit, ut tradit Bar.

in

in l. Titium & Meuium in §. altero ff. de admi. tu. & in l. ſi patruus ubi etiam Bald. Salyc. Fulgo. & omnes C. communia ut. Iud. & Corne. late con ſi. 9. col. 1. uol. 1. facit etiam ad propoſitum tex. in l. & ita in §. at hoc edicto ff. nau. cau. ſta. ubi nauta tenetur quando recipit ut nauta, & non ſi ut amicus uel uicinus. Et ad idem dicit Bar. rurſum in l. fi. in prin. per illum textum ff. eo. quod exercitor non tenetur ex facto nautarum, niſi delinquant in naui. Nec poteſtas de facto familie, niſi in officio delinquat pariter, late Feli. in c. cum ordinem col. 4. de reſcrip. & in c. ſi quando, col. 2. & ibi dictum de quo ſupra in mercatore, ita decidit (& ſic in terminis) de officio de. Et pulchram ponit in ſimili q. Boeri. deciſio. 213. nu. 16. par. 2. ſi conceſſio facta ſit militi, à rege, ut poſſit, pro ſe & familia ſua ligna foreſte capere, qđ quilibet hæredũ idem facere poſſit, ſed nõ ſi ſub nomine particulari facta ſit, puta pro ſe & duobus filijs ſuis, & ut ipſe fuſius.

32 Int. Solet uulgo allegari hoc non dicit lex, ſiue ſtatutũ, ergo nec nos dicere debemus, l. ſi ſeruum §. non dixit Prætor ff. de acq. he. l. unica §. ſin autẽ uer. ſin uero C. de cad. tol. l. ſi uero §. de uiro ff. ſol. ma. §. cum igitur ibi, nec eſt lex, quæ hoc dicat, in auten. de non eli. ſecun. rub. l. 3. ff. de offi. præſid. c. ad audientiam de deci. & idem in actis, quod ubi non loquuntur nec nos loqui debemus, dicit tex. in c. quoniã contra ad fi. de proba. Bal. & Fel. poſt eum, in c. cum bone, in prin. eo. ti. Et in inſtrumẽto ſic etiã tradit idem Bal. in c. Rodulphus de reſcrip. & in c. uenerabilem de elec. plene Alex. conſi. 48. col. 3. uol. 4. ſed ad quid ſeruit nobis iſtud, & ſi uerum eſt, eſt ne uerum indiſtinctè?

Reſp.

Reſp. Ad multa ſeruit nobis primo, quia innuit no ſtrum non eſſe legem extendere d. §. de uiro arg. nouiſſime in l. de præcio ff. de publicia. Et ideo ſi in ſtatuto fiat mentio mandatarij tantum, non comprehendetur mandans, inquit adhuc & decidit Bal. in l. ſed eximendi in §. Prætor ff. ne quis eum qui in ius uo. fue. ui exi. quod nota. Et ſi in fauorem bannitorum debebat aliquid reformari pœnaque impoſita ſit reformantibus, non tamen impoſita erit proponentibus, ſi reformatio non fiat, dicit rurſum, in l. 1. ad fi. C. ſi rec. prouin. & in ſtatu. in §. reformare nu. 2. ad idem ſubiiciens in d. l. 1. quod licet epiſcopus excommunicet eligẽtes, ob id tamen excommunicati non erunt dantes uocem in ſcrutinio, quamquam iſtud præambulum ſit ad electionem c. quia propter de elec. hecque omnia, quia ſtatutum penale, non recipit interpretationem extenſiuam, & multa amplius quod iſte ſit arguẽdi modus, & in materia priuatiua quodq; erubeſcamus aliquid ſine lege diſponere congerit in auten. ex teſtamento col. fi. C. de ſecun. nup. & inquit in l. certum col. 4. C. unde legi. quod tutor teſtamẽtarius uel datiuus, ſuccedens pupillo, aliis deficientibus bo. po. non habebit, quandoquidem edicto non caueatur. Et in ſtatu. in §. bannitus nu. 17. quod ſi ſtatutum bannitum puniat, pœna capitali, eidem bona non auferentur. Et in §. deuetum nu. 1. eo. lib. quod qui perdit aſinum, non perdit ſalmam, in pœnã, uel ecõtra ſi ſtatutum non dicat. Et in §. concordia nu. 3. eo. lib. quod ſi dictarit rurſum, de quolibet maleficio præterquã de homicidio concordium fieri poſſe, cum eo fieri non poterit, qui mandauit homicidium committi.

Eſt uerum, quod hoc ipſum (ut ſecundum reſol uatur) non eſt uerum indiſtincte, quia ſi materia ſubiecta dictarit, pręſtabitur omnibus interpretãdi uia cle. exiui de uer. ſi. declarat Bal. in l. omnes po puli ad fi. ff. de iuſti. & iu. & poſt eum Alex. conſi. 48. col. 4. vol. 4.

33 Int. Filius non poterat de iure antiquo, adire hæreditatem, niſi iuſſu patris l. ſi quis mihi bona §. iuſſum ff. de acq. he. & rationem aſſignat I. con. in l. qui in aliena in prin. ff. eo. ne ſcilicet alieno æri pater obligetur inuitus. Sed quid hodie, poterit ne ſine iuſſu id facere?

Reſp. Poterit vtique, & eſt caſus in l. cum non ſolum in prin. C. de boniſque lib. obidque dicit ibi Cy. (ut glo. in l. 1. C. de accu.) diſtingue tempora, & concordabis ſcripturas. Et non ab re quia olim, quicquid acquirebat filius acquirebat patri, l. placet. ff. de acq. he. igitur nimirum, ſi inuitus obligari non poterat, ſique iuſſus præcedere debebat verum hodie ipſi filio delata hæreditas, acquiritur, & ſolus vſusfructus patri d. l. cũ non ſolum l. cum oportet C. eo. ideo iuris antiqui ratio ceſſat, & cõſequẽter diſpoſitio, vulga. l. adigere §. quanuis de iu. pat. c. cum ceſſante de ap.

34 Int. Iuſſus patris, in aditione hæreditatis, præcedere olim debebat (vt proxime dictum fuit, & not. in d. § iuſſum Bal. pulchre, in l. 1. ff. quod iuſſu, in prin. poſt Inno. in c. cum conſuetudinis de cõſue. & in c. dudum de reb. ec. non alie.) nota tamen, quod dicitur præcedere ſi eodem contextu adeat vt inquit Ange. in l. is qui hæres in §. neque ff. de acq. he. & non ab re, quia alias æri alieno obligari potuiſſet inuitus & male d. l. qui in aliena. ff. eo.

Sed cur namque alio caſu ratificatio ſufficit,& iuſſui æquiparatur,exempli gratia dictat ſtatutũ,ſyndicum,auctoritate præſidis conſtitui debere, & nihilominus ſi ſine eo conſtitutus ſit, ualet conſtitutio,& ratificatio (vt dixi) ſufficit l.2.C.de iu.fi.lib. 10.l.ſi quos de decu.eo.lib.c cura de iu. par.

Reſp. Quia auctoritas Præſidis eſt quædam confirmatio, cuius natura eſt, quod actum ſequi poſſit l. omnium C. de teſta. tradit Bald. in d. §. iuſſum, & in ſtatu. in §. præſes nu.1. vel dic (vt idem dicit in d.l.1.ff.quod iuſſu.) quod cum iuſſus, ſit adiacens quoddam,& quidem indiuiduũ ab actu, medium tẽpus vitiat,l.cum antiquitas C.de teſta.vel & tertio,quod eſt ſolemnitas,actum reſpiciens prout in eſſe producitur, vſque adeo vt inuitatio actus requiratur. In auctoritate præſidis alioque ſimili caſu, haud conſiderabile l.obligari §.pe. ff. de aucto.tu.

35 Int. Si ego dubitarem de ſtabilitate teſtis, maledictus eſt enim hõ, qui confidit in homine (vt ille ait) & maxime in teſte,qui varius eſt, & modo vnum quandoque dicit, modo aliud poſſet ne cautela,qua mihi conſultũ eſſet hoc caſu, doceri?

Reſp. Poſſet vtiq;, ſi operam ſtudioſe dabis quod vnum dicat extraiudicium, coram teſtibus, quia ſi poſtea dixerit contrarium in iudicio, punietur de falſo, l.eos.C. ad legem cor. de fal.& ibi Bar. ad fi. Abb.in c.inquiſitionis in §.tertiæ dubitationis,vbi Areti. quoque de accu. Ancha.in cle.2.ad fi.de teſti.Feli.poſt But. in c. cum in tua,col.3. de teſti. Corne.conſi.58. col. 2. vol.1. idem Feli. in c. ſicut in prin.eo.ti.de teſti.& in c.venerabilis in fi. de teſti.cogen. & Pet. de ubal.de Peru.conſi.28 criminalium

nalium vol. 1. & ſi dixerit contrarium (vt declarauimus) verũ erit, quoniã alias ſi vnũ extraiudiciũ aliud uero diuerſum, in iudicio, de falſo puniri non debebit, ut docet Bal. (Bart. reprehendendo qui etiam ita in d. l. eos ſenſiſſe videtur, non tantum primo modo) conſi. 486. vol. 3. & conſi. 474. col. 1. vol. 2. Alex. conſi. 63. col. 1. vol. 1. & cõſi. 251. in prin. vol. 6. & conſi. 29. col. 3. vol. 7. Imo. conſi. 4. col. 1. pulchre in deciſio Tholoſan. 376. & ita etiã declarat Alex. conſi. 180. col. vlti. uol. 2.

36 Int. Contra præſumptionem iuris & de iure, nõ admittitur probatio in contrarium l. antique. C. ad velleia. Vnde (vt ibi dicit Bal.) inſtrumenta con feſſionata, huiuſmodi ſunt, & executioni mãdãtur, quod tamen verum eſt, ſi ſtatutum de eis loquens, non præſumendo, ſed ſuper obſeruantia ſtatuendo procedat, vt idem Bal. dicit in d. l. antique, & in ſtatu. in §. inſtrumẽtum nu. 41. & iuris dicitur, quia à iure introducta eſt, de iure vero, quia ſuper ea lex inducit firmum ius, eamq́ue pro veritate habet & eſt ubicunque aliquid lex præſumit, & ſuper præſumpto aliquid ſtatuit l. fi. C. arb. tu auten. ſed iam neceſſe C. de dona. ante nup. Ange. in l. ſi duo ad fi. ff. de acq. he. late præpo. in c. is qui fidem in prin. de ſponſa. Et ideo licet vna præſumptio, tollat aliam l. diuus. ff. de reſti. in int. non tamen tollit ſi fuerit iuris & de iure, ut per Ange. in d. l. ſi duo quod nota, ad limitationẽ regu. d. l. diuus, & adeo efficax eſt, vt ſiquis ſe fundauerit ſuper matrimonio vero, obtineat probando præſumptum, præſumptione tamen iuris & de iure vt inquit Abb. in c. per tuas col. 1. de condi. ap. & nimirum, quia tantũ operatur, quantum veritas in foro iudiciali,

inquit idē Abb. in d. c.is qui fidem in prin. ſed an iſtud ſit indiſtincte uerum ?

Reſp. Non, ſed aliquo caſu limitatur, vt per Feli. in c. quarto col. 3. de præſump. quinque modis ſcilicet vt ibi per eum. adde ad primum admitti probationem in contrarium, confeſſione partium, vt etiā dicit Alex. in rub. de acq. he. col. 3. & Bar. per illum tex. in auten. de æqua. do. in prin. nu. 13. & exclamat memorie commendandum eſſe, & idem Alex. in l. ſi is col. 4. ff. de acq. he. tradit, quamquā ſententia ſit huiuſmodi, habens ſcilicet perſūptionem iuris & de iure l. ingenuum ff. de ſta. ho. quod tamen admittit pariter ex confeſſione partium probationem in contrarium, non nihil conſi. 112. col. 2. vol. 4. & conſi. 47. col. 2. vol. 6. & amplia verum fore ſiue confeſſio fuerit vera vel ficta ſecundum Bar. in l. abſentem ad fi. ff. de pen. declarat adhuc Feli. in c. quoniam contra col. 16. de proba. Secūdo adde ad tertium admitti, ſi facta ſit probatio, parte non opponente, ſeu non reſiſtente, vt dixit etiam Alex. vltra eum, conſi. 77. col. vlti. vol. 2. atteſtatus amplius hoc dictum docto. ſequi vbique, & nimirum, quia multa facta tenēt quę tamen à principio fieri prohibentur l. patre furioſo ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. & eſt ſimile in ſpoliato, qui ante omnia reſtituendus eſt, nec dominij queſtio, admittenda, l. ſi quis à ſe fundum C. ad legem iuli. de ui. & tamen ſi probationi dominij non reſiſtat ſuccumbit, vt not. in c. 1. de reſt. ſpo. in 6. & in l. naturaliter in §. nihil commune, ff. de acq. po. Tertio adde tu alium caſum, quia ſi ſit contra perſonam legalem & fide dignam, admittitur nihilominus probatio in contrarium, ut in ſimili inquit Feli.

li. met in c. quia veriſimile col. fi. de præſump. not. in c. 1. de confe. in 6. Et his ſtantibus, quòd in aliquibus caſibus fallat regu. verum erit etiam dicere, quòd eam firment in caſibus non exceptuatis l. quæſitum §. denique ff. de fun. inſtruc. Et nota, qđ præſumptio hominis nõ eſt probatio, nec releuatio ab onere probãdi, legis vero, releuatio, ſed non probatio, iuris autem et de iure probatio & releuatio, ita pulchre Bal. in c. bone nu. 2. de electio.

37 Int. Mulier poſt mortem mariti ſeruando uitam uidualem, retinet priuilegia ipſius & matrimoniũ durare præſumitur l. fi. C. de bo. mat. l. fi. C. de uer. ſi. l. fœmine, ff. de Senato. melius quam alibi in l. filij in §. uidua. ff. ad municipa. Guid Papa deciſio. 349. col. 1. & deciſio 380. Archid. in c. ſi quis de ſep. iu. 6. uſq; adeo ut appellatione uxoris ueniat etiã uidua, dicunt docto. in l. titia ſeio in § uſuras ff. de lega. 2. præſertim Iaco. de are. & Bar. & Alex. cõ ſi. 20. col. 2. uol. 2. Et licet ſtante ſtatuto (ut occurramus tacite obiectioni) quod uxores bannitorũ non poſſint ſtare in ciuitate, poſſitque tamen uidua ut not. in d. §. uſuras, id non eſt propterea, quia nõ ueniat uxoris appellatione; ſed quia mortuo marito eſt finita cã odij, quod declarat Alex. in præal lega. conſil. 20. & Bald. in l. fi. per illum tex. C. de iniur. & in l. uoluntas col. 1. C. de fideicom. & in l. fi. C. qui ad lib. perue. non po. & adeo uerum quidem ut legitur legibus & ſtatutis urbis, in qua maritus domicilium habebat, ut inquit Imo. conſi. 1. col. ult. & conſi. 73. ad fi. & maxime mirandum eſt, quomodo ſic Alex. in l. 1. C. de in ius uo. dixerit, qđ ille tex. loquens in uxore patroni, non habeat locũ, eo mortuo, quandoquidem obſtet tex. in d.

§. uidua,& aduertit ibi Dec.ſeni.& bene, ſed ſcire cupio etiam,an aliquo caſu,deciſio d.§.uidua & ſimilium,limitetur,deſinat ne eſſe de domicilio uiri,& an priuilegia perdat ſibi à lege conceſſa?

Reſp. Deſinit abſque dubio, priuilegiaque omnia perdit,ſi uiuat impudice, primum,ut tradit Ange. in l.cum quædam puella ff.de Iu. o. Iud.& Saly. in l.his ſolis C.de reuo.do.& Abb. in c. uxoratus in prin.de conuer.coniug. & Bal.in l.quæ ſub conditione col.8.ff.d.condi.inſti.& Feli. in c. paſtoralis col. pe. de iudi. & eſt arg. in c. plerunque de do. int.ui.& uxo.& in c.quintauallis de iuriu.& in l.ſo rorē C.de his quib ut indi.& ſi tranſeat ad ſecūdas nuptias l. mulieres C. de digni.lib.10. & eſt arg. in auten.ſacramētū,& in corpore vñ ſumitur C.quan do mul. tu. offi. fun. & ob id primo marito fidem frangit, inimica detegitur, deque morte ipſius ſic gaudere uidetl.ſed ſi hac ff.de in ius uo.c. ſi nupſerit 27.d.l. pater ſeneriuam §.ſocrus ad fi.ff.de condi.& de.l.cum in fundo §.ſed ſi ff.de iu.do. Et nota (dictuque mirabile eſt) quod hoc caſu uaſallus eam carnaliter cognoſcens, non amittit feudum, alias ſic,quia tenetur ſeruare pudicitiam eidem,ac ſi dominus uiueret, ut pulcherime declarat Iſer.& ibi fuſius Afflic.in c.1.in §. fi. col. 2. & 3. de feu. ſi cul.non amit.in uſib.l& ſeruiunt hec ad ea quæ habentur in c.1.in §. 1.quib.mo.feu.ami.eo.lib. & in rub. extra de iudi.

38 Int. Doctori legenti notariā,dari ſolebant quotannis pro tempore quo profitebatur floreni 50. duo hoc anno ad d. lecturam fuerunt deputati, ab Illuſtriſſ. Dominio Veneto nihil dictum eſt, in parte capta, an ſalarium inter eos diuidi debeat du-

dubito, an uero quilibet florenos 50. habere debeat?

Reſp. Eſt uerum, cum uterq; uocatus ſit ad indiuiduam quandam ſollicitudinem inſolidum, quod nec iſta ratione, labor diuiſionem recipit nec conſequenter pecunia, l. ſcio in prin. & à contrario ſen ſu ff. de an. lega. & maxime, quia (ut inquit Bal. in l. 1. ad fi. C. de ſuffra.) tex. ibi, in labore atque opere mecanico inque pecunia eo prætextu promiſſa intelligi debet non in ſalario, quod datur honoris cã, ut iſtis & ſimilibus, puta aduocatis, & aſſeſſoribus. Sed tamen, contrarium uerius eſt, cuilibet pro parte deberi ſcilicet & inter eos diuidendum eſſe l. reos §. cũ in tabulis ff. de duob. re. imò quod eſt ad literam caſus in l. reſtituende ibi pari lance, in utrumque diuidendam C. de aduo. di. iud. & ſic facient ſibi partes per concurſum, & cum ſalarium unicum ſit, adiectione perſonarum (ut dixi) diuidetur l. cum fundum ad fi. ff. de condi. & de. & in ſimili ita etiam declarat Bal. in ſtatu. in §. aſſeſſor. nu. 3. & in §. brauium nu. 1. & quia etiam ſi ipſi, cũ ſe obligauerint ad legendum, pro uirili obligati ſunt d. §. cum in tabulis, Corn. conſi. 71. nu. 4. uol. 1. æque conueuit ut ſalarium ſic quoque ſibi debeatur, & inter eos (iterato dixerim) diuidatur, non nihil idem Bal. d. l. ſi ut certo ad fi. ff. commo. & conſi. 465. in prin. uol. 5.

39 Int. Vulgata ſunt uerba legis, ſic dicentis. Omnia noſtra facimus quibus a nobis auctoritas impartitur l. 1. §. omnia C. de uete. iu. enu. c. ſi apoſtolice de præben. in 6. & ob id, dixit arg. hinc ſumendo Bal. in c. 1. nu. 5 de iure iu. quod epiſcopus qui relaxat iuramẽtũ ralaxare videt auctãte Cãonis de

le-

legata vel ordinaria & ſic ipſe Deus facere videtur & in c.præſentata, col.3.de teſt. quod omne quod ſumit eſſe ab alio, eiuſdem qualitatē ſapit pariter, & cōcordat tex.in l. lege obuenire ff.de uer.ſi. ſed an iſtud ita ruditer, aut generaliter intelligi debeat, ſiue ualido,ſiue inualido actui impertiatur ?

Reſp. Non,ſed ſi impertiatur actui inualido, quoniam hec eſt natura cōfirmationis, vbi alias approbantur validi, & inde dicimus quod inualidus rurſum, à confirmante denominatur, nō à cōfirmato: imò inquit Aret.quod proprie cōfirmatur id quod non valet, in rub. de conſti.col. 1. per not. in l. & quia ff.de iu. o. iud.& in c.inter dilectos de fi.inſt. & Bal. alibi quod tunc confirmatio inducit effectum in actu in l. 1. in prin. C. de teſta. tu. et nota quod oportet quod cōfirmatio ſit ſpecialis, quoniam ſi generalis, nōn adderet robur inualidis, ut per ſcriben.in l.1.ff. de his qui ſunt ſui uel alie. iu. et in c.1. de lege Cor.in vſib. tradit idem Bal. in c. 1.nu.3.de confir.uti.vel inuti.multa Bal. in l. more col. 2. ff. de iu. o iud. & Feli.in d.c.inter dilectos, col.8.et 9.de fi.inſt.

40 Int. Vulgo dici ſolet, quod pœna debet tenere ſuos auctores l. ſancimus C. de pen. l. 2. ad fi. ibi quia nihil deliquit ff.de eo per quem fac.erit,Bar. in auten.ut omnes obedi.iudi.prouin. in prin.col. 2. nec aliter ad Ro. Pau. c.13. quando dicit anima quæ peccauerit, ipſa morietur, et hac ratione etiā in l.frater à fratre ff.de condic.ind.not. publicatis bonis patris, propter delictum, quod non propterea erit publicatum peculium profectitiū, ex quo priuaretur filius adminiſtratione,quæ priuatio,pœna eſt l. teſtamento centurio ff. de ma. teſta. nemo

autem

autem ex alterius delicto puniri debet d.l. ſancimus,ergo.

Sed quid volunt ſibi verba illa Maiorum tuorũ exẽpla,tibi præiudicant,vel & melius,Patres comederunt vuas acerbas, &dentes filiorum obſtupuerunt,ut per glo.in auten.ut omnes obed.iudi.prouin.in uer.ſecuta & originaliter Ieremi. c. 31.

Reſp. Quod plerunque filij portant iniquitatem patris, & puniuntur, uel propter delicti magnitudinem puta hæreſis,perduellionis,idolatrie,vel in feudo,vel aliqua alia ratione, ut infra, hæreſis, ut per Cy.in l. quiſquis in 6. q. C. ad legem iu.ma. & Iaco. but.in l. manicheos C. de hære. & Feli. in c. vergentis ad fi. eo. ti. perduellionis vt in d.l. quiſquis,vbi caſus expreſſus. Idolatriæ vero ut in pueris, Heliſeum deridentibus, qui ab urſis deuorati ſunt,quippe quod,parentes huiuſmodi habuerant hoc eſt idolatras vt reg.4.c.2.in feudo autem ex ipſius conſuetudine, quæ eſt, delictum patris nocere filio,c.1.ſi ua.feu.priue.in vſib. tradit Bal.in c.1. in §.inſuper col.2.de prohi.feu.alie.per fed.eo.lib. & alia ratione quandoque,ne ex nefaria domo forte ſuperſint, & aut patres imitent̃,aut facinus uindicent, vt in filijs Hannonis Chartaginenſis, qui Innoxij ſupplicio hac de re, affecti fuerunt,quandoquidem animum ipſe Hãno.ad dominationem occupandam intendiſſet. &cum hij caſus præcipui præter alios ſint,firmant regulam in non exceptuatis l. quæſitum §. denique ff. de fun.inſt.quod ſcilicet iniquitatem patris non portent, neque ex delicto ipſius, cõmuniter puniãtur d.l. ſancimus l. quod uero contra l.ius ſingulare ff. de legi. c. præſenti §. loca de præben.in. 6.

Int.

41 Int. Imperator dictus eſt ab imperando, pater im perat filio, Dominus ſeruo, & tamen nec iſte, nec il le eſt Imperator, imperant rurſum ſeniores iuuenibus, legitimi nothis, indigenæ aduentitijs, & dominãtur deniq; probata atque ſana languidis nec tamen Imperatores (ut dixi) ſunt aut vocantur. quomodo igitur dilemma iſtud ſoluemus ?

Reſp. Facile quidem, ſi dixeris vt dicit Bar. in prohe. inſti. in prin. col. 7. quod Imperator ab imperio uniuerſali dictus eſt, quippe quod antonomaſicè omni creaturę imperare poteſt, ex quo mundi dominus eſt l. deprecatio, ibi Antoninus dixit Endemoni, ego quidem mundi dominus ſum lex autem maris, ff. ad legem rho. de iac. & nõ ab imperio particulari quemadmodum Dominicum, Paternum, & aliorum vt ſupra, debetque intelligi, quod mundi dominus ſit ratione iuriſditionis, & adminiſtratione, non rerum particularium, ac priuatorum, quamquam Marti. Federico primo cognomento Barbaroſſa, apud Roncalias dixerit contrarium, timore vel amore vt refert glo. in. l. bene à Zenone. C. de quad. præſcrip. & male, quoniam ſic etiam poſſet agere, rei vendicatione, quę tamen datur domino tantum rei. l. in rem. ff. de rei. vend. forentq; alias duo domini eiuſdem rei inſolidum, non dicẽdum l. ſi vt certo §. ſi duobus vehiculum. ff. cõmo. & ita declarat Cy. & bene in d. l. bene à Zenone in prin. imò quod nec mihi poteſt rem auferre, niſi ex cauſa, de quo plene in l. item ſi verberatum in §. 1. ff. de rei uendi. & in l. reſcripta C. de præci. imp. offe. et ad Imperatoris propoſitum, quod ita ſit, ut declarauimus non ab re, ſceptrum geſtat aureum, ut pie gentibus imperet, nudatum enſem vt Chri-

ſtiani nominis hoſtes perſequatur,& pomum aureum denique, Thiara bicipiti faſtigio inſignitus (& nunc ad propoſitum) ut totũ terrarum orbem, pietate, conſtantia, virtuteque regat.

42 Int. Spoliatus ante omnia reſtituendus eſt, l. ſi quis à ſe fundum. C. ad legem iuli. de vi pub. l. ſi coloni. C. de agri. & cen. lib. 10. l. ſi quis conductionis C. loca. l. inuaſor, l. non ab re. C. vnde ui glo. in l. 1. in §. 1. ff. de ui & ui ar. qua ratione non habet locum exceptio dominij, vt inquit Bar. in l. meminerint nu. 12. C. vnde ui, & in l. 1. in fi. C. quo. lega. Et idem dicit Bal. quod ſpeciale eſt in cauſa momentaneę poſſeſſionis, ſaltẽ in interdicto recuperandae ut hac de re, non admittantur exceptiones quæ ſint de apicibus iuris, & quia non eſt eundum per ambages & dilatorias ac friuolas (iterato dixerim) exceptiones, conſi. 218. col. 4. uol. 2. Et nimirum ad propoſitum, quia ſpoliator ſemper delinquit, donec rem reſtituat, uſque adeo niſi purget uiciũ & delictum ſuum, ut audiri non debeat, nec ſuper proprietate, nec ſuper alio iure ſuo c. frequens de reſti. ſpo. in 6. c. in primis 2. q. 1. & utrobique not. tradit idem Bal. conſi. 217. col. 2. eo. lib. imo quod etiam prædo in ſua poſſeſſione tuendus eſt, d. l. ſi quis à ſe fundum l. cũ fundum l. colonus ff. de uí & ui arma. c. literis de reſti. ſpo. Corne. conſi. 34. in fi. uol. 2. ſed dubito, quid probari debeat, ſecũdo an admittatur ad agẽdũ quis ſine mandato, tertio an indiſtincte atq; omni caſu iſtud uerum ſit.

Reſp. Quoad primum duo probari debent neceſſario, quod poſſederit, quodque fuerit ſpoliatus c. olim. cum ad ſedem de reſti. ſpo. l. 1. §. interdictũ ff. de ui & ui ar. quo ad ſecundũ dico pariter, quod

admittetur fauore ſpolij. l. 1. C. ſi per uim uel alio mo. & limitabitur quod habetur, in l. ſi quæramus ff. de teſta. et in l. fi. in §. neceſſitate C. de boniſq; lib. Nec omni caſu regu. fore ueram (quoad tertium) quia ſi proprietas probata ſit ex quo ſpoliatus paſſus eſt agentem petitorio, procedere, nec appellauit, non reſtituetur ſecundum Areti. in l. naturaliter in §. nihil commune col. 4. et 5. ff. de acq. po. quem refert & ſequitur Feli. in c. inter monaſteriũ col. 15. de re iud. uel ſi notorie et euidenter, conſtaret ſpoliatum non habere ius in re, ut not. in præallega. §. nihil commune, et in l. 1. ubi Cuma. in ſpecie in glo. per nunciationem ff. de no. o. nun. Feli. conſi. 37. nu. 4. et ad regu. propoſitum (alios caſus non tango, breuitati conſulendo, ut in locis ſupra allega. et pulchre etiam ſcribit Boer. deciſio. 238. par. 2. non nihil Gozadi Bononien. conſi. 1. nu. 12.) notandum eſt, quod in ui expulſiua non compulſiua, debet intelligi ex quo illa, conſenſum non habet, iſta autem ſic, quamquam eliſum, declarat Bal. et bene in c. ſuper hoc col. 2. de renun.

43 Int. Quid ſibi uolunt uerba illa, quæ communiter dici ſolent et uulgo, hoc idem (ſcilicet) accepi à uiro fide digno?

Reſp. Non aliud niſi quod dictum legalis uiri, inducit iuſtam credulitatem, excuſatq; credentem l. titio fundus ubi glo. not. ff. de condi. et de. Ange. in l. ſi à bonefidei ff. de rei uen. Ro. conſi. 6. ad fi. Alex. conſi. 135. col. 4. uol. 1. fuſius conſi. 28. col. 3. eo. lib. et conſi. 31. col. 3. uol. 2. Deci. in l. iuris ignorantiam lec. 2. nu. 22. C. qui admi. etiam a dolo (qđ uidetur mirabile) ut per glo. et Ange. in l. ſi plagii C. ad legem faui. de plagia. et in l. igitur ff. de lib.

cau.

cau.Feli multa in c. cum cōtingat col.3. de reſcrip. Caſſiod. in regu.çācella.deciſio.19.nu.2.unde hoc caſu, non diceretur credens, cito credere, nec etiam (ut dicitur eccleſiaſti. c. 19.) quod ſit leuis corde. imò uicium eſt (Seneca teſte) omnibus credere, et nulli, idemque Feli. in d. c. cum contingat col.pe. et dicto legalis uiri (dixi) fore credendum, alias non uel ſit in eo defectus uite, aut doctrine, unde Io.8. dicebat ſaluator noſter, Quis ex uobis arguet me de peccato? Si ueritatem dico uobis, quare non creditis mihi? Et licet hec omnia uerisſima ſint, pugnat tamen cum. d. glo. in præallega. l. titio fundus alia in c. ſi quis præpoſtera. 50. d. dicens ſignanter, quod etiam bono uiro, quis credere non tenetur, et plus quod imputabitur, ſi crediderit, quod nimis credulus ſit, quam tamen reprobat Gemini. ibi et Præpo. et dicunt non eſſe credendum, niſi ſit bonus uir, uſque adeo ut prime ſine dubio, ſtandum ſit.

44 Int. In materia iurisdictionis quoad ipſius exercitium acquirendum, certū eſt quod præſentatio literarum requiritur, quod quæ nemo debet ignorare illud, quod eſt fundamentum ſue iurisdictionis l. multum intereſt, ubi Bar. et omnes ff. de condi. et de. imò ad literam dicit Bal. in c. prudentiam nu. 3. de offi. de. quod incertus de ſua iurisdictione, eam non exercet. Et in l. properandum in §. et ſi quidem col. 2. C. de iudi. quod debet videre etiam acta apud ſe facta, et in pronunciatione eſſe cautus ut dicat uiſis actis, et actitatis in cauſa, quoniam alias non ſufficerent ſi ipſe ignoraret. Et Feli. in c. ſanè in prin. de offi. de. poſt Ancha. quod ratio illius tex. eſt, quia Iudex de ſua iurisdictione

dubitans, procedere non poteſt. Et in ſimili poſt Abb. in c. quoniam contra col. 9. de proba. quod contumacem condemnare non poteſt, pariter niſi ſibi prius de contumacia conſtet. Et rurſum Bal. in l. dicere in prin. de arb. quod ſi arbiter, neſciat ſe arbitrum eſſe, eius pronunciatio non tenebit; quoniam (ſubijcit) ignorantis nullus eſt certus effectus. Sed quid ſi ignorantia ſit in qualitatibus, vel acceſſorijs rei, non in ſubſtantia, puta in prorogatione iurisdictionis. Vel quia ſint duo delegati, cum cl'a, quod ſi ambo non poterunt, vnus exequatur, vnusque non poſſit, et alter cui hoc ipſum non conſtabat, procedat, an proceſſus valeat dubito. Et quid rurſum in executore ad beneficia?

Reſp. Proceſſus primo caſu valebit in prorogatione iurisdictionis, quia uenit (ut dictum fuit) aceſſorie, l. 2. §. 1. ff. de iudi. tradit Bal. in l. ſed et ſi in §. 1. ff. de acqui. he. et ſecundo pariter, quia exercitiũ commune eſt, per quæ dictam cl'am accreſcit; et cum in iure accreſcendi inque diuiduis ſcientia non requiratur, quandoquidem ſit de appenditijs rei, non poteſt aliter dici, niſi ut ſupra quod valeat ſicuti etiam quando accreſcit per prorogationem, ita idem Bal. in l. falſus col. 7. C. de fur. Et idem quoad tertium dicendum eſt, quod ſcientia non requiratur vel literarũ præſentatio, quoad acquiſitionem iurisdictionis, ex quo in eum transfunditur inuitum & ignorantem ſola principis voluntate, c. ſuper eo de ap. Feli. in c. fi. col. fi. de preſump.

45 *Int.* Ablatiui abſoluti reſoluntur in conditionem l. à teſtatore ff. de condi. et de. l. euictis ff. de vſu. Bar. in l. vnica in prin. C. quando non pet. par. & in l. ab emptione. ff. de pac. de futuro, maxi-

me prolati à lege cuius natura eſt dare formã futuris negotijs non præteritis .l. leges. C. de legi. & not. in rub. ff. ſol.ma. quamquam dicat Signo. de homo.regulariter hoc ipſum verum fore, ſiue à lege, ſiue ab homine proferantur, conſi. 68. col. 4. & conſi. 69. col. 7. in contractibus vel ultimis voluntatibus (adde tu) & probatur in locis ſupra allega. nouiſſime Bertran. conſi. 177. nu. 1. vol. 1. multa de contractibus Afflic. in c. 1. in 24. q. nu. 55. de prohib. feu. alie. per Fed. in vſib. & ſic pro forma ſubſtãtiali, vſque adeo vt actus nullus ſit, ſi non ſeruetur. eſt uerum quando proferuntur ab eo qui diſponere poteſt, quod tunc diſponunt ut per Bar. in l. 2. in §. videndum, col. 2. ff. ad tertu. & Bal. conſi. 88. vol. 3. & probatur in l. fideicommiſſa in §. cum eſſet, ff. de lega. 3. & in l. in ratione in §. tametſi ff. ad legem fal. ſed quid in datiuo; nunquid æquipolleat ablatiuo, & ſicut per ablatiuum inducitur conditio, ita inducatur per datiuum, puta quia dicat ſtatutum, confitenti, tertia pars pœne remittatur? Et ſi rurſum dicat, quod extantibus maſculis fœmine non ſuccedant, maſculique nolint ſuccedere, vel non poſſint, an fœmina excludatur?

Reſp. Quo ad 1. dicas, quod ſic, quoniam tantum eſt dicere, confitenti remittatur, quantum eſt dicere, ſi confiteaẽ, ita Bal. in l. 1. col. fi. C. de fur. Quoad ſecundum vero, quod non, quamquam ſecus ſit ſi in conditione ponantur à teſtatore, quoniam tunc excludunt, licet non ſuccedant. l. filiusfamilias §. cum quis. ff. de lega. 1. Saly. in l. maximum vicium, C. de lib. præte. Corne. conſi. 75. nu. 12. & 13. uol. 1.

46 Int. Verba, voluntatibus potiora eſſe non debent, l. in conditionibus primum locum. ff. de condi.

di. & de.l publius l.cum auus,ff.eo.l.ſi quis filium C.de lib.præte.l.cũ virum C. de fideicom. ex quo deſeruiunt intentioni communiter, non intentio verbis c. intelligentia,de uer.ſi.c.marchion 1.q.1. & nimirum quia ſubſiſtentia ex ſe, his ſunt quoq; potiora,quæ ab alio pendent,ſed uerba pendent à mente.l.labeo §.idem tubero ff.de ſup.lega. ergo. hinc dici etiam ſolet, quod ſunt ſigna earum quæ ſunt in anima paſſionum notę,quodq; lingua cordis eſt tuba, & talis mens in corde, quale uerbum in ore,nullumque maius mentis teſtimonium,quã inſpecta verborum qualitas inquit Bal.conſi.160. vol.1.late Alex.cõſi.48.col.1.vol.4.ſed quid ſi uo luntas dubia ſit ?

Reſp. Iſto caſu tunc,eam omittimus & verba ſequimur ad unguem l.non aliter ff. de lega.3.Cy. in d. l. cum uirum, ad ſi. & propterea oportet quod ſit certa,quoniam tunc erit ſemper ſeruanda, vt dicit Flo.in l.ſi ſeruitus col.2.de ſer.vrba. prædio. dum modo rationabilis ſit, alias ſecus l. filius & ſeq. ff. de condi.inſti. Bellame.deciſio.750.in ſi. debet etiam eſſe perfecta,quia ſi imperfecta caperet heres ad commodum fiſci.l.1. & ibi Bal.in prin.ff. de teſta.Imo.in l.ſi is qui ff.eo. & ſi conditio in humanitatem contineat,puta quod reliquię teſtatoris proijciantur in mare,l.quidam ff. de condi.inſti. exequi non debebit, dictuque mirabile eſt quod ex inepta conditione appoſita in teſtamento,quis nõ ſanè mentis regulariter præſumitur, vt ibi, & in l. iubemus ubi Bal.Fulgo.& alij C.de teſta.Corn.cõſi.73.col.3, vol. 1.imò inquit idem Bal. quod impoſſibilia ea eſſe videntur quæ de iure, vel abſque crimine fieri non poſſunt,conſi.112.col.3.vol.3.

Int.

47 Int. Vulgo proditum eſt, modica curari non ſo lere,neque eo prætextū,à iure communi recedi de bere, ſuntq́ue uerba legis præciſe ſic dicentis, de modicis non curat Prætor. l. ſcio.ff.de reſti.in int. Et non ab re,quia modicum & nihil ęquiparantur nec differentia inter hec duo conſtituitur l. quanuis ff.de condi.& de.vnde modica contrarietas nō viciat teſtium dicta,ut inquit But.in c.2.ad fi.de re gula. & licet inſtrumenti amiſſio probari debeat le gitimis probationibus, ſecus eſt tamen, ſi agatur de modico præiudicio l. ſi quis ex argentarijs §.fi. vbi Bar.& omnes ff. de eden.Bal.in l.fi.ad fi.C. eo. & idem in ſolemnitate extrinſeca quę quamquam regulariter non præſumatur l.quecunque §.fi.ff.de publicia.not.in l.ſciendum. ff.de uer.ob. præſumi tur tamen in actu paruum præiudiciali, ſecundum Inno. in c.1.de cle.peregri.& Abb.in c. Albericus in lectu. parmē. de teſti.Fel.in c.ſicut in antep. col eo. ti. Et facit etiam quia non habere dotem (quo caſu loquitur tex.in auten. præterea C.vnde uir & vx.)& habere paruam,idem eſt,vt ibi dicunt docto. Vſque adeo vt vulnuſculum non veniat ap.vulneris l.1.§.ſed ſciendū ff. de edili.edic. Nec febricula ap.febris. l.quæſitum, ff.de re iud. Nec defectus modicus viciet.l.cui dēs. ff. de edil.edic. & ſi leuis quoque fuerit queſtio, queſtionem non eſſe dicemus l.item apud labeonem.§.quæſtionem ff.de iniur. Sed quia contrarium etiam legimus in aliquibus, dubito, ecce modicum fermenti to tam corrumpit maſſam,vt 1.Corinth. 5.Pau. vlti mumque momentum viciosum, poſſeſſioni non uicioſe,coniungi haud poteſt, l.Pomponius ff. de acqui.po.& idem in vltima mora, dicimus ſi ſit mo

men-

menti,quod nocet.l.ſi per emptorẽ, ff. de ac. emp. Bal.in c. fi.nu.3. de præſcrip.

Reſp. Pro concordia dici poteſt,quod aut ius commune, conſideratur, deque ipſo agitur, & eſt quæſtio aut de iure ſpeciali deq; beneficiis, quæ ſunt contra ius commune, vt primo caſu curentur modica,ſecundo uero non l. ſi proprietarius ff. de dã. inf.d.l. ſcio de reſti. int. vel & aliter quod aut loquimur in mendacio & ueritate, & tunc modica adhuc curentur,aut de iuris remedijs, & iſto caſu ſecus, & ut latius per Bal. in c. cum adeo col. 2. de reſcrip.& primam diſtinctionem, quæ fuit Dy. in d.l.ſi proprietarius vt ibi per Bar. tenuerunt quoque Bononien.in c.1.nu.79.et 80. de reſti in int.

48 Int. Poteſt ne vxor ſi maxime à marito inſtituta hæres non ſit,mortem ipſius uindicare, interfectorem accuſando ? Hoc dico, quia alias foret in dubitatũ ſanè poſſe, ne ſibi hæreditas vtpote,quia ſic ſe facit indignam auferatur, l. ſororem C. de his quib.ut indi.l. hæredem l.ei qui.ff. eo.

Reſp. Prima facie uideretur dicendum quod non, quia ad iſtud ipſum agendum,nõ admittitur quis, niſi ſuam uel ſuorum iniuriam proſequatur l.de crimine, C. qui accu. non po. uerum maritus non eſt de ſuorum numero,de quibus in l.lege iulia. ff. de teſti.ergo.imò quod uidetur caſus clarus,in l.2. ff. de iniur. ubi ſi uiro iniuria facta ſit,uxor non agit, & rationem aſſignat I.con.quia ęquum eſt, uxores à uiris defendi,non e contra uiros ab uxoribus, & ita tenuerunt quidam. Tamen contrarium firmat Odof.in d.l. ſororem,& Cy.in præallega.l. de crimine, opi. relatis & uerius eſt quandoquidem ſocij ſint diuinæ & humanæ domus l.aduerſus C. de cri.

cti.expi. hære. & duo in carne una c. gaudemus de diuor.c.3.Gene.qua ratione ſatis ſuam uel ſuorum iniuriam proſequi dicetur. Nec ob tex. in d. l. 2. quia loquitur in marito, cui uiuenti iniuria facta ſit namque tunc,eſt mulieris caput & longe æquius, quod uxorem defendat ſi iniuria ſibi pariter facta ſit, quam aliter, quod ab uxore defendatur ut ibi, nos uero in eo, qui fuit interfectus quo caſu ceſſat ſupra dicta ratio dictatque æquitas uxorem tunc poſſe interfectorem accuſare maritique necē uindicare, & eſt arg.in l.filij in §.uidua ff.ad municipa.& in l.fi.C.de bo. mat.

49 Int. An filio uiuente patre,aliquod ius competat in legitima dubito,& dato quod non,an ualeat ſtatutum quod ſibi ſolui debeat & an aliquo caſu, peti poſſit.

Reſp. Non ſine cauſa certe dubitandum eſt cum ſit debita naturę inſtinctu l.cum ratio. ff. de bo. dam. & proprium filii patrimonium l. 3. §. ſed utrum. ff. demino.qua de re deberet etiam poſſe peti, & uendicari à patre quamquam uiuente, tamen contrarium uerius eſt l.1.§.ſi impuberi ff.de colla.bo.uſque adeo ut ſi uiuente patre moriatur filius nec de legitima quęrendum ſit nec tranſmittatur,quia nō tranſmittitur obligatio cuius cōditio deficit,ut inquit Bar. in l. ſi arrogator nu.19.in rep. ff.de adop. & in l.ſi ff.de lib. agno. & in l. poſt emancipationē in prin.ff.de lib.le.Alex.in l.ſi cum dotem in prin. col.8.ff.ſol.mat.Abb.in c. raynucius de teſta. Bertran. conſi.227.nu.12.uol.2. & ſi filius rurſum condemnatus ſit ex delicto, pater non tenetur ſoluere penā,ut inquit Abb.in c.2.nu.3.de delic.puе. Bar. in §. illud quoque nu.5.in auten.de mona. Eſt ue-

rum quod ſtatutum ualet (quoad ſecundum quæſitum) patrem compellens, aſſignare legitimam filio delinquenti ſed eſt iniquum, & plus quod eam diffinire difficilimum eſt, ſi ſtatutũ non diffiniat, ut not. in l. ſi qua pœna. ff. de his qui ſunt ſui uel alie. iu. Bal. in ſtatu. in §. legitima nu. 3. quodque etiam uiuente patre peti poteſt caſu quo monaſterium ingrediatur ſed ad longum diſputat & dubitat an uerum ſit Alex. in l. ſi cum dotem col. 5. ff. ſol. mat. & in l. lex Cornelia col. 2. ff. de uulga. & pup. ſub. & ideo dic alio caſu petentem admitti ſi iudeus ſit ad fidem conuerſus c. iudei. 2. & ibi not. Io. de ligna. & Feli. poſt eum, col. 2. de iude. & aliquos alios caſus, ponit Ias. in auten. nouiſſima col. 2. C. de inoffi. teſta.

50 Int. Factum à iudice incompetenti, conſenſu partium validatur l. 2. C. communia ut. iud. & ſi in ſententia intellexeris nulla, dic quod ualidatur, ut ſubſiſtat, & uim habeat pacti, non ſententie, ut per Bar. in l. ſi expresſim col. 2. de ap. & nimirum quia priuatorum conſenſus iuriſdictionem non tribuit l. priuatorum C. de iuriſd. o. iud. & ita intelligi debet glo. in l. 1. C. qui pro ſua iu. Abb. in c. examinata nu. 4. de confir. uti. uel inuti. Calde. conſi. 8. col. 2. de re iud. eſt uerum quod ualet ut ſententia, ualidata conſenſu Papæ perque reſcriptum ſuum, non tamen ut præiudicet tertio. c. ſuper eo de offi. de. Feli. in c. quanuis ad fi. de re iud. Et idem in teſtium dictis, quæ poſſunt pariter ualidari conſenſu partium l. fi. & ibi Bal. nu. 1. C de teſti. Sed quare ſecus in facto per ſurreptionẽ, ſiue dicamus quod hoc modo obtẽtũ ſit aliquid quod cõſenſu partiũ, ſeu aduerſarii, ualidari & confirmari non poteſt, ut

not.

not.in c.ſuper literis,de reſcrip.

Reſp. Quia deficit tunc conſenſus ſuperioris confirmantis,ut per Inno.in c.cum olim de re iud.Bal. in Marga.ſua in §.factum nn.4.

51 Int. Sententia debet eſſe conformis libello.l.ut fundus communi diui.l.fi.C.de fideicom.lib.c. licet hely de ſimo.alias fatuus eſſet Iudex. ſi unum peteretur,aliud uero decerneret,ut in bo.po.quoq; inquit Rimi in rub.C.qui admi.col.11.& ſignanter tex.in d.l.fi. & Luc.23.c. ad propoſitū,ibi,& Pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum dimiſitque illis,eum,qui propter homicidium & ſeditionem miſſus fuerat in carcerem quem petebant,Ieſum uero tradidit uoluntati eorum. eſt uerū quod in pluribus caſibus iſtud limitatur de quibus per Feli.in d.c.licet hely col.6.7.8. dixi ego in l. uinū poſt alios ff.ſi cer. peta. multa Areti. in c. qualiter & quando in §. ad corrigendos. nu. 133. de accu. & hac ratione etiam (ut dicebat alias Pet.& Cy.refert Bal.in l.certi condictio col.3.ff.ſi cer.peta.)libellus incertus ſi maxime opponatur,nō procedit l.fi. C. de anna. excep. alias ſi certus ſic. & offertur regulariter, ut actor ius ſuum declaret, & ut reus deliberet an uelit cedere uel cōtendere,&ut Iudex ferat ſententiam ipſi libello (ut diximus) conformem l.1. ff. de eden c. 1. de lib. ob. Abb. in prati. ſua de forma procuratorii col.2 uer.poſt hoc. Sed nunqnid requiratur conformitas ſententie ad probationem,hoc eſt ad eſſe ipſius ſententie ?

Reſp. Bene requirit̄ ad recte eſſe ſed nō ad ipſius eſſe ad petitionem autem ſic, ut ſupra,& ut per Bal. in l.1.col.1.C.de erro. calcu. & eſt not. declaratio.& ad propoſitum obſeruandum ſufficere, quod ſit

conformis petitioni per æquipollens, ut not. in l. in ſumma. ff. de re iudi. Bertran. pulchre, cõſi. 253. nu. 8. vol. 1. quodq́ue elementa ſiue cauſæ iudiciorum ſunt quatuor, efficiens, magiſtratus ſcilicet, actor & reus, finalis victoria, materialis negocium, formalis uero libellus ſiue modus libellandi ad effectum de quo ſupra l. ſolemus ff. de iudi. l. in ratione §. cum quidam ff. ad legem fal. l. iurſgentium §. 1. ff. de pac. d. l. ut fundus declarat Bal. in rub. de iudi. col. 1. nu. 2. lectu. 1. qui dicit etiam alibi, quod ſi omittatur caſus, pro omiſſo haberi debet, vſque adeo ut ex eo, uel ſuper eo, ſententia fundari non poſſit nec ſit in noſtro arbitrio formam iudiciorũ mutare, conſi. 426. ad fi. uol. 5. & probatur in l. non poſſumus ff. de peti. he.

52 Int. Contractus inter patrem & filium in poteſtate exiſtentem, inq́; profectitiis, non ualet l. frater à fratre ff. de condi. ind. l. 2. C. de innoffi. dona. nec inter eos cadit obligatio ciuilis, nec actio ut per Bar. in d. l. frater à fratre, naturalis autem ſic ut ibidem, & ueſtitur iuramento, quia eſt etiam de iure naturali, & quo patria poteſtas non curatur ut tradit Io. And. in addi. ſpe. in §. 1. uer. ſed pone filius de teſta. uſque adeo ut oriatur exceptio pacti ut ibidem. Corne. conſi. 238. nu. 14. uol. 1. & cõſi. 9. nu. 4. vol. 2. ſed quid in aduentitiis?

Reſp. Hodie pater obligatur filio ciuiliter ex cauſa aduentitia l. iubemus. C. ad treb. glo. in auten. vnde ſi parens C. de inoffi. teſta. & in d. l. frater a fratre, Pau. Caſt. conſi. 456. nu. 11. vol. 2. ſed non è contra, filius patri, in his in quibus ipſi quæritur vſufructus, ut adhuc ibi not. Bar. & ad longum firmat Corne. pulchre conſi. 272. nu. 15. vol. 1. Quare

re autem olim ciuilis obligatio oriri non poterat, inter eos declarant ſcriben. in d. l. frater à fratre & forte melius nouiſſime dici poſſet hoc ideo fuiſſe tunc quia obligatio præſupponit actionem l. licet §. ea obligatio ff. de procu. actio uero iudicium §. 1. ibi actio eſt ius perſequendi &c. inſti. de ac. inter patrem & filium regulariter iudicium eſſe non poterat l. lis nulla. ff. de iud. defectusque erat ratione perſonarum præ cœteris quibus viciabatur ut per Bal. conſi. 122. in prin. vol. 3. ergo non mirum.

53 Int. Contractus innominatus regulariter parit actionem præſcriptis uerbis l. naturalis. §. at cum do ff. de præſcrip. ver. not in l. petens C. de pac. & in l iurisgentium in §. quinimo ff. eo. et in l. cum mota C. de trãſac. ſed uellem ſcire, quare eſt quod alibi datur hec actio, ſiue competit & tamen contractus non eſt innominatus in l. labeo ſcribit ſi mihi bibliothecam ff. de contrahen. emp. patet, quia dictum eſt ibi; ſi mihi bibliothecam; per quam dictionem, contractus prædictus non fit d. §. at cum do, & quia ea quæ ſunt in conditione non ſunt in obligatione. l. ſiquis ſub conditione dandorum decẽ ff. ſiquis omi. cau. teſt. imò quod facio ut des eſt huiuſmodi, ideſt cõtractus innominatus, & tamen non præſcriptis verbis actio ex eo datur, ſed de dolo, d. l. naturalis §. quod ſi faciam.

Reſp. Quoad primum datur præſcrptis uerbis non quia contractus innominatus ſit (vt diximus) ſed quia ſecundum reg. iuris, alia actio dari non poterat l. 1. & 2. l. quotiens ff. de præſcrip. ver. & hoc eſt quod dicebat Bal. in rub. C. de condic. ex lege. q̃d contractus nominati ſibi actionem denominant, quidã uero non, & iſto caſu carentes nomine actionis

ſit intra tempus quo conceditur facultas d. exceptionis opponende, ut in d.l.fi. & in auten. ibi poſita. C. de do. cau. non nume. declarat Ro. conſi. 44. in prin.

55 Int. Paternum officium eſt dotare filiam. l. fi. C. de dot. promi. l. obligamur §. lege. ff. de ac. & ob. l. qui liberos ff. de ritu nup. de ſuo proprio patrimonio etiam ſi ipſa filia habeat dotem maternam ut per d.l.fi. dicit etiam Pau. Caſt. conſi. 416. col. 1. vol 2. & conſi. 439. col. 3. eo. lib. Cy. in l. 1. in §. videamus, col. 1. C. de rei uxo. ac. verum eſt ſi feſtiuitatē nuptialem extra dotem faciat, quod id ſibi imputabit habenti patrimonium (ut dixi) ex dote materna, ut not. in d.l. fi. Ias. pulchre in l. huiuſmodi, in §. legatum in fi. ff. de lega. 1. ſed an officio iudicis compellatur vel iure actionis hoc ipſum peti poſſit: dubito, quoniam primo caſu onus non tranſibit ad hæredes, ſecundo autem ſic, quidque dicendum ſit rurſus in patre naturali.

Reſp. Glo. in d. §. lege (quoad primum ſentit) iure actionis patrē teneri, & male, ideo dicamus quod ad id compelli poſſit potius officio iudicis, quodque onus ad hæredes non tranſeat, ut per glo. & do cto. & ibi in ſpecie Alex. in l. ſi ſocer in prin. ff. ſol. mat. Quo uero ad ſecundū dico non teneri, quia ſic etiam concludit Bar. in l. uxorem in §. pater naturalis ff. de lega. 3. & Alex. in l. 1. col. 6 ff. ſol. mat. et mirum videtur, cum ſit loco alimentorum filie debita, teneaturque pater ipſam alere, auten. licet C. de natu. lib. c. cum haberet de eo qui du. in ma. quam pol. per adulte. et nihilominus contrarium dicimus, legemque habemus in prællega. §. pater naturalis, à qua non debemus nec poſſumus recedere

dere c.in iſtis 4. d. et in ſpecie ita dicit etiam Bal. in ſtatu.in §.dos nu.14.col.1.tamen nouiſſime con ſidera rationem d.l.fi.generalẽ eſſe et militare, ita in patre naturali, ut in naturali et legitimo, et ſenſit ex prædictis Fortu.in trac.de ulti.fi.nu. 144. dicens amplius iſtud quod communiter tenetur, nõ dici nec probari in d.§.pater naturalis,et mihi verum videtur.

56 Int. Pater tenetur dotare filiam quamquam nubat abſque conſenſu eius,quia in hiſce caſibus nõ ſubeſt poteſtati paterne c. ſi annum, de iudi. in 6. Abb.in c.1.ad fi. de deſpon. imp.not.in l. obligamur in §.lege ff.de ac. et ob.ſed quid ſi nubat indigno,ex hocque patris fama ledatur,poterit ne ad dotem ſibi dandam compelli ?

Reſp. Non, quia hec eſt,iuſta exhæredationis cauſa l.3.§.ſi emãcipatus ff.de bo.po.con.tab.Bal.in l. 1.col.4. ff.ſol.mat.But.in c.accedẽs de procu.Abbas in c.cum cauſam de adulte. Alex.conſi.97.col. 3.et 4.vol.1.Bar.in l.ſi cum dotem in §.tranſgrediamur ff.ſol.mat.Corne.conſi.256. nu. 17. uol. 1. et ideo ſtatutum puniens contrahentem matrimonium,cum filio vel filia ſine conſenſu patris,ualet,non quia uetet ſubſtantiam matrimonij,quandoquidẽ iſtud facere non poſſit,niſi Papa,ſed quia punit malos mores,et in rep. facinora ſeminantes ut per Bal in l. omnem ad fi. C. ad tertu. et in ſtatu. in § conſenſus nu. 8. et Feli. in c. eccleſia S. Mariæ col. 20. de conſti. ergo etiam dotis priuatione filia hic,ratione ſupra dicta arg. in l. teſtamẽto centurio ff. de ma. teſta. non nihil idem Bal. in l. ſi pater ad fi. C. de ſpon. et in l. nec filium C. de nup. Iacob. à S. Geor.in auten ex cauſa,col. 1.

C. de

C. de lib. præte. Et in ſimili, quod pater compel litur habere ratam dotem datam filio, niſi nupſerit mulieri indigne Bal. in d. §. tranſgrediamur col. 1. & in pulchro caſu etiam in rub. de treu. & pa. ad fi. quod pupillus cum auctoritate tutoris & decreto iudicis pacem facere poteſt de morte patris, niſi ſibi & agnationi ſue ſit dedecori. Ancha. in terminis conſi. 21. col. 2. Alex. in l. mulier in §. cum proponeretur col. 3. ff. ad treb.

57 Int Plura ſpecialia non poſſunt ſimul concurere l. 1. C. de dot. promi. l. cum poſt §. gener. ff. de iu. do Bar. in l. ſi tibi decem in prin. ff. de pac. unde adoptio per alium fieri non poteſt, ex quo eſt quædam fictio, & inconueniens uidetur, quod per aliam fictionem expediatur, ut inquit Bal. in c. 2. nu. 16. de ordi. co. & ad idem Ias. in l. ſeruo legato nu. 2. ff. de leg. 1. quod fictio fictionis, induci nõ põt. Et Alex. cõſi. 113. col. 2. uol. 1. quod fictio fictionis rurſum, & improprietas improprietatis debent uitari quod que pluralitates earum non ſunt tolerãde. Et Bal. in c. ueniens nu. 10. de præſcrip. quod hac ratione duplex derogatio reprobatur. Et Areti. in c. at ſi clerici in §. de adulterijs nu. 49. de iudi. quod non debet poſſe iudex (ne multiplicetur incõueniens) pœnam minuere, & ſententiam gratioſe latam, retractare. Sed quid ſi fictiones & ſpecialitates ſint ſubalterne, unaque conſecutiua alterius, ſeu ordinate, taliter, ut coniungantur ad unum affectum.

Reſp. Iſto caſu concurrunt, & eſt exemplum in l. ſingularia & ibi not. Bal. col. 2. ff. ſi cer. pe. ubi una eſt inter debitorem & creditorem; cui numeratio facta uidetur, alia inter mutuantem & accipientem, quia huic ille pariter fingitur numeraſſe cum ſint

(ut dixi) ſubalterne unaque conſecutiua alterius. Vel & aliter ut per Iaſ.in addi.por.inſti.deſtip.ſer. col.2.quod hæreditas defunctum repreſentet,& factum ſerui hæreditarij fingatur factum hæreditate iacente. Et quo ad id quod quandoque ordinantur, & ad unum effectnm coniunguntur,quando pater reuertitur ab hoſtibus, quia fingitur nunquã captus, & filius fuiſſe in poteſtate l. ſi ſeruus §. ſeruus.& ibi Bal.not.ff.de fideiuſſo.

58 Int. Filius non debet inſtituere actionem famoſam contra patrem, qui ſibi perſona ſancta uideri debet nec libertus hac ratione contra patronum nec ſcholaris contra præceptorem,qui ſibi loco patris eſt.l.2.l.liberto ff.de obſeq.pat.præſtan.Cy.in l.1.C.eo.l.non debet. ff.de dolo.maxime quia nobili & habenti dignitatem infamia eſt ſibi pœna quã maxima inquit Bal.conſi.116.col.1.uol.3.multa Feli.in c.ceterum col.5.de iudi. & ante eum Bal. in c.1.in §.præterea col.4. de prohib. feu. alie. per Fed.hoc ipſum etiam ad uaſallum extendentes, ad parrocchianum,& ad eum qui e ſacro fonte fuiſſet leuatus ab aliquo ut nec dominũ, nec rectorẽ, nec eũ qui ipſum de ſacro fonte leuauit, conueniat(ut diximus) actione famoſa. Sed dubito an frater ſit de perſonis exceptuatis in d.l.non debet, demum quæ pratica ſeu quomodo formari debeat libellus contra patrem.

Reſp. Ad primum dico quod non,caſus eſt in l.filius ff.eo. unde frater poteſt accuſare fratrem de dolo ſuam iniuriam tamen proſequendo, & ſi rogatus ſit quis,hęreditatem reſtituere,ſi ſine liberis decedat reſtituit ſi decedat cum liberis fratris, niſi cõtrarium in teſtamento expreſſum ſit, & utrunque di-

dictum ponit Bal.in d. l. filius & bene ut per eum. quo ad praticam uero, quod filius dicere debet, ſe enormiter leſum, quodque æquitas non patitur patrem, cum iactura ipſius filii locupletem fieri & conſequenter condemnari debere actione in factũ (ut dicit tex.in d.l.non debet) uerbis ſic rẽperãda, & docet idẽ Bal. poſt Bar. & alios in l. ſi ſuperſtite ad fi.C. de dolo. & dictu mirabile eſt, quod licẽtia per quam imploratur uenia, differt ab aliis, debetq; Iudex antequam citationem committat conſiderare petitionem, ne aliquid inhoneſti uel turpis cõtineat, & ſic cauſa cognita, quod nõ eſt in aliis, ut ſentit Pau. Caſt. in l. 1. C. de in ius uo.& alij in l.2. C.eo. l.ſed ſi hac.§. Prætor ff.eo.d.l.non debet.

59 Int. Quid ſit dolus, declarat diffiniendo I. con. in l.1. in §. dolum ff. de dolo. & colligitur alias ex qualitate facti l. 1. & ibi glo. ff.de doli excep. not. in l. dolum C. de dolo. multa Bertran. conſi. 337. nu.11.12.13.uol.2. eſt uerum, quod quandoq; apertus eſt, quandoque uelatus, & quandoque præſumptus, vſque adeo ut aduerſus primum non detur reſtitutio, aduerſus ſecundum & tertium ſic l. ſi ex cã. §. nunc uidendum l. minor etiam, & ibi Bal. ff. de mino. ex dolo mendacium naſcitur non ſecus ac error qui naſcitur ex imperitia, quæ duo uicia contraxit humana noſtra natura tũc, cum Adam laberetur d.l.1.ff.de dolo l.ſi ꝑ errorẽ ff. de iu.o.iud. eſtque dolus in corde, ſimulatio in uultu, et fallacia in uerbis. ſed quia uerbum hoc ſonat in malum quoniam unum agitur in corde aliud in ore d.§ dolum, l.obſeruandum ubi glo.not.ff.de offi.prçſi.diciturque proprie à dolore, quem infert, uel a deludo quia decipiat et deludat eum, cum quo agi-

tur,ſeu contrahitur,et hinc quod dans cauſam con-
tractui ipſum uiciat l. et eleganter ff. de dolo. ſed
nunquid ſit etiam bonus,ad mali differentiam?
Reſp. Eſt vtique, imò quod mali mentionem facit idipſum quæ exprimit in diffinitione l.con.in d.§. dolum, declarat glo.in c.dudum de conuer.coniu. et boni exempla ponuntur vtrobique. et ita ueteres malitiam bonam,malamque dicebant,virus bonum virus malum ſicque venenum,quod à φαρμακον venit græce medium habens ideſt bonũ et malum.l.qui uenenum ff.de uer.ſi. vnde praxis eſt qui uenenum propinatum fuiſſe dicit ut addat malum, opus eſt,.et in ſimili ſi dixerit hominem occidiſſe, ad ſui defenſam,neceſſariam pariter addere debet, quia eſt etiam non neceſſaria ut not. in l. Aurelio, in §.idem quæſijt ff.de lib.le. et in c. ſignificaſti. 1. de homi.Bal.in l. vnica col.4.C.de cõfe. Feli. in c. ſuper his col.9.de accuſ.Cat.ferrarien.cõſi.99.nu. 11.vol.1.criminalium. et in ſimili Corn.conſi.202. in fi.vol.1.quod ſi imputetur quis,quod mandauerit hominem proditorie occidi, addi debet rursũ Chriſtianum, alias non haberet locum deciſio c.1. de homi.in 6.et in nouel.ibi late Io. And. qui gloriatur amplius quod hac ratione (quia dictum uerbum additum non fuerat) quendam prælatum defendit et à pœna d. c. 1. liberauit eumque refert et ſequitur Bal.in l.ſiquis non dicam rapere.C.de ep. et cle.et Corn.in loco præallega.
60 Int. Inanis eſt actio quam inopia debitoris excludit,inquit tex.in l.nam is ff.de dolo.et in l.itaque fullo in prin.ff.de fur. et in c.olim uobis,de reſti.ſpo. ex quo fit ut ob paupertatem quoque remittatur mulcta l. illicitas §. fi. et ibi glo. Bar. et
alij

alii,ff.de offi.pręſi.c.cum olim 2.de reſti.ſpo. c.cum tu de vſu.quod tamen eſt intelligendum,in mulcta fiſco applicata, quoniam alias ſi parti pro ſuo intereſſe,tunc remitti non poſſet,vt not. in l. uenia. C. de in ius vo.tradit Bal. in l.reſcripta in fi.C.de pręci.Imp. offe. & ad propoſitum debitor inopia non ſoluens, dicitur neceſſitate impeditus, quæ ipſum excuſat,eſtq́; inopia,quedā exceptiōis ſpēs,inquit idem Bal.in c. reprehenſibilis,nu.7. de ap. ſi maxime notoria ſit l. titius & ibi not. ff. de procu . idem Bal.in l.ſi filiofamilias col.1.ff.ſol.mat.qui alibi dicit etiam, excuſſionem hoc caſu non requiri,& directo aduerſus fideiuſſorem agi poſſe, conſi. 466. col.fi.vol.5.& quis dicatur inops declarat in autē. præterea col.2.C. vnde uir & uxor.ſed quid in pœna,quidq́ue in eo qui non ſoluendo,excommunicationem incurrebat, & quid denique in filiofamilias ?

Reſp. Quoad primum remitti non poteſt l.pœnam C.de pen.not.in d.l.illicitas de offi. præſi. & in l. fi. C.de mo.mulcta.nouiſſime Boer.deciſio.349. nu. 3.par.2. Nec erit non ſoluens, excommunicatus (quoad ſecundum) quia neceſſitas nulli legi ſubiecta eſt l.1.ff. de offi.conſu.& cum inops neceſſitate impeditus dicatur ut ſupra & in l. fi. C. de vſu . rei iud.non ligabitur,& tradit Inno.in c.p.& g.de offi.de. relatus per Bal.in Marga . ſua. in §. debitor. nu.9. Quoad tertium attenta hac regu. non deberet poſſe obligari l.placet.ff.de acqui. he. & tamen obligatur l.3.§.ſed vtrum & ibi not.ff. de mino. & executio perſonalis fieri poterit, niſi cedat bonis, ita Ias. in l. qui Rome in §. augerius, nu.4. & 5. ff. de uer.ob. Et ſi ceſſerit, vel ſecundum formam c.

Odoardus de ſol.iurauerit, non propterea liberabitur,quia perueniens poſtea ad pinguiorem fortunam tenebitur,& fuſius ut declarat Caſſiodo.deciſi.11.de reſcrip nu.4.in clerico debitore locutus tamen non in filio familias

61 Int. Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto,in que actione perſonali non poſſidet, ut dicunt docto.in l.ſi finita in §.Iulianus ff.de dam infec.& eſt communis opi.& uera,ex quo reus met poſſidet,& ſi miſſus etiam poſſideret,duo uno eodemque tempore eſſēt poſſeſſores,non dicendũ,ſicuti nec etiã duo domini eſſe poſſunt eiuſdem rei inſolidum l. 3.§.ex cõtrario ff.de acqui.po.l.ſi ut certo § ſi duobus uehiculum ff.commo.& hoc regulariter, ut reus rursũ tedio affectus ueniat reſponſurus l.is cui. ff.ut in po le.not.in d.§.Iulianus & in c. quoniam frequenter in §.in alijs & ibi Bal.nu.3.in quo conſiſtat iſtud tedium ut lite non cont. & regulariter dixi quia fallit iſtud in multis caſibus de quibus in locis præallega. & per Feli. in c. conſultationibus col.4.de offi.de.Sed quid ſi mittat in po.ex primo decreto,quia debitor non ſoluat,& ſoluat tertius anullabitur ne d. miſſio ? Et ſi ad ſecundum perueniatur, dubito an aliqua ſint neceſſaria, ſine quibus alias actore inſtante,ad id iudex peruenire non poſſit.

Reſp. Quoad primum dico quod ſic,alias de turbata poſſeſſione teneretur, & interdicto uti poſſidetis,& probatur turbatio ex ſola contradictione in iudicio,ut per Bar. in l.ſi prius in ulti. oppo. de no. o.nun. Guid. Papa ſingu. 960.& ad propoſitum eſt caſus & ibi not.glo.Bal. & omnes in l.ſi pro me. ff. de ſol. Quo uero ad aliud, quatuor neceſſaria

fore

fore,primum decretum (ut ſupra) 2. quod reus la titet, tertio quod de debito conſtet, quarto & ultimo,quod tempus anni uel arbitrarium lapſum ſit tradit Feli. in d. c.conſultationibus col. 3. de offi. de. & notandum eſt, ſecundum hoc decretum ſecundam fore iudicis aggrauationem in odium cõtumacis,ut not.in d.§.Iulianus.& in c. 1. de eo qui mit.in po.cau.rei ſer.Abb.cõſi.43.col.2.uol.2.quę uim ſolutionis habet,ut dicit Bal.in c.cõtingit nu. 21.de dolo. & concu. ubi etiam de anni ſpacio aliqua ſcitu digna, fuſius Odof. in l. 2. in §. ſi abſens nu.11. ff.ſi ex noxa. cau. & à primo differt in multis tum maxime, quia de modico in primo, præiudicio agitur . inq́; ſecundo de magno ut idem Bal. teſtatur in l.ubi adhuc col.6.C.de iu. do.

62 Int. Si ſeruus propinquus domino,cui inſidias quis parauerat eumq́ue occiderat auxilium non porrexerit, abſque dubio eſt in culpa, & punitur l.1.ff.ad ſillani.l.ſi.C.eo.alias de his quib.ut indi.ſi tamen fuerit ſurdus,ei ignoſcendum eſt,quoniam culpa imputari non poteſt alicui in his quæ à natura proueniunt l.maximum uicium C.de lib. præ. l. diſcretis C.qui teſt.fa.po.l.fluminum §.uicium.ff. de dam.inf.l.ſi quis in graui §.ſurdus ff.ad ſillania. unde vulpi nec imputatur dolus (inquit S. Tho.) quia eius eſt natura,refert Bal. in ſtatu. in §. culpa. nu.1.& in l.quæ fortuitis ad fi.C.de pigno ac. & Iaco.à S.Geor.in l. quotiens in §. qui dolo col. 1. ff. de proba. Imò quod erubeſcit lex imponere iugũ naturæ, quodq́ue ipſius accuſatores eſſe non debemus, uel in eam exercere tyrannidem l unica in fi. prin.C.de cad.tol.l.maximum uicium præallega. C.de lib. præte. namq́ue etiam ſi bouem ab aratro,

tro ſoluas, uel equum à curru, illumue currui admoueas, iſtum aratro, pręuaricator eris naturę, nec ſecus ſi inciſis alis auibus, eas greſſibiles facere uelis, uel homini coaptatis alis ut uolet, Cartaginenſis quoq; neſcio quis, (ut maximus Tyrius refert) cum Leonem cicuraſſet, ſarcinis impoſitis, illum aſelli modo per urbem ducebat necatus eſt, ut poṫe (& nunc ad propoſitum) naturæ tyrannus unde ortum hinc etiam prouerbiū huiuſmodi eſt. Clitelle boui non conueniūt. Et ſi quis ſit naribus ſimis, recalua fronte, piloſis humeris, & repandis cruribus, ut Socrates, uel ut Heraclitus oculis clauſis fleat, & ut Democritus rideat, apertis labris alijq́ue innumeri, naturæ uicia ſuſtinentes, quis eſt tā imprudens tamq́ue fatuus & uecors qui eos irrideat, accuſet, & reprehendat ſed pone, quod muliere mingente irritetur canis, irritatusq́ue damnum dederit, tenebitur ne mulier?

Reſp. Videretur prima facie dicendū quod ſic per tex. in l. item mela in. §. item & cum eo, ff. ad legem aqui. ubi ad literam dicitur ſi quis canem irritauerit, iſq́; damnū dederit, quod irritans lege aquilia tenebiṫ, ex quo vulgatū illud prodijt quoq;, quod qui cauſam damni dat, damnum dediſſe uidetur, de quo in l. item ſi obſtetrix in prin. ff. eo. Tamen contrarium uerius eſt, ex quo mingendo rem naturalem faciebat, nec fuit in culpa quamquam ex eo irritatus canis damnum dederit l. ſi ſeruus ſeruum §. ſi fornacarius ff. eo. & ita interminis decidit Pet. Iac. de monte Peſſula. in praxi ſua, inq́ue for. libel. actionis de paupe. col. 2.

63 Inr. Statuta et leges non debent iudaice intelligi l. damni §. ſi is qui uicinas, ubi glo. ſingu. ff. de

dam.

dam.inf.unde ſemper ubicunque de pœna capitali agitur, ſub intelligitur dolus l.1.C. ad legem cor. de ſica. non ſi agatur de pecuniaria,ſed ſi culpabilis ſit tantũ ne innocens condemnetur, quia lex & ſtatutum non debent (ut ſupra) iudaice intelligi ita Bal. in l.quicunque colum. 5. C. de ſer. fugi. et remiſſiue in ſtatu.in §.ſtatutum nu 41.et Alex. conſi.145.col.fi.uol.1.et conſi. 56. col.4.uol.4.et conſi. 148.in fi.uol.6.et iudaice (dicit glo.in d. loco, et in l. non dubium.C.de legi.) quia error iudeorum præcipue conſiſtit in pertinaci intellectu corticis et ſuperficiei literæ, ut inquit Feli.in rub. C.de iu de. Vnde qui nimium pertinaciter inhæret verbis eiusdem dicitur iudaizare(ut ſubijcit)et iſtud quidem in teſte eſt maxime uitandum ut dicit Ro. conſi 301.col.1.et conſi.490.col.1.et in l.1.col.2.ff. de no.o.nun.et ad propoſitũ glo.rurſum Bal. quod non ſunt ſermones ita præciſi, ut ipſis ſit iudaice et hebraice inhærendum.conſi. 344. col. 2. vol.1. et Pau.2.ad corinth.c.3.quod litera occidit, ſpiritus autẽ uiuificat, & ad Galat.5.& in c. marchion. 1.q.1. quod euangelium non in ſcripturarum verbis,ſed in ſenſu,non in ſuperficie, ſed in medulla, nec in ſermonum foliis, ſed in in radice rationis conſiſtit:non nihil in l.2.C.de conſti.pecu.Cardi. in cle. 1. in §. cœterum in prin. de iure iu. qua de re Moyſes,figuram legis tenebat olim iudaicus vero populus à tergo,nihil miſticũ vel ſpirituale,aprehendit ex quo fit, ut ſuperficiem litere tantum ſibi comparauerit, à qua nec tunc nec nunc, diſcedere in animo habuerunt & habẽt ut legitur Exo. c.33.nos uero ſcopulum hoc uitantes,ab ea recedimus declarando,concordando,exponendo,ſubau

diendo,ſupplendo,detrahendo & impropriando ut dixi in l.vinum lectu.3.in 7.euiden.ff. ſi cer. peta.ſed tamen aduertendum eſt,quia hec omnia cōfundi videntur per tex.in l.1.in §. ſi is qui nauem, ibi melius eſt uerbis edicti ſeruire, ff. de exercito. & in l.non aliter ibi à ſignificatione uerborum recedere non oportet, ff. de lega. 3. & in l. ſi ita ſcriptum ff. de lega. 2. & in l.proſpexit ibi, ſed ita lex ſcripta eſt,quaſi dicat à cuius verbis recedere non debemus ff. qui & à quib. non igitur nobis quoq; iudaizare, non licebit?

Reſp. Veriſſimum eſt, quod in his iuribus dicitur, ſed tamen id intelligi debet,ſemper ſaluo intellectu,quia (vt dicebam etiam ſ.) litera occidit,ſpiritus autē viuificat. Ideſt eius intellectus,ita Bald. in l.comiſſorie in fi.C.de pac.int.emp.& uen. & caſu quo non ſequatur abſurdum,fraus, vel contrarietas,vt declarat Bar.in l.1.in rep. col. 2. C. de ſacro ſanc.qui etiam dicit aliter,verbis inhærendum non eſſe, ſi ſenſus proprius contineat iniquitatem vel oratio legis repugnet, aut communis uſus loquendi, in l.non dubium col. 3. C. de legi. allega: etiam ſupra,dicit etiam Pau. Caſt. quod ſignificatus verborum, ſumitur ſecundum mentem contrahentium,ex præcedentibus & ſequentibus l.ſi ſeruus plurium §. fi. ff. de lega.primo,non ſecundum corticē ut ſumunt dialectici & vt iudei (adde tu) ut in d.§.ſi is qui uicinas,in l. ſi is qui ducenta in §. vtrum in prin.& col.3. ff. de reb. dub. & præceptis duo extant exempla, quia ſi ſtatutum de compromiſſis inter coniunctos fiendis,loquatur generaliter, non tamen conprehendet pupillos, ex quo reſtringit̄ ad habiles,& ipſi non ſunt huiuſmodi, l. 1.

C. de ſacro ſanc. l. ut gradatim §. & ſi lege. ff. de mune.& ho.l.ſi pupillus ff.de arbit.tradit Alex.cõ ſi.254.col.1.uol. 6. alias iudaice intelligeretur, reſultaret abſurdum, & male l. pomponius ff.de nego.geſt. l. ſcire oportet §.aliud ff.de excu.tu. vel ſi diceret executionem ſententie petendam non eſſe ſi per appellationem pendeat, quia intelligetur pariter dummodo appellatio fruſtratoria non ſit, ita idem Alex.conſi.56.col 4 vol. 4.

64 Int. Qui non laborat nõ manducat, inquit Pau. ad Theſalonicen.c.3.& glo.in l. quãuis ff. de dam. inf. & ad propoſitum Cy. in l. in bonefidei col.3. C.de reb.cred.bonus tex.in l.ſi ex duobus in §. fi. ibi aut conferre ad litis eſtimationem, aut uſum fructum cedere,& ibi in ſpecie hoc not. Flo. ff. de noxa.& in l.vnica in §.pro ſecũdo ibi neque enim ferendus eſt, qui lucrum amplecti vult, onus autem ei annexum,contemnit.C. de cad. tol.imò quod dictum eſt quoque iſtud Gene.c. 3.ibi in ſudore vultus tui, ueſceris pane tuo. & unum eſt ac præcipuum, labor ex illis quatuor quæ in feudo requiruntur,natura,cõſuetudo,aptitudo, & actus, quia inquit Bal.(alia etiam declarat ut per eum) nõ manducat, qui non laborat, in l. quotiens col. pe. C.de ſuis & legi.& eſt ſimile,in nauantibus operã diſciplinis,optimarum artium, qui non addiſcunt pariter ſi non vigilãt.l.pupillus in fi.ff.quæ in frau. cre.Por.in §.reſtituta col.2.inſti.de fideicom.he.& hoc eſt rurſum quod dicitur prouerbio.6. vade ad formicam piger & conſidera vias eius, quæ cum non habeat ducem nec præceptorem nec principẽ parat ſibi in Aeſtate cibum, & congregat in meſſe quod hyeme comedat.

Sed pone rogatur hæres, reſtituere hęreditatem non reſtituit, imò requiſitus recuſat, compellitur, poterit ne quartam detrahere: ?

Reſp. Videretur dicendum quod ſic. l. 1. et toto ti. ff. ad treb. §. ſed quia inſti. de fideicom. hę c. raynu cius de teſta. ſed tamen contrarium uerius eſt ipsũ ſcilicet beneficium amittere, detrahendi quartam prædictam, et quia noluit ſe grauamini ſubmittere non æque conuenit, ut commodo et emolumento hæreditatis fruatur. l. ſi non fuerit ff. pro ſo. et per ſupra dicta in terminis, ita etiam decidit Por. in d. §. reſtituta col. 2. inſti. de fideicom. he. et quia par eſt quoque vt male meriti egeſtate laborent l. quis quis § 1. ibi ſint poſtremo tales, ut his perpetua ægeſtate ſordentibus ſit et mors ſolatium et uita ſupplicium. C. ad legem iu. ma.

65 Int. Quid ſit diuortium et vnde dicatur liquet ſatis vt in l. 1. et 2. ff. de diuor. et in l. victricus in §. 1. cũ duabus legibus ſeq. ff. de do. inter ui. et uxo: ſciendum eſt tamen, quingentis ferè annis, poſt Romam conditam nullas rei vxoriæ fuiſſe actiones, vel cautiones, nec Romæ nec in latio ex quo nihil deſiderabatur quodq; diuortia matrimoniorum fiebant et quod omnium primus Sp. Carbilius Ruga coniugis ſterilitate, diuortium fecit, qua de re poſtea hoc videns Seruius ſulp. quodq; rei uxoriæ cautiones erant neceſſariæ libellum (auctor eſt Gel.) de dotibus compoſuit, voluitq; etiam ut (diuortio facto) dos ſolueretur annua, bima, trima die & ut fuſius in l. vnica. C. de rei uxo. ac. ſed an à repudio differat, & à diremptione quia reperio quandoque etiam diremptum fuiſſe matrimonium; ut in l. etiam ff. de fun. dota. (reſtituendum. n. eſt ſic

uer-

uerbum & non direpto legendum) & in ſimili in l.mutus in §.fi.ff. de procu.

Reſp. Differt ſine dubio, quod uidere poſſumus, hoc ipſumq; elicere quia dicitur in rub. de diuor. & repudijs, natura autem cōpule huiuſmodi, eſt ut inter diuerſa ponatur, iuxta glo. in rub. ff. de iu. & fac. igno. & quia in d.l.2. dicitur, in repudijs autem quæ aduerſatiua quoq; iſtud innuit. l. hoc amplius, §. de his autē ff. de dam. inf. & differentia eſt quia diuortium, utriuſque conſenſu fiebat. l. & ideo ff. de do. int. ui. & uxo. repudium uero, coniuge inuita cui libellum mittebat maritus ut Deutorono. c.24. mos erat olim etiam euntibus ad bellum vxoribus libellum repudij mittere, ut ſi non redijſſent ad tres annos, nubere liceret. Et Cicero Terentiam repudiauit, quod non ſatis amplum uiaticum dediſſet Tullie filie, cum patri ab exilio redeunti obuiam proceſſiſſet, & libellus repudij proprie uocabatur illis uerbis, de quibus in d.l.2. deque libello ipſo, in l. qui uxori & ſeq. ff. ad legem iu. de adul. & hoc eſt proprie rurſum quod ueteres matrimonio mulierem ſeu coniugem, mulctandam eſſe dicebant, ut in amphitrio comicus ibi.

Nunquid cauſam dicis, quin te hoc mulctē matrimonio.

Factumque diuortium, ſiue repudium conſtat, quandoque mulierum erratis manifeſtis, quandoque occultis, quandoque ipſarum frequētibus offenſionibus, & non modo ob ſterilitatis cauſam, (ut ſupra) uerum etiam ex diuerſitate morum, nam que Sulp. Gallus uxori nuncium remiſit quod ea in caput ueſtem deducere animaduertiſſet. Idem P. Semp. fecit, quod ludos funebres ſpectaſſet aper-

to

to capite,notaque hiſto.Papyrie mulieris grauiſſime,& P.Aemilij uiri conſularis, qui (ut Plutar.refert) poſt longum coniugii tempus, eam repudiauit,ex qua tamen,præclaram ſuſceperat ſobolem, cumq; amici ob id factũ iſtud ſępius improbarent, dicentes,nonne Papyria formoſa eſt,nonne modeſta,nonne fœcunda ? porrigebat ille pedem,& calceum oſtendens,dicens pariter,nonne calceus hic nouus nonne pulcher,nemo tamen ueſtrum nouit; qua ex parte meum contorqueat pedem. Cauſæ etiam enumerantur in l. uictricus in § diuortii cũ duabus legibus ſeq.ff.de do.int.ui.& uxo. Diremptio autem (ad propoſitum redeundo) iudicis arbitrio fit,ad diuortii ac repudii differẽtiam (quod nota) ad intellectumque d.l.etiam & licet alias donatio inter uirum & uxorem non ualeat l.1.2.3.ff. de do.int.ui. & uxo.ualet tamen diuortii cauſa d. §.diuortii,l.ſed interim §. fi.ff. eo.

66 Int. Acquiſita à muliere conſtante matrimonio præſumũtur acquiſita de bonis marici,alias non uitaret ſuſpitionem turpis quæſtus l.etiam C.de do. int.ui.& uxo.c. ſignificauit eo. ti. l. quintus ff. eo. quæ iura ita intellexit etiam Pau.Caſt.cõſi.396. ad fi.uol.1.Alex.magis in terminis cõſi.42.col.1. uol. 5.& conſi.51.nu.16.uol.6.& conſi.59.ad fi.uol.4.& conſi.82.col.pe.uol.2. Bal. in l. cũ oportet in prin. col.4.C.de bonisque lib. Abb.conſi.36.col.2.uol. 2.Gui.Papa.deci.468.col.3.Por.inſti. per quas per ſo.nob.acqui. in prin. col. 3. Bar. in trac. de duob. fra.col.2.Boer.deciſio.81.in prin.par.1.Corn. conſi.81.col.pe.uol.1.& conſi.103.col. 1. & conſi. 174. col.2.& conſi.182.in prin.eo.lib. Et ita breuiter reſident omnes, maxime, quia mulieres ſemper ſunt

pauperes ut idem Bal. dicit conſi. 478.col.1.uol.5. prę ſertim (ut dixi) matrimonio conſtante l. doce ancillam C. de rei uen. quia mortuo marito ſecus alias præſumeretur ſibi ea ſubtraxiſſe quod tamen præſumi nō debet l.marcellus ff.re. amo.idem Bal. conſil.66.ad fin.eo.lib. Sed quid ſi probaret aliunde habuiſſe,uel maritus aſſeueraret contrarium, uel in eodem contractu, fuiſſet, in quo appareret ab ipſa vxore omnia prouenisse.

Reſp. His caſibus dicendum foret regu. d. iurium, & præcipue d.l. quintus,locum non habere,ut inquit Bal.(quo ad primum) conſi.67.in prin. uol. 5. & Areti.conſi.31.col.2. & Sauilia. conſi. 61. nu. 7. uol 1.late Boer.in præallega.deciſio.81.col.1. par. 1.et(quo ad ſecundum) idem Bal.conſi.421.uol.1. & Alex.(quo ad tertiū) conſi.22.in prin.uol.4.imò quod deciſio d.l.quintus & ſimilium habet locum tantum quando eſt contentio inter uirum & uxorē uel eius hæredes,quia ſi inter uxorem,& extraneū ſecus, ita Bal.in l.ſi uxorem col.3.C. de condi. inſer. Alex.conſi.101.col.1.uol.7.& quo ad regu. notandum eſt, rurſus idem fore dicendum in prælato qui pari modo, ſi quidquam habet id præſumatur acquiſiuiſſe de bonis eccleſiæ, ſi tamen contentio ſit inter ipſum & eccleſiam, alias ſecus ut ſupra & not.But.in c.2.de dona.int.ui.& uxo.& Alex.conſi.prę allega.101. uſque adeo ut nec Canonicus hac ratione poſſit teſtari, ut pulchre tradit Pet. de bel. per.q 153. exemplificando quoque in Baliuis, & præpoſitis ſeruitio regis.q.ſeq.quæ eſt.154.

67 Int. Donatio inter uirum & uxorem non ualet. l.1.2.&3 ff.de do.int.ui.& uxo.& ubique rationes efficaciſſimas adducūt Vlpia. & Pau. ſubiicientes,

ita

ita moribus quoque fuiſſe receptum, et alibi dicit idem Vlpi. vulgatum ius eſſe in l.cum hic ſtatus in §.ſi inter ff eo.ne ſcilicet (ratio enim prohibitionis huiuſmodi eſt,et quidem multiplex, ut in iuribus ſupra allega.) mutuo amore et profuſa liberalitate ſe ſpolient,ut ſit eis potius liberos procreandi ſtudium,ne ue matrimonia ſint uenalia et etiam ne uideatur concordia precio cõciliari, et melior forte in paupertatem incidat,deterior autẽ ditior fiat,de quibus etiam Pau.Caſt.conſi.61 col. 1. uol. 2.et ſi moribus ita receptum eſt,ſequitur,quod facta erit contra bonos mores, ut idem Pau. dicit in loco preallega.forte quoque,quia nihil proprii habentes mulieres,maiore cura diligentia et fide res domeſticas tractabũt,ex quo fit(ut inquit Barbar. de re uxo.) ut oporteat nõ modo animos in connubio cõmunes eſſe debere uerum cœtera omnia, ſed nunquid aliquo caſu ualeat,inter eos (ut dixi) facta ?

Reſp. Valet utique,quia non amare,neque tanquã inter infeſtos, ius prohibite donationis tractandũ eſt l.ſi id quod §.ſi quas ff.de do.int.ui.et uxo.l.ſed ſi uir.§.quod legaturus ff.eo.Rota,alias Bernar.de biſgne.deciſio.2.in fi.de pac.et potiſſimum iuramẽto uallata,ut per Bar.in l.ſeius.ff.ad legem fal.et in l.ſi quis pro eo ad fi.ff.de fideiuſſo.Areti.conſi.74. col.2.et 3. et eſt communis opi.Ancha.conſi.307. Imo.in c.cum contingat in 10.membro,de iure iu. Abb.in c.fi. de do. int. ui. et uxo. et ita atteſtatur Alex.conſi.8.col.1.ubi multa uol. 2.

Valet inquam morte confirmata l. donationes 1. C. de do. int. ui.et uxo. l.cum hic ſtatus §.1. §. ait oratio.ff.eo. niſi rebus donatis pignoratis quia

tunc uideretur reuocata nec confirmaretur morte vt per Bar. in l. ſi maritus C. eo. valet etiam ſi fuerit reciproca, & mutua inter eos l. ſi pater puelle, vbi Cy. Bal. Saly. Ias. & omnes C. de inoffi. teſta. Alex. in l. licet col. fi. C. de pac.

Tertio valet ſi ex ea maritus forte ius patronatus conſequatur, vt per Alex. in l. ſi cōſtante in §. ſiue autem ad fi. ff. ſol. mat.

Quarto valet, ſi pro ediū refectione fiat l. quod ſi vir. ff. de do. int. ui. & vxo. in tantum in quantum edificij extructio poſtulat inquit ibidem I. cō. forte etiam quia præponderat ratio illa, alijs de quibus ſ. reipub. intereſſe ſcilicet urbē ruinis non deformari l. 2. ff. ne quid in lo. pub. l. ſi quis neminem C. de ediffi. priua.

Quinto olim diuortii cauſa l. uictricus §. 1. l. ſed interim. §. fi. ff. de do. int. ui. & vxo non igitur ualebit regulariter l. quæſitum §. denique ff. de fun. inſt. eſt uerum, quamuis non valeat, quod tamen ualebit remuneratio, ut per Bar. in l. ſi diuortio col. 1. ff. de uer. ob. ubi ad q. infert, vilis hominis, nobilem in vxorem accipientis, quia dotem confiteatur accepiſſe, quam tamen non habuit, vt ſibi eam conſtituiſſe videatur, & de quo alias in l. ſi voluntate C. de dot. promi. Valebit & venditio, ut probat Bal. conſi. 66. col. 1. vol. 1.

Et quāquam vltimo loco ex do. int. vi. & vxo. nō tranſeat dominium, tranſit tamen poſſeſſio. l. ſi eum l. ſi donate, & utrobique Bal. not. ff. de do. int. ui. & vxo. l 1. §. ſi uir ff. de acq. po.

68 Int. De decurionibus ſepiſſime fit mentio, quod multis gaudent prerogatiuis imò quod in pandec. lib. 12. & 10. Cod. eſt vtrobique poſitus, multarum

legum tracta.præcipuus. Et præ ceteris ad propoſitum iſtis gaudent quod etiam ſi deſierit eſſe decurio torqueri non poſſit. l.fi.ff.eo.in memoriam præcedentis dignitatis vt ibi quod facultatibus lapſis alimenta decernantur,& maxime ſi ob munificentiam in patria,exhauſte fuiſſent l.decurionibus, ff. eo.quod filius pro patre legationis officium ſuſcipiat l.filius decurio.ff.delegatio.quod pater XII. liberorum numerum quieti donetur l. ſiquis decurio C.eo.lib.10.& quod denique muneribus nō occupentur extraordinarijs l.curiales eo. ti. & lib. & id genus plura, quæ non ſcribo, conſtatque ſatis,(ut etiam inquit Alcia.in anno.Taciti lib.18.) noſtris I con.magiſtratus municipales fuiſſe,quod ex multis legibus deſumpſit, ex quibus planè hoc idem elicitur,& maxime 1.& 2.ff.de albo ſcri.& 2. & non debere, & ordine decurionum ff. ad municipa.melius in l.ſed ſi in §.1. & 2.ff.de dolo, ſed nō quare ſic decuriones appellati fuerint.

Reſp. Imò conſtat,quod initio cum deducerentur coloniæ,decima eorum pars,qui deducebantur,cōſilij publici gratia, conſcribi ſolita ſit l. pupillus §. decuriones ff. de ver.ſi.glo. in rub. C. de decurio. lib.10.& cū ſint uerba I.con.foret ſanè (ſi aduerſari illis vellemus) ſacrilegium l.2.C.de cri.ſac. ideo & nos pariter eidem,ut pote, oraculo quodam, (ſi cuti par eſt) acquieſcemus l.non aliter l.ille,aut ille §. cum in uerbis ff. de lega 3. Addentes tamen, olim Romulū (auctor eſt Liui.) populum in curias 30 diuiſiſſe, propterea quod reip.curam tunc expediebat,vt inquit etiā I.con.in l.2.in prin.ff. de ori. iu:vel à matronis (ut ille) quippe quod ipſarum cura, bellum Sabinum ſedatum ſit, ſed primo modo me-

melius & veriſimilius. aliter Diony. halicarnaſe. quod in tres rurſum ſecuit partes pop.prædictum, Romulus conditor vrbis, quas tribus vocauit, inque alias decem, harum tribuum quamque poſtea eas quæ decurias appellauit & earũ duces, decuriones à numero decẽ, ut etiã decumanus denarius decempeda & ſimile, & ſic municipales quoque origine ſupra dicta (ueluti exemplari quodam) inſpecta, poſtea decuriones. hodie vero conſiliarij ut inquit glo. in d. l. ſed ſi, in §. de dolo. & Fulgo. conſi. 118. col. 1. & placet, quia probari videtur etiam in d. §. decuriones.

69 Int. De prælegatis vbiq; mentionem fieri videmus, præſertim in l. Ticia ff. ad legem Fal. & in l. Marcellus, in §. quidam liberis. ff. ad Treb. quæſtioque ibidem eſt proprie, an prælegata veniant in reſtitutione fideicommiſſi, & aliis locis quampluribus, & in ſimili dicitur, ſituaturque titulus alibi, de dote prelega. cur ergo ſic, abundãtem adiicere ſyllabam, præ, cum prelegatum, ſeu prælegatam, ideſt legatum vel legatam, ſimpliciter intelligamus?

Reſp. Figuratus loquendi modus eſt, quem greci, προθεσιν vocant, cum ad principium dictionis Syllaba (ut diximus) ſeu litera adiicitur abundãs, quale illud etiam, retulit (ut ueteres dicebant) pro tulit & eſt ad idem glo. in rub. C. de no. cod. fa. ibi repetite prælectionis, & ſimile, ſi uerbum adiiciatur ſuperuacuum, exempli gratia, his oculis vidi, his auribus audiui, ſic ore locuta eſt tradit glo. in c. forus de uer. ſi. figuraque eſt pariter, quam πλεοναςμος appellant, meminit etiam Por. inſti. de iu. per. in prin. col. 2. per illum tex. & liquet in verbis pſal.

73. ibi incēderunt igne ſanctuarium tuum. & 141. ibi, voce mea clamaui ad dominum, voce mea ad dominū deprecatus ſum. & ornatus cauſa ſit, quoniam alias nec ſyllaba quidem (nō modo uerbum) ſuperfluere debet, & eſſe ſine effectu aliquid operā di l. ampliorem §. in refutatoriis C. de ap. l. ſi. C. de dona. glo. in l. 1. ff. quod met. cau. Pau. Caſt. conſi. 472. nu. 6. vol. 1. Alex. conſi. 48. col. 5. vol. 4. Feli. in c. 1. col. 5. de reſcrip. ex recentioribus Parpa. in l. 2. nu. 2. ſol. mat. vnde obelo iugulātur, et cōfodūtur non ſecus ac imminuta quę aſterico ſupplentur, ut additione eluceſcant.

70 Int. / Donans dicitur perdere, et donatio dilapidatio l. filiusfamilias ff. de dona. etiam ſi filiusfamilias ſit, et liberam peculii adminiſtrationem habeat, quoniam (inquit tex. ibidem) non eadem ſibi conceſſa eſt, ut perdat. Imò quod nec etiam minor cum auctoritate curatoris, donare poteſt, hac ratione, quamquam iuret, quia cauſa cognita ſibi datur, ideſt ex iuſta cauſa, quæ ſubeſſe non videtur dari, ad donandum ex quo eſſet dare, ad dilapidandum ut per Alex. conſi. 125. col. 4. uol. 1. et conſi. 53. col. 3. vol. 3. et ob id, dicebat alibi Bal. quod renunciationes quas faciunt puelle, fratribus etiam curatoris auctoritate, licet iurent ſapientes donationem, non valent, in ſtatut. in §. donatio nu. 2. Et Corn. quod non præſumitur in homine ſanę mentis, conſi. 69. nu. 31. uol. 1. & Alex. conſi. 86. col. 4. uol. 2. & alibi quod habens liberum arbitrium, nunquam intelligitur hēre poteſtatem diſſipādi & dilapidandi, conſi. 52. nu. 8. uol. 6. poſt Iaco. but., & Bal. in l. ſi procurator C. de procu. & ſignanter per tex. in d. l. filiusfamilias. Et idem dicit in tutore habente ge

neralem adminiſtrationem cum libera, Deci. ſeni. in l. pactũ curatoris in prin. C. de pac. & Pau. Caſt. quod hæredes minoris donantis, utpote leſi, tempore donationis, poterunt (ſi tempora largiantur) petere reſtitutionem in integrum, conſi. 161. nu. 5. uol. 2. & Ro. ad propoſitum ſi teſtis dixerit, uidiſſe aliquem, alteri magnam pecunie quantitatem numerare, nec ex qua cauſa qđ ex cauſa mutui, & nõ donationis numerata præſumetur, inſpecta maxime uilitate perſonarũ, conſi. 290. nu. 5. & 6. Et Bal. in l. generaliter in 4. oppo. C. de nõ nume. pe. quod ſtultus eſt qui ſine cauſa promittit, quodque donare non preſumitur nec donantem debitorem facit nuda uoluntas. Et amplius, ſi contrahentes in contractu cauſam apponant non ueram, ſcientes uerã, quod non intelligetur donatio hoc caſu facta, ſed ſtultitia promittentis potius, quam liberalitas. ſed quid de donatione Conſtantini, & dato quod fiat ex cã & ualeat d. l. filiusfamilias obligabit ne donans ſibi donatarium ?

Reſp. Qui tenet donationem Conſtantini non ualuiſſe, hæreticus eſt c. fundamenta §. 1. de elec. in 6. c. conſtantinus 96. d. Alex. conſi. 24. col. ult. uol. 5. & conſi. 25. col. 5. eo. lib. maxime ex cauſa remunerationis facta, cum ipſe fuiſſet à lepra liberatus & not. alias in rub. ff. forum Bart. nu. 14. & eſt arg. in l. aquilius regulus ff. de dona. & hinc legatũ quoq; eſt donatio demũ inter uiuos cauſa mortis & propter nuptias, ut per Bar. in l. legatum in prin. ff. de lega. 1. iſta ergo cum fuerit remuneratoria omnino (ut diximus) ualuit. maxime confirmata à tot Pontificibus & Imperatoribus, ut in d. c. fundamenta, & in cle. ne Romani, de iure iu. & in c. ego Ludo-

uicus

uicus,63.d.& in extrauagan.Bonifacii vnam ſanctam, quodq; hæreſis ſit aliter tenere firmat Abb. conſi.84.col.1.uol.1.Clarũ eſt etiã (quoad aliud) quod ſibi obliget ad antidora.l.ſed ſi lege §. cõſuluit ff.de peti.he.eſtque hec iuſticia commutatiua, iuxta illud, alter alterius onera portate. ad diſtributiue differentiam quæ conuenit Principi, diſtribuenti bona & honores optime meritis,improbis uero & flagitioſis pœnas infligenti cõdignas. eſt uerum quod obligatio hec nõ eſt ad agendum potens ut inquit glo.in l.ex hoc iure ff.de iuſti. & iu. & Bal.in Marga.ſua in §. donatio nu. 14. tamen ut dicit Ias.in d.l.ex hoc iure,& Cur. iuni. conſi. 54. nu.3.producit multos laudabiles effectus.

71 Int. Rei demonſtrate fruſtra fit demonſtratio,inquit uulga.tex.in l.1.ff. de dote prælega. & in ſimili, illud longe magis uſitatius habemus in ore,ſuperuacuis laborare impendiis,qui ſolem facibus illuſtrare contendit,de quo in c.ſi omnia 6.q 1.ſpecu.in§.nunc de exordiis.nu.31.de aduo.in Syluam non ligna feras non arboribus folia, & id genus plura. Et ad propoſitum in Gallopreſſo,(is enim erat Bidellus Azonis iuxta not. in l. certũ ff. ſi cer. pe.) poteſt etiã exemplificari, ut exemplificat Bal. in l.hac conſultiſſima col.2.C.qui teſta.fa.po.& ſic dicit in l. 1. per illum tex. ff. de reſti. in int. & per tex.in d.l.1,de do.præle. quod illud quod eſt euidens alia demonſtratione non eget,& in l.minoribus colum.2. C. de his quibus ut indi. quod in re aperta,ſuperuacanea eſt expreſſio cauſe,puta ſi interlocutoria ſit, cuius iniquitas detegatur per allegationem iuris,quia non eſt neceſſe ex hoc quod exprimatur appellationis cauſa. Caſſiod.poſt eum

de-

deciſio.5.nu.4. de ſeq. po. & fruc. unde fit hinc ut nec in notoriis ſit opus ſententia declaratoria,niſi ad cautelam l. emptorem in prin. ff. de ac.emp. l. at qui natura §. cũ me abſente ff. de nego. geſt. idem Bal. conſi. 260. col. 2. uol. 2. Nec ſecus ſibi volunt verba illa Io.10.dicentis Opera quæ ego facio in nomine patris mei, teſtimonium perhibent de me, quaſi dicat, clarum eſt & uobis patet quod ego ſum Chriſtus,uſque adeo, ut non ſit opus (ſciſcitabantur enim phariſei ſic audentes, dic nobis palam ſi tu es Chriſtus) hoc ipſum nobis aliter dicere uel demonſtrare. Imò ſi manifeſta probarentur, quod obſcurior ſanè foret probatio quam manifeſtum,ut docet & exemplificat Bar.in l. de etate col. 9. ff. de mino. hinc Cicc. offi. 2. Panætium quodammodo reprehendit quod in re non dubia vtatur teſtibus minime neceſſariis. & hoc eſt rurſum quod prouerbio dici ſolet,quod patet expreſſe probare non eſt neceſſe, ut inquit Bal.in c. conſtitutis nu.4. de ap. & Luc.22.ibi quid adhuc teſtes deſideramus? ipſi enim audiuimus de ore eius.ſed mihi maxime mirum videtur, quoniam alibi prætoris edictum manifeſtum eſt,& nihilominus eiuſdem interpretatio,non eſt negligenda, dicit I.cõ. in l. 1.in §.quanuis ff. de ven.inſpi.& ibi glo.aduertit,& dicit pugnare cum tex. d.l.1.ff.de dote prælega.& non ſoluit,quomodo igitur concordabunt?

Reſp. Toto poſſe niti debemus, iura iuribus concordare l.1.C.de inoffi.dot.c.cum expediat de ele. in 6. verum igitur eſt quod dicitur in d. l. 1. ff. de dote præleg. verius dictum in d.§.quanuis, ſed nõ quod interpretatio ipſa,neceſſaria ſit,non ſpernenda tamen, quia probabilis vnde in iure nihil tam

clarum eſſe dicit imp.quod ſolicitam quandam du bitationē non recipiat in §. ſi uero in auten. de tabellio.ſi maxime fuerit iuriſperitorum, ex quo ferrum ferro acuitur, argumētis cauſa deciditur & ueritas ſepe & ſepius excitata magis ſplendeſcit in lucem ut not.in c.cum Io.de.fi.inſt.& in l.qui filiū in §. ſabinus ff. ad treb. Bal. in l. præcibus C. de imp. Alex.conſi.74.in prin.uol.4.

72 Int. Dicto vnius ſtandum non eſt, etiam ſi pręclare curie honore præfulgeat, inquit tex.in l.iuris iurandi. C. de teſti. vnde vulgatum dicterium illud prodijt, vox vnius uox nullius, quod in præiudicialibus eſt intelligendum. ut ibi, & in c. à nobis eo. ti. & in c.nobiliſſimus 97. d. Feli.in c. quod ſuper his col.3.& 4.de fi.inſt.imò quod nec Papa vel Imperator facere poteſt, quod vni tantum credatur c. indicas 3.q.9. idem Feli.in c.conſtitutus col.9. de reſcrip.& in c.cum olim col.11.de re iud.& vtrobi que poſt Ro.ſing.707.& hinc eſt, quod nec teſtibus ſingularibus adhibetur fides, vt in d. l. iuris iurandi, & in c.tam literis not. eo. ti. & in c. cum dilecti de elec.Corne.conſi. 134. in prin. vol. 1. quandoquidem ſingularitas dolum arguat, ut dicit Bal. in d.l.iuris iurandi C.de teſti.ſed ponamus quod de probanda morte agatur, ſtabitur, ne dicto unius teſtis tantum, & ſi falſum dixerit, dubito, an puniatur, & plus in materia, quod licet Papa uel Imperator facere non poſſit dicto vnius credendum eſſe, poteſt tamen teſtator in executione ſue voluntatis l.theopompus .ff. de dote prælega. quid igitur his caſibus dicendum, & quomodo duo hec contraria ſtabunt ſimul, quod Papa qui eſt ordinarius Iudex, et omnium quidem ſupremus et Chriſti Vicarius

carius in terra c.cũcta per mũdũ c.ꝑ principalē.9.q. 3.& Imperator dñs totius orbis l. deprecatio ff.ad legē rho. de iac.l. bene à Zenone de quad. ꝑſcrip. nec poſſint iſtud facere vt s. & tñ poſſit priuatus ?

Reſp. Sicut quam pluribus alijs caſibus regu.d.l.iuris iurandi,fallit vt alibi dixi ſepe,nouiſſime fallit etiam ſi de morte probanda agatur, autentica hodie.C.de repu.& ibi Cy. & Ange.in penelope exēplificant,& dicit idem Ange.quod ita de facto vidit ſeruari Peruſij ſi de morte recēti tamen agatur, quoniam alias per famam probaretur,& tradit fuſius Boer.deciſio.288.col.2.par.2.tamen aduertendum eſt,quia bene dicunt Cy.& Ange.in d.auten. hodie quod vxor debet expectare,ſed non quod mors probetur per vnum teſtem , vnde Bal. in l. ubi numerus ff. de teſti.dicebat alias, quod illud eſt potius ad excuſationem criminis, quam ad probationis fidem quod videre licet, quia recipitur teſtis ante litem conteſtatam ; ideo cogitandũ eſt, vel dicendum, quod non ſimpliciter ibi deciditur dicto vnius ſtandum eſſe, ſed præſumptionē ipſam,quæ eſt de morte, propter conflictum belli, teſtimonio ducis vel alterius, eſſe coadiuuandam, vt declarat Ancha.& bene conſi.401.col.1. Quo ad ſecundum ſi teſtis eſt iuratus punitur. d. auten. hodie, ſin minus nō l.ſi quis cum falſo ff. ad legem cor.de fal.Ricar.conſi.10.vol.1.criminalium. Quo ad tertium dicendum eſt, illud ideo decidi in d. l. Theopompus,quia agitur de exequenda voluntate teſtatoris,qui in re ſua eſt moderator & arbiter , arg in l. in re mandata C. man. §. diſponat in auten.de nup.& teſtis ille eſt, cui credi debet, voluntatis exequende non ſolemnizande ut inquit

Bal. in l. ſi. in ſi. C. de codicil. & executor notitie gratia datus, qui melius noſcebat volũtatem ipſius teſtatoris, & uires patrimonij, quam alius, vt idem Bal. dicit conſi. 123. col. 2. vol. 5. & extraiudicium quo caſu de communi conſenſu partium procedit & tunc ſibi creditur vt dicit Feli. in c. cum a nobis col. 4. de teſti. & in c. propoſuiſti col. 3. de proba. Alex. in l. mutum col. 3. ff. de acqui. he. idem Bal. in c. veniens. 1. nu. 4. eo. ti. & quod iſtud in ultima voluntate ex his ſit ſpeciale, tradit Bar. in l. ſi. nu. 3. ff. de pręto. ſtip. & Goza. Bononien. conſi. 94. nu. 15. an autem is debeat iurare, diſtinguendo pulchrè declarat Alex. cõſi. 54. col. 1. & 2. vol. 2. vt per eum, et eſt verum inſuper, quod dicto vnius regulariter ſtandum non eſt, ut probet, ſed vt indiciũ faciat ſic. l. non omnes. §. à Barbaris ff. de re mili. Bar. in l. maritus col. 1. ff. de queſtio. ſi ſuper veritate deponat tamen ſecundum Bal. in l. cum proponebatur col. 1. ff. de lega. 2.

73 Int. Sępe dicimus, diſputamus, mentionemque facimus, de verbis enunciatiuis, quod non diſponũt l. ex hac ſcriptura ff. de dona. l. ex his verbis, et vtrobique docto. multa. C. de mi. teſta. non nihil in l. verba. C. de teſta. et in l. potuit et ibi Bal. col. 2. C. de iu. de. et ſecundum regu. quidem, quoniam alias multifariam multisque modis limitatur, in antiquis, in Principe, ſi per modum cauſæ proferantur, ſi inter eaſdem perſonas, ſi ad exceptionem et liberationem ad pias cauſas, ſi principaliter et non incidenter, ſi de modico agatur pręiudicio, uel fuerint geminata et alijs ſanè quam pluribus, quos non ſcribo, et his caſibus quibus limitatur regu. verba ipſa enunciatiua dicuntur dare

re

re eſſentiam rei,ut declarat Bal.in.c. cum in iure pe ritus nu.15.de offi.de. ſed nondum accepi,quę ſint quomodo cognoſcantur, et quomodo à diſpoſitiuis differant.

Reſp. Scire quidem iſtud quiſque facile poteſt,nā que uerba ennunciatiua cognoſcuntur, et ſunt huiuſmodi,quando ſtant ueluti prohemium ſeu præambulum quoddam,ad id, quod diſponitur,uel ſi nō conſiſtat in eis uoluntas,tranſeant in aliud,nec ſint principalia in oratione ubi alias diſpoſitiua per ſe conſiderantur,et propter ſe etiam principaliter emanant d.l.ex hac ſcriptura c. ſi Papa de priui.in 6.cle.ſi ſummus, de ſent. excom.Bald.in l. 1. col.2.C.de fal.cau.ad.et in c.1.in §.perſonam uero in fi. per quos ſi. inueſti. in uſib. dicuntur quoque huiuſmodi, quando de præterito uel de futuro actum enunciant, non ſi ſint præſentis temporis, quia tunc erunt diſpoſitiua,ut per Alex.cōſi. 190. col.6.uol.6.ex not.in d l.ex hac ſcriptura et in l.titia cum teſtamento ff.de lega.2.et in l.quoniam in dignum. C. de teſta. idem Bald. in autent. et qui iurat col.6.C.de bo.auc.iud. po.

74 Int. Prima manus,tranſit ad ſecundam, ſed non due ad tres,memini me alibi legiſſe, ſed non præciſe quo in loco, nec planè intelligi poſſunt uerba hec,niſi magiſtra declarentur uoce, quid ergo ſibi uolunt ?

Reſp. Non aliud, niſi quod quamquam exemplo credendum ſit, ſi tamen ſolemniter ſit ſumptum, ut docet Card.in c.albericus in prin.de teſti. et ibi Feli.col.2. non tamen creditur exemplo exempli, ſicuti nec teſti de auditu auditus l. ſancimus et ibi Bal.C.de diuer.reſcrip.Bar.in autent.ſi quis in ali-

quo documento col.2.C.de eden.& ibi etiam Soci.idem Bal.conſi.352 col.2.uol.1.et in Marga. ſua in §.exempla nu.1.Bertran.conſi.350.nu.12.uol.2. Alex. pulchre conſi.138.col.3.uol.1. et ita reſidẽt oẽs uſque adeo, ut exemplo ſimpliciter nõ creda tur niſi ſumpto ut ſupra,ſed tamen ſciendum eſt, ſi exemplum exempli, manu eius, qui fuit rogatus ſumatur,quod probat, ex quo quodlibet ſuũ exẽplum,dicitur originale,ut per Bar. in l. ſiquis exargentariis in §.prohibet ff. de eden. Pau. Caſt. in l. publicati col.2.C.de teſta.Areti.inſti.de legi. paren.tute.ad fi.Feli.in d.c.Albericus.col.2.præallega.et ſi diceretur (ut dicũt aliqui) quod dicta l.ſancimus,eſſet ſic de indubitabili,quoniam ſi non creditur exemplo, multo minus credetur exemplo exempli,et ſentit Albe. in d. autent. ſi quis in aliquo,dando alium intellectum ad tex.in d. l. ſancimus,ſpeciale fore ibi in reſcripto principis, exemplum ipſius non probare,et quadrãt uerba, tamen poteſt reſponderi (à communi intellectu non diſcedentes) quod imò erit de dubitabili, ex quo inducitur (ut ſupra) quod ſi exemplo creditur,legitime tamen ſumpto, non tamen credi debet exemplo exẽpli,et ita ibi dicebat Ricar.mal.Cy. et Bal. et facit quod habetur in l. fi. C. de fi. inſtru. idem Bal. in d. autent. ſiquis in aliquo col. 2. eſt uerum (notandumque eſt)quod licet non credatur eidem nec fidem faciat,quod tamen facit indiciũ,ut not. pariter in l.2.ff.de fi.inſt. Idem Bal.conſi. 204. ad fi.uol.3.

75 Int. Quæ de facto procedunt,de facto etiam reuocantur l.minor ubi glo.not.ff.de euictio. l. 1. §. 1.ff.ſi mul.uen.no.Bal.in miſſione in po. exemplificans,

ficans,in l.2.in prin. et per illum tex. C. ne ux. pro ma.& in l.2.in prin. C.ſi propter pub.pen.& in l.fi. col.3.C.de edic.di.Ad.tol.& conſi.181.ad fi.uol.1. & conſi.149.ad fi.uol. 3.& in tenuta in l 2. lectu. 1. col.2.ff.de fer.multa Ias.in l.quod iuſſit col.8.ff.de re iud.hinc dicebat Bellame. quod excommunicatus per errorem, eodem errore abſolui poterit etiam parte non vocata,deciſio.364.& Bal.in c.cœterum nu.8.& 9.de iudi.quod id quod malo ordine factum eſt,debet bono in irritum reuocari.non nihil in c. venientes nu. 3. de iure iu. & in c.inter quatuor ad fi. de maio.& obe.multa in c.quod ad conſultationem nu.3. de re iud.& breuiter indubitatum eſt. Tamen ſi ſine ordine captus ſoluat,non repetit l.fi.§.fi.ff.quod me.cau.Bal.in c.tue in fi. vt lite non con.qui dicit etiam in c.ex parte M.nu.19. de ap. quod quædam de facto facta nocent, quædā proſunt,ſi fiant pro obſeruantia cōtractus. Imò ſi actus inualidus de facto ſeruetur, perinde eſt ac ſi validus fuiſſet,& quamquam actio ſit extincta,poteſt tamen quis pati ut conueniatur & condemnetur,ſecundum glo.in l.qui habebat ff.de ma. teſta. & in l. nam & ſeruius ff. de nego.geſt.& in l. ſi quis vbi Bal.col.1. C. de teſti. Bar.conſi.100. col. 2.ſed ad propoſitum ſcire vellem, quid ſit factum iſtud, ſeu via facti?

Reſp. Non aliud, niſi modus, quo non via iuris & iudiciorum, ſed liberi arbitrij exercetur, ita Bal. in ſtatu.in §.capere nu.16.melius in c.niſi nu. 6. de offi. le. quod proprie de facto fit, quod fit omiſſo ordine iuris,vnde iuris con. alibi ſic dicit,facti potius queſtio eſt quam iuris in l.idem erit,ubi idem Bal.multa ff.de ſta.ho.& ſic etiam dicit in l.quatenus

Reſp. Scio me dixiſſe alibi ſæpe, ſed quia natura ſemper nouas deproperat edere formas l. 2. §. ſed quia C. de uet. iu. enu. c. 1. §. ſed quia quæ fue. pri. cau. be. ami. in vſib. multa nunc dicam, alias non dicta, ſciendum igitur eſt, quod non in omni iudice locum habet, nec indiſtincte verum eſt, quod dicitur in iuribus ad idem allega. namque ſi reclamatũ ſit, & à ſententia appellatum, appellatio tollit uires præſũptionis l. 1. ad fi. ff. ad turp. l. furti. ff. de his qui not. infa. §. illud quoque in auten. de his qui ingred. ad ap. Inno. in c. bone de elec. But. & Abb. in d. c. quoniam contra. Ro. in l. ſciendum ff. de verbo. ob. Alex. conſi. 119. col. pe. vol. 2. & conſi. 117. col. 1. vol. 7. & ideo oportet quod tranſeat in rem iudicatam quia tunc faciet præſumptionem iuris & de iure pro veritate habebitur, pariet exceptionem rei iudicate, & ex ea inducetur acquiſitio dominii uel quaſi, ut in iuribus ſupra alleg. quæ ita debent declarari & in l. ingenuum ff. de ſta. ho. & in l. ſtatu liberi à cœteris in §. quintus ff. de ſtatu libe. Alex. conſi. 156. ad fi. uol. 2. et conſi. 173. col. 1. eo. lib. et ſic ſtantibus iſtis non admittetur probatio in contrarium. In maleficijs quoque ſemper præſumitur aliquid iniuſte factum, niſi probetur contrariũ vt not. in l. 1. C. de confe. Bal. in c. ſicut ad fi. 1. de re iud. Et in iudicibus ordinarijs, cadit hec præſumptio l. vir bonus ff. iud. ſol. c. niſi, et ibi Abb. de præben. non delegatis, niſi de iuriſdictione conſtet, ut tradit Inno. in c. cum in iure peritus de offi. de. Bal. in Marga. ſua in §. præſumptio nu. 13. et idem dici poſſet in arbitro l. non diſtinguemus §. de officio ff. de. arb. l. priuatorum. C. de iu. o. iud.

77 Int. Ab executione non eſſe incipiendum, indicant verba, alibi poſita nimis propere Iudex Marcelle pignora, capi ac diſtrahi iuſſit, ante rem iudicatam in l. 1. C. de execu. rei iud. et in l. vnica C. de prohib. ſeq. pecu. et in l. negantes C. de ac. et ob. & in l. ſi pacto quo pœnã. C. de pac. & hoc eſt quod dicit Pau. Caſt. quod præceptum executiuum, nulla præcedente cauſæ cognitione, ſeu condemnatoria, quæ fieri debet parte præſente & vocata, nullũ eſt pariter, conſi. 3. col. 1. uol. 2. & quod ordine circumſcripto, nullum eſt quod agitur, conſi. 464. col. 4. eo. lib. & probatur in l. prolatam C. de ſen. & in l. ſi cũ nulla de re iud. Alex. conſi. 41. col. 1. uol. 4. clarius. & conſi. 34. col. 1. uol. 3. Imo. conſi. 105. col. 1. & 2. & conſi. 112. col. 2. & Fulgo. cõſi. 176. col. fi. quod non ab executione rurſum, ſed a cognitione iudiciorum, ſumi debet exordium. Ea de re, ſi mandatur executio, eidem prius cognitio mandari intelligitur l. & ſi non cognitio & ibi Bar. C. ſi con. ius uel uti. pub. Abb. conſi. 134. col. 4. uol. 2. & facit, quia aliter (ut dicit glo. in c. nullus pluribus de regu. iu. in 6.) poneretur carruca ante bouem, ſiue frenum ad caudam, inquit Odof. in l. ut debitum C. de here. ac. & eſt prouerbium gallicum, la carrue va deuãt le Boeuff. hoc eſt currus trahit bouẽ & inde eſt cõmuniter, quod inſtrumenta non habent executionem paratam l. minor uiginti quinque annis cui fideicõmiſſum ff. de mino. quodq́ue capture cum non ſint ſine grauamine & obrobrio, non permittuntur, de iure, per modum executionis niſi contra condemnatos cõtumaces ut inquit Bal. in ſtatu. in §. capere nu. 11. ſed quid eſt executio proprie, quidq́ue, ſi periculum eſſet in mora, vel

de præſtationibus publicis ageretur ?

Reſp. Scio etiam de hoc me alibi dixiſſe multa hic non aliter repetenda, ad quæſita nouiſſime tamen reſpondēdo, executionem nil aliud eſſe, niſi ſatiſfactionem quandam, quę fit miniſterio iudicis, ſententiam adimplentis.l.4.§.ait prætor. ff. de re iud. & ſi mora periculum ſit allatura (ſecundum reſoluentes) tunc limitabitur regu. & poterit a præceptis incohari.l.ſi quis filio §. hij tamen ff. de iniuſ. teſta.l.conſtitutiones ff.de ap.diximus in l. 1. ſatis ff.de offi. eius. & idem in præſtationibus publicis l.2.C.de apparito.lib.12.l.cum eo & ibi Bar. ff. ad legem iu.pecu.Gui. Papa ſingu. 314. & quo ad regu.ex his firmatam, in non exceptuatis caſibus l. quæſitum §.denique ff. de fun. inſt. nota & obſerua, quod miſſus in po. uel tenutam ordine iuris nō ſeruato fructus ſuos non facit, ſed computantur in ſortem ex quo nō eſt bonefidei poſſeſſor, ut per Bal. in l. 2. ad fi. C. de ſerui. & in l. ſancimus C.de indi. not. in l. ſi pacto quo penam C. de pac. & ſic quod hoc caſu pro iudice nec pręſumetur, quia debitum ordinem non ſeruauit in procedendo, ut in locis præallega.legitur, & bene.

78 Int. Qui accuſare uolunt probationes habere debent, & actore non probante reus abſoluitur. l. qui accuſare C.de eden.l.actor quod aſſeuerat C. de proba.l.ei qui.ff.eo.l.1.ibi, quæ in libello contuliſti proba, C.noua uectiga. inſti. non poſſe. c. 1. ut ec.bene.& ecōtra, eo probāte conuenit ut ſentētia pro eo feratur l.quinquaginta ff.de proba.l.qui ſentētiam C.de pen.c.cum Io.de fi.inſt. Alex. con ſi.189. col. 1. & idem in criminalibus quamquam differant in aliquo, ex quo primo caſu, defertur iu-

ramentum in ſupplementum probationis, ſecundo non, l. in bonefidei C. de reb. credi. l. maritus ff. de quæſtio. Feli. in c. fi. col. 1. de calumnia. & in appellatione l. per hanc autem C. de tempo. & rep. ap. l. ita demum. & utrobique not. C. de procu. quo caſu etiam non proprie actor & reus dicuntur, ſed appellans & appellatus, ut per Bal. in c. paſtoralis in §. 1. nu. 8. & 9. de offi. de. & ad propoſitum, qui non probat calumniari uidetur, c. finem litibus & ibi not. de dolo & contu. l. dolo ff. ad legem fal. Cuma. conſi. 74. col. 2. Bar. in l. nõ ignorat in prin. C. de fruc. & lit. expen. & quod actor probare debeat, id quod eſt fundamentum ſue intentionis, ut in iuribus præallega. & in l. eum actum ubi glo. ff. de nego. geſt. eſt ſecundum communem curium cauſarum, contra uero ſi reus in ſe onus probandi aſſumat, ut not. in l. edita. C. de eden. Bar. in l. fundum nu. 2. ff. de excep. imputãdusque eſt, cum ad id non teneatur d. l. qui accuſare, imò quod conſuetudo inducens ſuperfluas probationes non ualem reſecans autem ſic c. 2. de proba. Abb. in c. cum eſſes in rep. in prin. de teſta. ſed quid in interdicto vti poſſidetis an turbatus probare teneatur.

Reſp. Non tenebitur, ſi reus confiteatur ſe poſſidere, quia ex hoc probatur turbatio, ut per Cy. in l. 1. col. 5. C. vti po. Bar. in l. ſi prius ff. de no. o. nun. Bal. in l. ordinarii C. de rei ven. Corn. conſi. 101. col. 1. vol. 2. & minus in feudo, ſi pro actore ſit præſumptio contra reum quia tunc probat reus c. 1. & ibi Alua. col. 8. ſi de inueſti. int. do. & ua. lis oria. in vſib. vel ſi eſſemus in atrocioribus criminibus aliquo diffamato, quoniã is teneretur pariter ſe purgare per iuramentum vel alio modo nec haberet

locum

locum regu. d. l. qui accuſare, & ſimilium, ut ibi not. & in l. ubi, & ibi Pet. Cy. & alii C. ad legẽ cor. de fal.

79 Int. Dominium rei legate recta uia tranſit in legatarium l. à titio ff. de fur l. 2. C communia de lega. vſque adeo vt fructus ex re legatarii percepti dicantur, ſecundum Bar. in l. in fideicommiſſaria in prin, col. 2. ff. ad treb. deque ſingulari legato intelligendum eſt, non uniuerſali quia iſtud non trãſit, niſi reſtitutione facta, ut idem Bar. dicit in l. 1. col. 3. ff. de lega. 1. Imo. in l. reſtituta in prin. ff. ad treb. ſaltim uerbali ut ibi. clarius Boeri. deciſio. 156. nu. 13. par. 1. & hac ratione legatario datur actio realis ultra perſonalem & hypothecariam §. 1. iuncta glo. inſti. de lega. et cum hoc idem ſit in legato, datur intelligi, quod ſecus erit in hæreditate arg. in l. cum prætor. ff. de iudi. et in c. non ne de præſump. requirente aditionem, ut inquit glo. in l. fi. in §. tali C. de cura. fu. et idem eſt in donatione cauſa mortis, quod in legato hic l. 2. ff. de publicia. Bal. in Marga. ſua in §. dominus nũ. 13. et aſſerit illum tex. non eſſe alibi et in legato ita demum; uerum, ſi ſit in ſpecie, non ſi in genere, uel in quãtitate ut not. in l. 2. C. de lega. et in l. ſi in rẽ ff. de rei uen. idem Bal. in loco præallega. in §. legatum, nu. 15. Ias. in l. ſi quis teſtamẽto in §. 1. nu. 7. de lega. 1. et idem in uſufructu l. is cui l. ſemprõnius attalus ff. de uſuf. lega. Corne. cõſi. 257. nu. 15. uol. 1. ſed quid in poſſeſſione uel ſi legetur res hæredis, aut uetet et diſponat teſtator ne tranſeat, quid iuris?

Reſp. Quantum ad primum non tranſit niſi aprehendatur l. cum duobus §. idem reſpondit ff. pro

Socio l. ſi fundum ff. de fun. dota. Alex. conſi. 4. col. 1. uol. 2. requireturque traditio pariter (quo ad ſecundum) l. magis puto §. ſi fundus ff. de reb. eo. glo. in l. Papinianus ff. de ſerui. Bar. in l. ſi hæredis ſeruus ff. de lega. 1. Crot in l. filiusfamilias in §. diui. nu. 40. ff. eo. Ias. in addi por. inſti. de lega. in fi. prin. Et ſi uoluerit teſtator dicendum eſt, quantum ad tertium quod idem facere poſſit, ut ſentit Bal. in l. 2. C. ut in po. lega. et Alex. in l. 1. col. 14. ff. de lega. 1. quia poteſt etiam tollere hypothecam, ut tradit Bar in l. nemo poteſt, et ibi pulchre Seyſel. col. 4. ff. eo. alie etiam cum declarationes tum limitationes, traduntur, ad d. l. à titio, ſed quia alibi aliquando etiam dixi, quamquam aliter, tranſeo nunc, et alia declaro pro ut tamen interrogatus fuero.

80 Int. Citatio facta diebus feriatis in honorem Dei non valet, puta die Dominica, (nos enim eam diem religione colimus, Iudei Sabbatum, vnde Sabbatarij etiam appellantur eorumque feriæ Sabbata, ideſt dies, ad quietem deſtinati, quique opus ea die feciſſet, lapidabatur olim, Turcæ Veneris & etiam Iouis celebrant, putātes ea die Mahumetem natum) l. dies feſtos, ibi, ſileat horrida uox præconis C. de fer. Bar. in tracta. repreſalia. col. 18. & melius de ordi. Iudi. col. 2. et feriæ dictæ ſunt, à ferro, uel à feriendis animalibus in veterum ſacrificijs, Sacerdotis manu. Et quod citatio d. diebus facta non valeat, tradit Pau. Caſt. conſi. 270. col. 2. vol. 1. dicens quoque alibi quando non allegātur ſigna inſtantis fuge, ſed ſolū carentia immobilium, quod captura debitoris, concedi non poteſt die feriata in honorem Dei hoc eſt (vt dixi) die

die Dominica conſi.473.col.1.vol.1.Ferrarien.in l.2.col.3.ff.de iu.o.iud.& alij in l.vinum ff.ſi cer.pe ta.deque materia multa, Boer.deciſio.259.nu.8. par.2. Et hoc eſt quod dicebat etiam Gui.Papa deciſio.215.col.2.quod nec executio ſententie,dicta die fieri poterit. Et die Dominica dixi, quia forte alia feriata in honorem Dei, vel ſanctorum ſecus, de quo tamen plene Gui.Papa in loco prællega.& docto. in l.1. in §.nunciatio ff. de no. o. nun. maxime ſi cauſę cognitio nõ requiratur.& plenius idem Gui.Papa conſi.36.col.1.& 2.Alex.conſi.53. col.2.vol.5. Non poſſunt etiam dicta die, iurare teſtes,ut inquit Gul. de cu. in l.iuriſiurandi C. de teſti. & Spe.in §.ſequitur in ver,quid ſi tũc, de fer. & Alex.conſi.213.col.2. vol. 2. ſed nunquid Papa poſſit diſpenſare contra d. l. dies feſtos, imò videtur,quod ſit tex.qui prædicta omnia deſtruat, in c. veniens de accu. vbi ad feſtum reſurrectionis Dominicæ Epiſcopus pragen.fuerat citatus,& tamen citatio valuit, quod apparet ex eo,quia ipſi contumaci propter infamiam citatio rurſum,& purgatio indicta eſt, neſcio igitur quomodo iura iſta poſſint concordari.

Reſp. Nullo modo poteſt niſi cum quibuſdam ex cauſa,foretque diſpenſatio alias contra ius diuinũ quod habet, Sabbata ſantifices, & de quo in c.1. de fer.tradit Feli. in c.ſi col. 3. de maio. & obe. eſt verum quod cum aliquibus (ut dixi) diſpenſat, quod dicta die ſcilicet,poſſint piſcari. c.licet de ferijs declarat Feli. in loco præallega. & maxime quia ingruente neceſſitate (& forte hec eſt cauſa) id, Parrochianis ibi conceſſum eſt, & quia piſcis portionem pauperibus contribuere tenebantur.

Quo-

Quoad ſecundum dico, tex. in d.c. licet d.l. dies feſtos, non contrariari, quia ad feſtũ (vt ibi per Abb. & omnes exponitur, ideſt circa feſtum. & in ſimili eſt tex. in c. cum dilecti de dolo & contu. glo. not. in regu. nemo ad fi. de regu. iu. in 6.

81 Int. Nomine diei nox quoque continetur, non è contra, & hoc quia dies naturalis, eſt viginti quattuor horarum, incipitque more Romano media nocte, & finitur media parte noctis ſequentis, & ſic duabus dimidiatis noctibus perficitur l. more Romano ff. de fer. l. cum biſextus ff. de ver. ſi. c. conſuluit de offi. de. Corne. conſi. 54. col. 1. vol. 2. Bal. in c. cum in cunctis nu. 4. de elec. & in c. veniens ad fi. de renun. & in c. ego enim nu. 3. de iureiu. alius eſt artificialis, ſolum modo eo tempore quo ſol terram illuminat, vel (& melius) dicamus quod vſualis ſit, conſiſtẽs in operibus hominum, ab oriente ſole vſque ad occaſum l. 1. ff. de op. lib. qui etiam vulgaris appellatur, quia ita ſonat in auribus vulgi, Artificialis vero ab arte, & ſtatutis hominum, quia dicatur in eis, quod ab vno ſono cãpane, vſque ad alium intelligatur dies, alius eſt emergens, & cerimonialis, ut in autẽ, hodie C. de ap. & in c. quoniam & ibi Bal. de fer. & ad propoſitum d.l. more Romano, in inſtrumentis & alijs quæ fiunt extra iudicium nox habetur pro die, quamquam in actis iudiciorum ſit ſecus ut in d.c. conſuluit not. Inno. & Bal. in Marga. ſua in §. notarius nu. 35. Qui dicit etiam alibi, quod præceptum iudicis de nocte poteſt impleri, in loco præallega. in §. præceptum nu. 5. & in ſtatu. in §. arbitrium nu. 28. quod arbitratores quibus tempus ſit limitatum à ſtatuto, poſſunt ferre laudum, uſq; ad mediam noctem vltimi diei.

Et

Et in §. feric nu. 2. quod ſi ſtatutum inducat ferias tempore rogationum,ſeque ad diem referat ſimpliciter dies erit vſque ad mediam noctem. Et Gui. Papa ſingu. 983. quod ſolutio poterit fieri de nocte quodq; pacta et tranſactiones valebunt. Et hoc eſt quod dicebat Feli. in d. c. conſuluit col. 3. quod in contractibus et alijs actibus deciſio d. l. more Romano ſeruari debebit. et fuſius, in c. eccleſia S. Mariæ col. 17. de conſti. et ex his ſaluari poſſunt teſtes, ſi unus dicat tale quid factum de nocte, alius de die, quoniã ſubaudietur naturali, viginti quattuor horarum ut ſupra, et tradit idem Bal. in c. fi. de treu. et pa. ſed quid in delictis, et ſi contractus fiat de nocte, quõ poterit notarius dicere actũ tali die?

Reſp. 10 Ratione noctis non qualificatur contractus, et nihil ad rumbum, vel de nocte vel de die fiat, ſed delictum ſic, eſtq; grauius de nocte delinquere quã de die l. ſi ut allegas C. ad legem cor. de ſica. Bal. in l. non minorem in prin. C. de tranſac. Deci. conſi. 354. in fi. vol. 2. ſemperque eſt præſumptio contra repertos de nocte, iuxta illud, qui male agit odit lucem, nocte vagatur adulter, inuenireque marem et fœminam nõctu, turpiſſimũ eſt, et ſi dicatur amice ad quid veniſti, nullam habent excuſationem, inquit Bal. cõſi. 337. col. 1. vol. 3. et conſi. 427. col. 1. uol. 5. Poterit quoque et poteſt (quoad ſecundũ) eodem modo dicere notarius quoniam intelligitur de die more Romano. Cõſulit tamẽ idem Bal. quod ponat horã noctis, puta in galli cantu, quod attribuitur diei præcedenti, vel hora matutina, quod attribuitur ſequenti et latius (ſic enim omne periculum vitabit) ut per eum in d. c. conſuluit, col. 2, de offi. de.

82 Int. Beneficium executionis de quo in auten. præſente C.de fideiuſſo, eſt vnum ex tribus competentibus fideiuſſori, primum eſt, credendarum actionum,ſecũdum,diuiſionis epiſtole diui Adriani,tertium vero,(vt dixi)excuſſionis,imò quod in fiſco iſtud etiam procedit, vt tradit Ro. conſi. 93. nu.5.et quo ad regu dicit cõſi.211.nu.3.quod ſemper poteſt opponere exceptionem excuſſionis nõ factę.et nu.7.quod regulariter debet præcedere sẽtentia declaratoria debitorem non eſſe ſoluendo. et eſt ordo de perſona ad perſonam, et priuilegiũ conceſſum ipſi fideiuſſori, in æquitate fundatum, vſque adeo ut tolli non poſſit,ſecundum Areti. in c.dilecti nu.10.de iudi.pulchre Pau.Caſt.cõſi.327. in fi.vol.2.et iſtud dictum quidem,ſiue auten.prædicta, patitur multas limitationes, qnas extenſe hic non ſcribo, quando notorium eſt debitorem non eſſe ſoluendo,quando eſt rixoſus, vel ſi loquamur ſecundum canones, aut promiſſio ſiue obligatio, facta ſit in forma camere, de quibus in l. decem ff. de uer. ob. et in l. fi. ff.ſi cer.pet.et in l.2. ff.qui ſatisda.co.et in §.item ſi quis et ibi Ias.inſti. de ac.et in auten.hoc ita,vbi Bal.C. de pigno Capel.Tholo.deciſio.196.Grat.conſi.87.col.fi.vol. 1. ſed quid ſi fideiuſſor obliget ſe principalem in inſtrumento, uel iuret, uel campſor iuſſus ſit alteri ſoluere,qui eſt ut fideiuſſor.

Reſp. Quamquam ſe dicto modo obligauerit habet nihilominus exceptionem ordinis,ut prius debitor principalis excutiatur ſecundum glo. in §.1. in auten de. fideiuſſo. quam not.dicit Gui. Papa ſingu.604.late diſputat Alex.conſi.31.col.pe.uol. 4.et eſt ſimile in generali renunciatione, qua nec

tolli uidetur, ius petendi ceſſionem à creditore cui ſoluitur, ut per Ro. conſi. 472. col. ulti. & Deci. conſi. 99. col. 2. uol. 1. eſt uerum (quoad ſecundũ) quod conueniri poterit, nec ordo ſeruabitur, nec excuſſio aliqua erit ad idem neceſſaria c. ex reſcripto & ibi Bal. Ancha. & Abb. de iureiu. idem Alex. in præallega. conſi. 31. col. fi. Gozadi. Bononien. cõſi. 32. nu. 14. Capel. Tholo. deciſio. 130. Quoad vltimum quoque indubitatum eſt, quod beneficium excuſſionis non habetur, & ratio eſt, propter præcipuam fidem quam habent homines in promiſſione horum hominum campſorum ſcilicet, & declarat glo. ſpeciale fore hoc caſu præceteris in §. ut argentariorum in auten. de fideiuſſo. quam celebrat Bal. in l. fruſtra C. de non nume. pe. & pro complemento notandum adhuc eſt, prædictiſque addendũ beneficium huiuſmodi conceſſum illis fuiſſe, qui iure antiquo poterant conueniri, ante principalem l. iure noſtro C. de fideiuſſo. quod non eſt in fideiuſſore ſiue promiſſore, indemnitatis, de quo tamẽ per Bar. in l. curatores in §. fi. ff. de admi. re. ad ci. per. & in l. quæro ff. loca. & in l. 1. C. de conue. fi. debi. lib. 10. & per Alex. plenius conſi. 31. col. 3. uol. 4. præallega.

83 Int. Licet tex. in l. ſi quis intentione ambigua ff. de iudi. in libello intelligatur ſecundum omnes, (nõ enim ſibi aliud vult. d. verbum intentio §. ſi minus inſti. de ac.) quod verba ſcilicet ſunt improprianda, vt ſaluetur, & ut aliquid operentur idem tamen eſt etiam in verbis inquiſitionis, ut inquit Feli. poſt But. in c. cum contingat col. 1. de reſcrip. & idem in verbis ſententie l. & puto, ff. fami. her. Nec ſecus in teſtamentis & vltimis voluntatibus

l. in ambiguo, & ibi Bar. ff. de rebus dub. vel in contractibus loquamur l. ſi inſulã ff. de præſcrip. ver. l. ſi ſtipulatus ff. de vſu, vel in iuraměto l. ſed & ſi poſſeſſori §. itẽ ſi iurauero ff. de iureiu. vel in priuilegiis l. 1. ad fi. ff. ad municipa. vel in teſtium dictis ac depoſitionibus, interpretandis l. ſtipulatio iſta. §. hi quoque ff. de uer. ob. Ro. latẽ conſi. 180. nu. 3. Abb. in c. ex literis col. 2. de pigno. ſed ad ſententię propoſitũ (in cæteris non eſt difficultas) dubito; quomodo ſic ipſius verba poſſint impropriari, cum ſtricte alias intelligi debeant & prout iacent, l. 1. vbi glo. C. ſi plu. vna ſen. Pau Caſt. conſi. 76. col. 2. & conſi. 192. col. 1. vol. 2. Bar. in l. ſi expreſſim col. 2. ff. de ap. & in l. 1. C. ſi aduer. rẽ iud. in prin. Alex. conſi. 174. col. 1. vol. 2. & conſi. 95. col. pe. eo. lib. item ad materiam pone, quod iudex dicat ſic, condemno Titium Seio, in decem, forte quia eſt debitor ſuus, valebit ne huiuſmodi pronunciatio?

Reſp. Quoad primum non eſt dubitandum, quia verum eſt, quantũ ad contenta in ea, ſed non quod verba ẽt non debeant large & impropriẽ intelligi, vt potius valeat quàm pereat, ita Feli. poſt Abb. in c. auditis col. 1. de præſcrip. Seyſel. in l. 1. in §. qui præſens col. 3. ff. de uer. ob. Quo ad ſecũdum, licet debeat mature fieri, & cum magna cauſæ cognitione. c. iudicantem. 30. q. 5. & iſtud dubitationem aliqualem faciat, valet tamen, & maxime, quia (ut valeat) verba impropriãda ſunt, d. dictionem forte capiendo, pro omnimoda affirmatione, & ita tãdem tradit Alex. in l. cum quo ff. ad legem fal. per glo. in d. l. & puto. & Feli. in c. accedens 1. ad fi. ut lite non cont.

84 Int. Clericus citatus à laico comparere non tenetur,

netur, priuilegium allegaturus l. ſi quis ex aliena ff. de iudi. l. generaliter C. de ep. & cle. c. ſi diligenti de fo. comp. quod tamen debet intelligi uerum ſi certum ſit & notorie conſtet, quoniam alias ſi dubitetur, an exemptus ſit, tunc comparere teneretur, priuilegiũ oſtenſurus ſeu allegaturus l. 2. ff. ſi quis in ius vo. non ic. & ita debet declarari tex. in d. l. ſi quis ex aliena, & differentiæ ratio eſt, quia primo caſu nulla eſt pro iudice præſumptio, ſecundo autem ſic, ut dicit Inno. in c. præterea de dila. & Bal. in ſtatu. in §. cõparere. nu. 1. & not. in locis prę allega. & eſt arg. in l. hærennius in §. caia. ff. de euic. et in l. 2. C. de offi ci. iud. vnde uidemus hinc, quod cognoſcere poteſt an ſua ſit iuriſdictio, c. ſuper literis de reſcrip. d. l. ſi quis ex aliena. Deci. in l. 1. ſignanter per iſta duo iura, nu. 69. ff. de offi. eius. nõ tamen de ap. ab ipſo facta, quia probabili cauſa in ea expoſita, iam appellans eſt exemptus à iuriſdictione illius, illique ſuſpectus c. ad hæc. c. propoſuit de ap. glo. in c. ſollicitudinẽ eo. ti. Bal. in Marga. ſua in §. iudex nu. 20. et quod in dubio d. l. ſi quis ex aliena, ita intelligatur, probat etiam tex. in l. 2. in §. ſi dubitetur, ff. de iudi. not. in l. fi. ff. de iu. o. iud. declarat nouiſſime Bar. in tracta. de ordi. iudicio. col. 2. et Bal. adhuc in c. paſtoralis nu. 14. de reſcrip. pulchre Alex. conſi. 1. col. 1. vol. 5. & ibi etiam quod poteſt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio, col. 2. Io. And. in regu. ſcienti ad fi. de regu. iu. in mercu. et quando certũ eſt, non comparendo, non dicetur contẽnere, inquit Ange. in d. l. ſi quis ex aliena. et Feli. in c. cũ ordinẽ col. 7. de reſcrip. et propterea Gui. Papa dicebat ſi clericus ab officialibus tẽporalibus capiatur, quando conſtat ipſum eſſe cle-

ricum quod eis auferri poterit, quia illicitum cō-
mittunt, deciſio. 73. ad fi. et bene l. 1. §. hec ver-
ba ne uis fi. ei. l. 1. in fi. ff ne quis eu. n qui l. 2.
ff. ſi quis in ius vo. non ie. ſed quid ſi compareat
in habitu et tonſura, dicetur ne forum declinare?
Et ſi in citatione exprimatur cauſa, concludens lai
cum eſſe iudicem clerici, tenebitur ne cōparere?
Reſp. Quoad primum non declinabit forum, ſed
forus declinabit eum, eſtque declinatio paſſiua nō
actiua, et ſimilis loquendi modus, in l. qui indi-
gnus ff. de ſena. et in c. fi. et ibi per docto. de ui.
et ho. cle. declarat Bal. in l. filius ff. de his qui sūt
ſui vel alie. iu. et Feli. in c. eccleſia S. Marię col.
27. de conſti. Quoad ſecundum quoque dicen-
dum eſt quod ſic, et poteſt exemplificari in feudo,
ut tradit Inno. in c. præterea col. 7. de dila. et Fe
li. in c. ueniens in fi. de accuſa. et in d. c. cum or
dinem de reſcrip. col. præallega.
85 Int. Tritiſſima eſt regula, quod incluſio vnius
eſt excluſio alterius l. cum prætor ff. de iudi. c. non-
ne de præſum. bonus tex. in l. Pomponius in §. 1.
ad fi. ibi nam cum iudicatur, rem meam eſſe, ſimul
iudicatur illius non eſſe ff. de procu. & facit quia
ſic uno reprobato, reliqua cōfirmantur l. tribunus
§. fi. ff. de mi. teſta. Bal. in l. 2. ad medium C. de ſacro
ſanc. & generatio unius alterius corruptio eſt, uel e
contra l. titio & ſeio & ibi Flo. ad fi. ff. ad legem a-
qui. ubi corrupto iure legatarii repudiantis, gene-
ratur ius ſolidi in perſonam collegatarii & hoc eſt
quod dicit idem Bal. in l. pacta conuenta in §. papi
nianus col. 2. ff. de con. emp. quod quando muta-
tur forma ſubſtantialis fitque digreſſio de una in
aliam, neceſſario inducitur primæ deſtructio, quia
ge-

generatio unius eſt corruptio alterius. Ex quo fit ut non ab re hinc Aegyptii pingant anguem caudam ſibi corrodentem & nil aliud ſignificantem, niſi decrementum vnius rei, fore alterius incremẽtum. Et alibi quod deſinentia unius eſt origo alterius in l.2.C.ut in po.lega.& poſt eum Feli.in rub. de præſcrip.col.pe.et in c. ſecundo requiris ad fi. de ap.quod exemptio unius, grauat alios, maxime quando eſt onus vniuerſitatis, idemque Feli. in c. accedentes columna penultima de præſcrip. Et in ſtatut.in §.cõfirmare nu 3. quod in ſtatutis, qbuſdam detractis, cœtera confirmari uidentur, ſignanter per tex.de quo etiam ſupra in l.tribunus in §.fi. ff.de mili.teſta. Et quia ſpeciali caſu matrimonij fit computatio graduum, ſecundum ius Canonicũ, in alijs ſtandum eſt iuri ciuili, inquit rurſum ipſe Bald. in ſtatu. in §. gradus nu.1. Facit etiam quia ad poſitionem unius, ſequitur remotio alterius l. hec uerba ff. de uer.ſi.Gui.Papa deciſio.138.col.5. Qui dicit quoque per hanc regu. determinari q.ſtatuti quod extantibus maſculis fœmine non ſuccedant, ut excludantur ex incluſione maſculorum, deciſio.184.col.2.fuſius Alex. conſi.48.col. 7. uol 4. Dicimus etiam (quod maxime ad propoſitum facit) quod ſpecialitas in uno caſu, arguit ius commune in contrarium l.ius ſingulare l. quod uero contra ff.de legi.c.pręſenti §.loca, de pręben.in 6.item quod exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis l.quæſitum §.denique ff.de fun.inſt.eſt uerum quod iſta limitatur pluribus modis, ut per Feli.in d.c.nonne col.1.& 2.ſed hoc unum quæro tantum, (ad regu.alias facit etiam qđ dicit Pau. Caſt. conſi.194.col.2.uol.2.& Corn.conſi.8.col.1.& cõ

ſi.

ſi.39.col.2.& conſi.40.col.2.& conſi.47.col.1.uol. 1.Ro.conſi.237.nu.2. & alij, quos breuitatis gratia non refero.) quid ſi includendo vnum reſultaret abſurdum aliud excludendo habebit ne locum hu iuſmodi regu. ?

Reſp. Omnium mentes aſpernantur, & reſpuunt, quod abſurdum eſt, ideo dico quod tunc non habebit locum, ut not.in præallega.c.nonne de præſump. & in pulchro caſu exemplificat Grat. conſi. 53.nu.21.uol.2.dic,ut p cũ,ut breuitati rurſum cõſulamus,quæ in narrationibus ſumma laus eſt,l. 1. ibi, breuiter cõmemorare neceſſe eſt,ff. de offi. p̃fecti præto.& quia(ut inquit Iſocrates)in infinitã loquacitatẽ incidũt, qui omnia enumerare uolũt.

86 Int. Adeo eſt defenſio fauorabilis cum ſit de iure naturali cle. paſtoralis de re iud.l.1.§. cum arietes,ff.ſi quad.pau.fe.di. l.ut uim ff.de iuſti. & iu. ut liceat (quemadmodum ibi dicitur,& in l.1.in §.eũ qui ff.de ui & ui ar.)uim ui repellere,quod ius(ſubijcit ibi I.con.)natura comparatum eſt, cum moderamine tamen inculpate tutele l.1. & ibi plene not. C.unde ui. Imò quod pro defenſione etiam coniũcti licet offendere,ut per glo.in d.l.ut uim,& ibi Bar.Bal.& alii in præallega.l.1.arg. in l. lex cornelia ff.de iniur. Et ſocii,ſeu comitis in itinere l.itẽ apud labeonem §.tenetur ff.eo.Bar. in d. l. ut uim. & plus quod licet defendere etiam amicum, & pro tuitione rerũ ſuarum alium (ut diximus) offendere,not.in d.locis,præcipue in d.l. ut uim, & in d.l. 1.Corn.conſi.107.nu.12.uol. 1. & conſi.204.nu.8. eo.lib.quodque paria ſunt occidere innocentem, uel eum qui iuſtam habet defenſionem l. lex iulia §.fi.ff.ad legem iu.rep.Bal.in Marga.ſua in §.iudex nu.

nu.26. inque uia defenſionis porrò, nihil eſt illaudabile, uſque adeo ut in flumine etiam nauigabili, fortiſitium fieri poſſit cauſa hoſtilitatis uitandę, & multo magis, ſi bella ſint permiſſa & ſanguinis effuſio, ut tradit Boer.conſi.24. nu. 19. poſt Bal. in locis de quibus ibi per eum. Et Chriſtianus ēt uti auxilio infidelium, pro ſui defenſione, ut hic per Albe.nu.4.& pulchre ac latius in l.1.ad fi. C. unde ui. Sed nunquid tolli poſſit uel tolli dicatur ſi iudex nolit audire aduocatos eorumque allegationes, & ſi ſtatutum prohibeat baunito defenſionem, an ualeat.

Reſp. Regulariter tolli non poteſt, quia (ut dictum fuit) eſt de iure naturali, ut in iuribus pręalleg. ex cā autem ſic, quæ in quacunque diſpoſitione ſemper excepta uidetur, l.ſi hominē ff.man. & ratione contumaciæ, quandoquidem audientia poſſit hoc prætextu denegari l.ſed & ſi per prætorem §.ſed ſi ff. ex quib.cau.ma.l.ſi ſeruus C.de his qui ad ec. confu.l.1.& 2.C.quando li. unicuique ſi. iud, ſe uindi. Quoad ſecundum dicendum eſt quod non, quia præſumitur iudex ſapiens in iure, ita ut nec ob hoc partem grauare uideatur arg.in l.omnium C. de teſta.& in c.1.de conſti. in 6.tradit Inno. in c. paſtoralis de cau.po.& prop.Bal.in Marga.ſua, in § Iudex.nu.101. eſt uerum (quoad tertium) quod Bar. in d.l.ut uim, tenuit quod ſic, ſed cōtrarium in l.cū mulier ff.ſol.mat.& iſtud uerius uidēr, ex ſ. dictis, & dixi in materia late, ac multa etiā alias, quæ hic pro ſcriptis habeantur.

87 Int. Iuriſdictionis tres ſunt gradus de quibus in l.imperium ff.de iu.o.iud. Merum imperium ſcilicet, mixtum, & ſimplex iuriſdictio, ut ibi. primus

præ

præcipuus eſt & anteſignanus, ſecundus medius, tertius uero minor.

In primo gradu rurſum, ſunt tria gña cauſarum magne, medie & minime, magna eſt mors, media relegatio, minima cohercio modica.

In ſecundo, duo, magne, & leuis, illa cauſæ cognitionem requirit, iſta non.

In tertio denique, ſpecies tres, magne (iterato dixerim) medie & minime. In magna agitur de quæſtione ſtatus, in media de cauſa excedente ſummã trecentorum aureorũ, in minima de ea quę d. ſummam non excedit, de quibus in l. 2. ff. de pub. iud. & in l. 2. ff. de pen. & in l. vltimũ ſupplicium ff. eo. & in l. fi. ff. de offi. eius, & in l. magiſtratibus, ff. de iu. o. iud. pulchre Bal. in l. placet col. 3. & 4. C. de peda. iudi. Hinc dicit etiam quod iuriſdictio iuris eſt, quodque conſiſtit in apicibus iuris, ut merum imperium, mixtum, & ſimplex iuriſdictio, in c. cum cauſam nu. 18. de teſti. et ad propoſitũ mirum videtur, quod omnia tribus, ſiue ternario numero ſunt definita, principio, medio, et fine, inq̃ue Deo (vt omnia complectamur) principium deitas, medium anima, finis caro: et idem in homine, principium rurſus, terra, de qua factus eſt, medium variatio, et finis terra, in quam reuertetur, ſed ad propoſitum, quid ſibi vult verbum gladij, poſitum in d. l. imperium.

Reſp. Figura eſt, quam gręci μετονυμίαν vocant, pro poteſtate pœne capitalis, poſitũ in lege, deque gladio materiali proprie non intellectuali (quicquid aliqui ibi garriant et loquantur) intelligendũ. eſt, poteſtatis (ut dixi) et executionis, illud meri imperij, iſtud autem facti, vt inquit Bal. in c. de cætero

ro

ro nu.4.de re iudi. & facit tex.in c.afferte mihi gladium de præſump.dixitque Dauid, ad Philiſteum, non in gladio ſaluat dominus, quem funda poſtea occidit gladioque ſibi caput (hiſtoria nota eſt) amputauit. Et alibi interfeciſti cum gladio hoſtium, non recedet gladius de domo tua, & ſimile quiddam. Solebatque Robertus, Sicilie rex, de quo in Cle.paſtoralis, de re iud.ſic in mandatis exordiri, AD CVSTODIAM BONORVM MALORVMQVE VINDICTAM, PORTAT PRINCEPS GLADIVM ET IMPERII POTESTATEM EXERCET, Quod etiam teſtatur Luc.de penna in l.omnes col.1.C.de anno. lib. 10. eſt quoque gladius ſpiritualis, de quo in paſſione domini, ibi gladio peribunt. Et gladius doloris in Beata virgine, inque morte filij Domini noſtri Ieſu Chriſti. Et gladius (rurſum) in ſacris literis, pro vindicta ponitur quandoque. vel pro ſermone domini iuxta illud, de quo in apocalip.viuus eſt enim ſermo dei, & efficax & penetrabilior omni gladio. Et ad propoſitum de quo ſupra duo notanda ſunt, meo quidem iudicio ſingularia, quod interdum priuatus, hanc gladij poteſtatem habet. Si ſtatutum dicat quod homicidia poſſit occidi, ab hæredibus interfecti, quæ tamen delegari non poterit, nec ipſe dicetur occidere, ſed lex ſecundum Bal.in c.ad noſtram nu.3.de proba. Secundũ eſt, quod lege Draconis etiam ſtatua de cede poſtulabatur. Theagenes enim Thaſius ſtatuam meruit, quam quidã ex eius obtrectatoribus noctu flagris cedebat, ſtatua caſu hominẽ oppreſſit de cede poſtulata in mare ſñia Thaſiorum (Pauſanias auctor) abiecta eſt.

88 Int. Iuramentum facit valere actum omni melio ri modo quo valere poteſt, vulga.glo.in l. cum pater in §.filius matrem ff.de lega.2. Et ideo licet alias confeſſio facta parte abſente non valeat l. certum §.ſi quis abſente ff.de confe. ualet tamen iurata, iſta ratione l.cum quis decedens § codicillis & ibi Bar.ff.de lega.3.Feli.in c.olim col.5.de reſcrip. & idem in ſtipulatione facti alieni inualida, dicit Ro.in l.ſtipulatio iſta ff de uer.ob.quod iuramento ſuſtinetur, de quo dicto tamen dubitat. Corne. conſi.192 col.3.vol.1. Dicit nihilominus, ex hoc idem Feli. quādo dubitatur, ne actus valeat, quod conſilium eſt, in eo ſemper apponere iuramentum habens uim clauſulæ, ſi non ualet quod agitur vt valet, valeat vt ualere poteſt, in c. cum ſuper columna quarta de offi. de. & in c. 1. colum.8. de iureiu. quod multum operatur, quodque accumulat forum foro. Et alibi quod ſeruandum eſt in forma ſpecifica, quodque iſta eſt opi.communis, in c. ad noſtrā 1.col.fi.eo. ti. Imò quod nec ualet renunciatio iuri de futuro l.1.C. de pac. & tñ ſi fuerit iurata (ut ibi ꝑ Ias.) valebit & omnino (agētes breuibus) potentius operatur actus iuratus, quā non iuratus, vt inquit Alex.con 125.col.pe.vol.1.Bertran. conſi.174.nu.7.vol.2.& conſi.227.nu.4. & conſi. 234. nu.5.eo.lib.& conſi 161.nu.2. vol. 3. & conſi. 265. nu.8.eo.lib.ſed nūquid tex.prædictus in d.§. filius matrem locum, habeat tam in iuramēto defuncti, quam hæredis.

Reſp. Bar. in d.loco, tenuit quod ſic, in l. 2. autem C.communia de lega. contrarium, quamquam pedem non firmet, ſed ſe remittat ad dicta in l. quæ ſub conditione ff.de cōdi.inſti.tamen opi.hec nega-

gatiua eſt uerior, legatumque efficacius ſi iuret teſtator, quam ſi iuret hæres grauatus, & ibi etiã not. Pau. Caſt. & bene. et notandum eſt inſuper, quod non extenditur iuramentum ultra intentionem iurãtis, nec ad ea de quibus veriſimiliter non cogitauit. l. fi. C. de non nume. pe. c. veniens c. quintauallis de iureiu. imò quod loquitur tex. ibi, quando teſtator omnium habebat notitiam, pẽdebantque ex ſuo facto, & non ex alieno, & tradit Calca. conſi. 17. col. fi. & conſi. 19. col. 12. & (vt dicebam alias in d. §. filius matrem in collectane. nec vim clauſule codicillaris haberet d. iurm̃, q̃ñ deficerent ſub ſtãtialia actus, poſt Seyſel. in l. 1. col. pe. C. de pac.

89 Iht. Indefinita æquipollet vniuerſali. l. ſi pluribus ff. de lega. 2. l. 3. ff. de offi. præſi. l. ſi ſeruitus ff. de ſerui. urba. prædio. collectiuo non diſtributiuo c. ut circa & ibi Io. And. col. 3. de elec. in 6. Old. conſi. 100. nu. 3. Abb. in c. 2 in fi. de coniu. lep. vel Canonis vel legis, & negatiue, maxime, non tamẽ communis locutionis l. hæres meus §. 1. ff. de lega. 3. l. 1. ff. de au. & ar. le. l. ſi is qui ducenta §. utrum ff. de reb. dub. ad fi. nec generaliter ſecundum dialecticos, ſed in materia neceſſaria tantum, quia ſi dicatur, homo eſt animal, uerum erit quoque dicere, quod animal ſit omnis homo. Et ad propoſitum regule, inquit Soci. in l. ciuitas nu. 8. ff. ſi cer. peta. quod legatum ciuibus factum, intelligetur factum uniuerſitati, ex quo in materia lata indefinita relata ad perſonas æquipollet vniuerſali, & maxime ſi uniformis ſit ratio incluſorum et contentorum omnium ſub ea, ſique dictet æquitas, ut declarat Alex. conſi. 14. col. 1. uol. 4. et conſi. 25. col. 1. eo. lib. et cõ ſi. 201. col. 3. uol. 6. et ubique poſt Bar. pre-

P 2 ceteris

ceteris in d.l. ſi pluribus,ubi eſt locus ſuus non nihil Are.in c.de teſtibus col.pe.et fi.de teſti.Feli.in c.poſtulaſti de reſcrip.col.7. et Corne. conſi. 264. col.pe.uol.1. Dicit etiam Crot.in l.filiusfamilias in§.diui.nu.61 de lega. 1. quod præcipue locum habet in fauorabilibus, uel dicamus ad ipſius intel lectus declarationem quod equipollet,non neceſſaria ſignificatione ſed ex interpretatione pruden tum prolata à lege,quę fundatur in ratione vniuer ſali,l. 1.ff.de regu.iu.ſi uero ab homine,& diſpoſitiue quidem, idem, l. quicquid aſtringende ff. de uer.ob.ſi uero enũciatiue,quia dicatur homo currit, tunc contingenter ponatur, uel omnis homo currat,uel unus tãtum,ſi in materia naturali,& neceſſaria,puta homo eſt animal(ut ſupra & ſecundũ dilecticos) tunc & rurſum,æquipollebit,quia diffinitio à diffinito ſeparari non poteſt,& fuſius ut per Bal. in c. ex parte M. nu. 25. de ap. & ſi proferatur uerbum omnis,differentia maxima eſt,uel in ſingu lari numero, uel in plurali prolatum ſit, quia hoc caſu ſtabit collectiue,illo uero diſtributiue ſecundum eundem Bal.in c.quia propter col. 1. de electio.Et in fauorabilibus(dicebat Crot. in loco de quo ſupra) quia in odioſis ſecus,ut dicit Bar. in d. l.ſi pluribus.& in l. 2.ff.de lib.& poſthu.Deci.conſi.113.col.3.uol.1.Soci. in l.quidam relegatus col. 7.ff.de reb.dub.ſed quid in probationibus.

Reſp. Hoc caſu non æquipollet & fallit regula, ita ut ſi teſtis dixerit,uel dicatur in inſtrumento,quod Canonici tale quid fecerint,non intelligatur, de omnibus Canonicis, eſtque dictum Inno. & Abb. in c.auditis de preſcrip.refert Deci.conſi.146. col. 6. uol.1. & non ab re, quia probatio debet de neceſſi-

ceſſitate concludere,ut inquit Alex.conſi 110.col. 1.uol.1.c.in preſentia de proba.l.neque Natales C. eo.idem Alex.conſi 198.uol.2.Imo.& Ancha.in c. quanto,de his quæ fi.à præla. ſi. con. cap. & poteſt exemplificari, quia (quamquam dictum ſit) quod homines caſalis,tale quid fecerunt,(ut de Canoni cis dicebam proxime) non propterea ſequitur, quod cõmune idem fecerit, cum uerba in duobus poſſint uerificari,uel ſi dicatur quod Canonici Titium procuratorem ſuum, uel Syndicum conſtituerunt, quia non ſequitur pariter,quod à capitulo fuerint conſtituti, uel à maiori parte,ex quo (ut dixi) d. uerba, in duobus poterunt uerificari l. inter illam §.fi.ff.de uer.ſi.idem Alex. conſi. 68. col. 3.eo.lib.& in l.reſcrip.in prin. ff. de pac. & notandũ eſt ad mãm qđ plus importat vniuerſalis,quam indefinita l. iulianus ff.de lega.3.c.ſolite de maio. & obedi.not.in d.c.ut circa de elec.in 6. Corne.cõſi.260.nu.15.uol.1.hecque præter ea quæ dixi in d. l.ſi pluribus in collectane.late.

90 Int. Natura legis eſt dare formam futuris negotiis,non etiam præteritis l.leges C.de legi. c. fi. de cõſti.Bar.in l.ſolemus ff.de condi.& de.& in l.cum lex.ff.de legib.pulchre Ancha.conſi.164.col. 1. & 2.& ratio eſt, ne afferat præiudicium ignorantibus c.cognoſcentes de conſti. Et idem in ſtatuto, ut per Bar.in l.omnes populi in 5. q.prin.ff.de iuſti.& iu.& Inno. in c. ſtatuimus de maio. & obe. not. in d.l.leges,& in d.c.fi.Alex.conſi.141. col.4 uol. 2. & conſi.190.col 2.Fulgo.conſi.136.col.2.& 3.Gemi.conſi.18.col.2.& 3. Nec ſecus eſt in Bullis apoſtolicis, inquit idem Alex. conſi. 101. col. fi. uol. 4.declarando tex.in cle.1.de electio. Et idem dicimus

cimus in iuramento fidelitaaís l. ſi fructus ubi glo. not.ff.de uſuf.Abb.in. c.clericus de iureiu. Bal. in Marga.in §.iuramentum.nu.82.& ſi reſpiciant præterita,lex, et ſtatutum, non reſpicient tamen finita,ſententia,tranſactione,uel præſcriptione,ut per Abb.& Imo.in d.c.fi.Are.conſi.103.col.pe.& probatur in §. illud in auten. in medio lit.non fie. ſac. iuſſio.& ita dicit etiam Albe.in ſtatu. q.33. par. 1. & ad propoſitum ſi reprobetur conſuetudo præſumuntur reprobata pręterita,non futura,inquit Ancha.in c.cum ab omni de ui.& ho.cle.Bertran. conſi.342.nu.3.uol.2. & regulariter ita tranſeunt omnes, ſed quid in priuilegio, quidque in reſcripto, vel quia ſit conſtitutio iuris naturalis,aut declaratoria, vel quia ratio finalis ſit de præterito, uel ipſius præteriti fiat mentio, aut aliter de mente legis latoris conſtet.

Reſp. His caſibus fallit regula, & limitatur, & in priuilegio probatur in cle. cum ſit, de cenſi.not.in l.nō modus C.de ſerui.in ſpecie.Io.fab.in §.quod cūque ad fi.inſti.de iu.na.de reſcripto uero in l.de his ff.de arbi. & in l.non quemadmodum ff.de iudi.perq; dicta iura (in arg.tamen) Albe.in l. 2. col. fi. C. ſi. con. ius uel uti. pub. de conſtitutione iuris naturalis glo.in d.c.fi.& Bal. in Marga. in §. ſtatutum nu.2.& quando declarat idem Bal.in d.l.leges,& cano.in d.c.fi.& Ferrarien.in l.fi.in prin. C. de tranſac.poſt Bar. etiam in l. omnes populi in 5. q.prin.ff.de iuſti.& iu.& non ab re,quia declaratio nihil noui inducit l.hæredes palam §.ſed ſi notam ff.de teſta.Bal.in l.pactum C.de pact.Goza.bononien.conſi.51.nu.14.& ſi ratio finalis ſit de præterito, vel quia ipſius fiat mentio, elicitur ex deciſione

ne c. ad audientiam, & ibi idem Bal. not. adhuc nu.14.de reſcrip. Ancha. in rep. c. canonum ſtatuta,col.200. Et ibi quoque quando aliter de mente legiſlatoris conſtat, puta quod ſtatutum diſponat de cancellationibus bãnitorum, quia cancellatio eſt quædam abolitio,quæ non poteſt congrue adaptari niſi ad præterita l. cum lex.ff. de legi. & ut per eum fuſius.Bononien. de iſta theorica non recordati in c. uenerabilis nu. 18. de iudi. & præter hec,limitatur etiam alio notabili caſu, ut futura non concernat quando futura habent omnimodã dependentiam à præteritis, vt per Abb.in c.paſtoralis in §.1.per illum tex.de ap.

91 Int. Si ſententia cum maxima maturitate fieri debet c.iudicantem 30.q.5.c.cum Io.iuncta glo.de fi. inſt. l. iudices C. de iudi. bonus tex.etiam in c. tum ex literis, ad fi. de reſti. in int. l. 2. & 3.C.de ſen.vſque adeo ut lata per uerba dubia,vel ſi ex tẽporis breuitate appareat,iudicem minus plene inſtructum fuiſſe, non ualeat, ut in d. c. tum ex literis,Feli.in c.accedens 1.col.fi.ut lite non cont. hoc idemque Dei Optimi Maximi, exemplo oſtẽdi poteſt, qui celeriter omnia facere potuiſſet, et momento quidem,quæ tamen ſeptem perfecit diebus,nec ſtatim Chriſtus adulteram condemnauit, ſed inclinans ſe digito ſcribebat in terra, nec Samaritane prima uice,aquæ ſpiritualis ſenſum aperuit, ſed poſtea, et ſecunda uice Moſes iuſſu Domini, Virga Silicem percutiens, aquam pariter de petra eduxit,ut iudicibus exemplaria forent,et ſic etiam ipſi in ſententijs promulgandis obſeruarent ac imitarentur ad unguem c. ſignificaſti de elec. quanto magis(ad propoſitum redeuntes) fieri de-

bet lex ſanctio ſancta iubens honeſta et prohibens contraria, inuentio quædam, et donum Dei, tribuens vnicuique quod ſuum eſt, quæque docet honeſte viuere, et alterum non ledere, humanam cohercens audaciam, inſudando hinc, ut tuta quoque inter improbos ſit innocentia l. 1. et 2. ff. de legi. §. iuris præcepta inſti. de iuſti. et iu. c. facte ſunt leges 4. d. l. cõgruit, ff. de offi. præſi. et probatur in l. humanum. C. de legi. eſt verum, quod in executione celeritas deſideratur, et laudabilis eſt, l. 1. ff. de dam. inf. l. de pupillo §. ſi quis riuos ff. de no. o. nun. l. ſi quis filio §. hi qui ff. de inius. teſta. et ideo bene dicebat Cy. in l. fi. col. 2. C. de tempo. in int. reſti. pe. quod Pet. ſacrilegus eſt non modo arrogans et impudens, qui dicebat illam legem, factam ab Imp. ebrio. Sed quæro, ſi forma de qua in d l. humanum, in lege condenda, ſeruata non ſit, valebit ne?

Reſp. Vtique valebit, quia ſufficit quod legiſlatori ita placuerit, & firmat Pau. Caſt. in l. 1. in prin. ff. de conſti. prin. & in l. vniuerſis ad fi. C. de præcib. imp. offe Feli. in c. cum certum col. 2. de maio. & obe. & in c. quoniam frequenter in §. 1. col. 2. vt lit. non cont. & probatur ex verbo humanũ quo neceſſariam non eſſe, planè oſtendi videtur, & tradit Bal. in ſtatut. in §. reformare nu. 1. plene Barba in tracta. de præſtan. cardi. in 2. q. 1. par. col. 2. eſt uerum, notandumque iuſuper quod ſcriptura, & publicatio, requirũtur, quodque ſunt omnino ſubſtantialia & de natura legis, ut per Bal. in ſtatut. in §. ſcriptura, nu. 1. & 5. & eſt tex. in d. l. humanum per quem dicebat. Pet. de bella per. non eſſe peccatum ſic dicere, quod ſcriptura ſcilicet ſit de eſſe legis

gis,refert & ita tenet Rota deciſio.1. ſub ti. de con ſti. impreſſio. noua. de publicatione autem idem, Bal in loco præallega. in §.publicare nu.4.& in d. l.humanum adhuc probatur optime.

92 Int. Intereſſe affectionis quandoque habenda eſt ratio,quia videmus hinc, quod ipſius prætextu minor leditur, puta quia vendita ſit res, quæ fuit maiorum ſuorum vſque adeo ut etiam reſtituatur in integrum l.ſi in emptionē ff.de mino.l.ſi cui fundus ff. de lega.2. l.lex quæ tutores §.nec uero. C. de admi.tu.Bal.in l.2.col.1. C. quod cum eo. & in l.ſi ita legatum in §.fi.in fi. ff. de lega. 1. & quod ſit intereſſe affectionis declarat Bar.in l.vnica nu.10. C.de ſen.quæ pro eo.& eſt affectio ratione rei,alibi ratione perſonę,in l. cum ſeruus ff. manda.alibi rei, & perſonę ſimul cum iuratur in litem, vt dixi in l. in actionibus ff. de in litem iu. & per tex. qui præcipuus eſt in d.l.ſi in emptionē, ponitur exemplū in l. filiusfamilias in §.diui.ff.de lega.1. quod præceptum teſtatoris non eſt nudum à cauſa, ſi dixerit nolo domum alienari,quia fuit meorum maiorum;& ibi Ias.declarat col.2. Et ſi pater pro legitima filio reliquerit pecuniam, poteſt dicere, ſe velle eam detrahere in bonis hæreditarijs & maiorum ſuorum ſecundum Bar.in l.marcellus in §.res quæ ff.ad treb.& in l.ſuus quoque in fi. prin. ff. de he.inſti.& in l. ſcimus in §.repletionem,vbi etiam Pau. Caſt. Saly. & alij C. de inoffi. teſta.Bertran. conſi.309.nu.2.vol.3.Nabot quoque Iſraelita habebat vineam iuxta palatium regis Achab. dixit rex,da mihi uineam tuam dabo tibi meliorem vel precium, qui reſpondit,ò rex non poſſum,eſt enim mihi relicta à patre meo. Multa Alex.conſi.67.col.

3.vol.5.Soci.in rub.de rebus dub.col.4.Deci.con ſi.222 col.pe.& conſi.275.ad fi.vol. 2.glo.& Ias in l.Et ſi æquo nu.2.ff.de lega.1. Sed quid ſi legaretur domus, quæ fuiſſet maiorum ſuorum, vel libri, in quibus maxima cadit affectio.

Reſp. Iſto in caſu, non excuſaretur hæres, a cuius manu legata capiunt l. 1. quo.lega. nec poſſet ſoluere eſtimationem loco rei legate, vſque adeo, ut limitari debeat quod dicitur in d.l. ſi in emptionẽ cum ſimilibus id uerum fore, niſi veniat hæres contra teſtatoris diſpoſitionem l. ſi domus §. in pecunia & ibi Ias nu.13.ff.de leg.1.imo plus quod deciſioni d.l.ſi in emptionem obſtare videbatur tex.in l.1. in §. Et alias ff.ſi quid in frau. pat.quod patronus aduerſus venditionem factam prætextu affectionis ut ſupra reſtitui non poſſit, & ſic pugnent directo. Niſi reſpondeamus & veriſſimum eſt, in d.l.ſi in emptionẽ, ſuccurri minori, quia verba edicti prætorij ſunt latiſſima, ita ut reſtituatur quomodocunque læſus fuerit, ea uero ſi quid in fraudem patroni, non, ut in l.1.ff.eo.igitur nec mirum, ſi nõ reſtituitur, ſimilitudine minoris, & not. in l. nam quod, in §.1.in glo.pupillum ad fi.ff.ad treb.

93 Int. Verba deſeruiunt intentioni, non ẽ contra intentio verbis l.ſcire leges ff. de legib. c. intelligentia, de uer.ſi. Alibi ad idem dicitur, quod non in foliis, ſed in radicibus conſiſtit virtus implicite & uirtualiter, in c.marchiõ.1.q. 1. Et alibi quod verborum cacumina pertinacibus relinquuntur, ſpiritus vero ſapientibus l.2.C.de cõſti.pecu. Bal. in c.ex parte nu.25.de ap.& alibi, quod non figura verborum, ſed oratione quam exprimunt verba, obligamur l. non figura verborum ff. de ac. & ob.

Et

Et alibi quod nihil eſt in uerbis, quod non prius fuerit in ſenſu; quodq́ue non præſumitur quis dixiſſe, quod prius mente non agitauit l. labeo §. idẽ tubero ff. de ſup. lega. Et alibi quod litera occidit, ſpiritus autem, ideſt intellectus, viuificat, Pau. 2. ad Corinth. c. 3. Et alibi quod vnius diſpoſitionis vnus eſt intellectus, & non plures quodq́ue intellectus ſumitur à ratione & mente nõ à cortice uerborum. Soci. in l. in ambiguo col. 2. ff. de reb. dub. Tamen ſcire proprie quantum ad prædicta, eſt rem per cauſam cognoſcere & ſcientia verborum, et qui neſcit rationem reddere non dicitur ſcire, verbumq́ue ſcio, virtutem habet, neſcio, reprehenſionem, eſt etiam ſcire rem probabiliter cognoſcere, per argumenta, ut inquit Bal. in c. cum cauſam 2. nu. 3. de teſti. et nu. 42. et nu. 58. et in c. cum contingat, nu. 12. de reſcrip. et in c. ex literis col. 1. de iureiu. Corne. cõſi. 273. nu. 30. vol. 1. Sed his ſtantibus, quomodo reſoluemus, quod dicitur, in l. 1. in §. ſi is qui nauem ff. de exercito. quod uerba ſtatuti ſeruanda ſunt, ut iacẽt, & ad literam, nec ſecus in l. non aliter ff. de lega. 3.?

Reſp. Seruanda ſunt ad literam et prout iacent, ſal uo ſemper intellectu, quia litera (ut dicebatur) occidit, ſpiritus autem, ideſt intellectus viuificat, et ideo dicebat Bal. in ſtatu. in §. condemnatio nu. 3. ſi ſtatutum dicat, non ſoluenti pecuniariam condẽnationem, intra menſem caput amputari debere, quod tamen liberabitur, ſi ſoluerit poſt menſem. Verisſimumq́ue eſt quod dicitur in d. l. nõ aliter, quando uerba rurſum, ſunt dubia, quia ſi clara, ſenſum mentem et uoluntatem teſtantis ſequimur l. in conditionibus primum locum ff. de condi. et

de.Cy.in l.cũ virũ ad fi.C.de fideicõ. A verbis quoque non recedimus, quando alias erronea redderetur diſpoſitio, Corn.conſi.5.nu.2.uol.1.& quia dixi in collectane. ibi, ideſt in d. l. non aliter ſatis, tranſeo.

94 Int. Poteſt quis in genere cogitare id quod in ſpecie ignorat l.qui iure militari ff.de mili.teſta.& ideo, pactum in qualibet conuentione, poteſt extendi ad ea, quæ quis in ſpecie ignorauit, dummodo de eis in genere cogitauerit, & idem in renunciatione dicit Alex. in l. in repudianda col. 1. ff.de acquiren.hære.qui dicit etiam in ſimili in l. 1.in prin.col.6.ff.ad legem fal.ſatis eſſe quod princeps ſciat effectum ſtatuti licet in ſpecie non ſciat modum, quoniam de eo non eſt curandum, hoc eſt de modo ſciendi. Et alibi Bar.quod iurecon.non cogitarunt in ſpecie ſeu ſpecialiter de legibus, ſed in genere & vniuerſaliter, de omni lege quæ fieri potuiſſet l.regula in prin.ff.de regu.cato. Bar. in l. 1.in prin. ff.de condic.ex lege. Et alibi, quod ſic ſufficit, quod lex ipſa cogitet in genere, de ſtatuto poſtea condito, in l.etiam col.fi.ff.de mino. Et ad propoſitum facit, quia ſic etiam æquitas, conſiderata in genere ſufficit, uſque adeo, ſi dicat ſtatutum quod filij nobilium delinquentes, pro eorum maleficijs condemnẽtur in quadruplum, ut naturalis quoque contineatur, quia pœna habet naturalem æquitatem in ſe ſaltem in genere, ita Bal. in ſtatu. in §.filius nu.9.ſufficit rurſum, quod lex ſit rationabilis in ſui generalitate l.proſpexit ff. qui & à qb. quam ſic declarat idem Bal.in loco præallega.in §. interpretatio nu.5. Et ad regu. in refutatione generali, inque pulchro caſu faciunt dicta per Cor-

ne.

ne.conſi.6.nu.6.uol.1. Et in generali conuentione (ut ſupra) quod etiam ignorata ueniant probatur in l.ſub prætextu. C. de tranſac. idem Corne. conſi.116.col.1.eo.lib. Et alibi quod ſi teſtator cogitat in genere de filio preterito, legata conſeruantur, per auten.ex cauſa C. de lib. præte. conſi. 195. col.6.eo.lib.& conſi.118 in fi.uol.2. Dicens quoque conſi.23.ad fi.eo.lib.quod multi ſunt caſus inſoliti, qui quãquã forte non præuideantur in ſpecie, ſcire tamen poteſt quis eos, & præuidere in genere, quodque de iſta ſcientia & præuidentia eſt bonus tex.in l.tres fratres ff.de pac.& ſignanter in d.l.qui iure militari. Et conſi.48.nu.15.eo.lib. quod licet Iuſtinianus in materia præſcriptionis, inque caſu, l.fi.C.in quibus cau.in int.reſti.non eſt ne, non cogitauerit in ſpecie de ſtatuto quod nondum erat editum (ut etiam ſupra) potuit tamen cogitare in genere. Et Pau.Caſt.conſi.15.nu.6.uol. 2.quod paria ſunt cogitare de poſthumis naſcituris in genere uel in ſpecie, idéque Alex.conſi. 102. col.4.uol.3.& conſi.142.col.5.uol.2. Et ſubijcit quod in genere cogitaſſe uidetur apponendo clauſulam codicillarem in teſtamento. Et Soci.in l.ſi cognatis nu.27.ff.de reb.dub.& in l.cum auus col. 43.ff. eo. quod ſola cogitatio in genere arguit excluſionem filiorum naſciturorum, quod idem eſt. Et Bar.in l.titia in §.Imperator ff.de lega. 2. quod l.ſi unquã C.de reuo.do.locum non habet, ſi pater de liberis cogitaſſet in genere, ibique etiam diximus, & cæteri not.in ſpecie. & Bertran. conſi. 32. nu.6.uol.3. Et ad idem dicit etiam Feli. quod in legitimatione ſufficit quod princeps in genere uelit tollere omnes defectus, ita ut aliquo prætextu an-

annullari nõ poſſit in c.poſtulaſti col.5.de reſcrip. & in c.nonnulli in prin.col.27.eo.ti.ſufficere principem adhuc in reſcribendo, cogitaſſe de omni iure contrario, contra quod intendat diſponere quã quã illud ignoret, ſed quid in muliere, Velleiano renunciante, erit ne ſatis in genere hoc idem facere, deque eo cogitare ?

Reſp. Non ſufficit hoc caſu, ſed certioratio requiritur l.fi.§.fi.ff.ad uelleia. not.in autẽ.matri & auię C.quando mu.tu.offi.fun. & idem in minore, qui leſus in integũ reſtitui poteſt quiq; ſemper eſt certiorandus pariter, de beneficio ſibi competente, uſque adeo ut renunciatio in ſpecie fieri debeat, nec generalis ſufficiat,ut per Alex.in d.l.in repudianda ff.de acq.he. But.utrunque dictum fuſius ponit in c.cum cauſa,col.pe de emp.& uen.& hoc ipsũ ſpãli fauore cũ minoris, tũ mulieris,illius ratione ætatis,iſtius uero ſexus fragilitate,l.1.ff.de mino.l.1.in fi.prin.ff.ad uelleia.& quia lex ita fieri iubet,& uult,arg.in l.proſpexit ff. qui & a quib.c. in iſtis 4.d. Et ad propoſitum regu.dicimus,rurſum, quod licet triſtis euentus ſpectandus non ſit, l. inter ſtipulantem §.ſacram ff.de uer.ob.in ſpecie,ſecus tamen eſt in genere l.3.§.de illo,ff.pro ſo. iuncta l.fi.C.de pac.not. Seyſel.in l.ſi ex legati cauſa, col.2.ff. de verbo. obli. Et in renunciante beneficio l.2.C.de reſcin.uen. uel ſi renunciet condictioni indebiti, quod ſibi præiudicat, quia in genere de leſione, deque indebito ſaltem cogitaſſe uidetur, ut idem Seyſel.ait poſt alios in l. ſi quis ff. de uer.ob.Poteſt etiã pro declaratione dici quod procedat,& loquatur in caſu, in quo ius ſpecifice non requirit ſcientiam. Vel quod procedat fauore te

ſtament

ſtamenti conſeruandi l. uel negare ff. quēadmodū teſta.ape.Crot.in l.qui Romæ in §. duo fratres nu. 59 ff. eo.

95 Int. Scriptura non eſt de ſubſtantia contractus, ſed fit ad effectum probationis tantum,vulga.l.cō trahitur ff.de pigno. l.conſenſu ff.de ac & ob. imò quod credere quod in eo requiratur, eſt proprie ius ignorare, & lata culpa, ut not. in l. quod te ubi Ias.col.pe.ff.ſi cer.pe.non etiam requiritur in gratia principis l. non ſolum §. fi. & ibi Bal. ff. de excu. tuto. Niſi annexam habeat iuriſdictionem, ut diſtinguit Alex.cōſi.107.nu.4.uol.7. eſt uerum quod probatio quæ fit per teſtes eſt facilior quam ea quæ fit per inſtrumentum, quamquā parem uim habeant alias in exercendis litibus l.in exercendis C.de fi inſtru. ſed quod facilior teſtium ſit, tradit idem Alex. in l. ſeruum filij in §. eum qui Chyrographum ff.de lega.1. Et ad propoſitum regu. dicebat alibi idem Bal.de quibus rebus cōtrahimus, quòd de his ſcripturā facimus ne probatio pereat caſu fortuito cōſi.458.ad fi.uol.1.l. ſicut C. de lib. cau. Litere beneficiales quoque requiruntur, non quod acquiratur ius in beneficio, ſed ut cōferatur & imploretur officium executoris, & ex ipſis probatio collationis fiat, ita Feli.in c. in noſtra col. 6. de reſcrip. & probatur etiam ex not. in c. ſicut de re iud. & ut ibi per eū fuſius. Et ad idem dicit etiā Bal.in c. in præſentia col. 2. de renun. quod debiti ſubſtantia continetur in inſtrumento demonſtratiue, non quod inſtrumentum ſit de ſubſtantia obligationis. Et idem in Bullis quod eiſdem ſcilicet commiſſio probatur,inquit idem Bal.in c. cū in iure peritus nu.1.de offi. de. Et in lege probat

Areti.

Areti.in rub.de conſti.col.2. Et hac de re(propter ſcripturam ſcilicet) ius ſcriptum dicitur firmius, iure non ſcripto,ut dixi poſt alios in rub.de conſti. extra,præallega.& ibi etiam,an ſit non modo inuẽ ta ut probaretur lex (quod ibi ſentit Aret. vt ſupra) verum etiam, de ipſius legis eſſentia. voces inſtrumentales rurſum teſtimonium perhibent veritati,inquit adhuc Bal.conſi.400.col.3.vol.5. Et quod inſtra fiant rõne probationis facilioris, tradit Alex.cõſi.162.in fi.vol.5.& cõſi.110.col.1.vol. 1.& conſi.122.col.2.eo.lib. Et hoc caſu ſi in ſcriptura dies non eſſet, valeret tamen, ut concludit Gui.Papa deciſio.582.col.2.idem Alex. ante eum conſi.66.ad fi.uol.1. Et quod inuenta eſt ad perpetuam rei memoriam,ait Calca.conſi.89.col.1 poſt Bal.in l.1.C.de edic.di.ad.tol. qui tamen hoc non dicit,ſed uerum eſt,ex quo inuenta,excogitata, & geſta,niſi ſcripturę,tanquam cuſtodi commitantur facile dilabuntur & diffluunt. Sed quid ſi contrahatur in ſcriptis. Vel priuilegium alicui concedatur. Vel agatur de penſione annua.

Reſp. Multi enim ſunt contractus ſcripturam requirentes de quibus in c.1. vbi glo. magiſtra de cenſib. lib.6. vſque adeo ut nec præſumatur niſi appareat, ſi non ſit tamen in conſideratione temporis diuturnitas,vel quia ſententia tranſiuiſſet in rem iudicatam,quia tunc ſecus,& ut per Feli.alias in c.1.col.1.de lit.cont. ad propoſitum igitur, requireretur,quia ita actum eſt,& contractus ex conuentione partium legem accipiunt l.contractus ff. de regu.iu.l.1. §. ſi conueniat ff. depo. & probatur in l.contractus C. de fi. inſt. & ita dicit Bal. in d.c. in præſentia de renun. Et idem(quoad ſecundum)

dicendum eſt, quia eſt lex priuata, exorbitans à iure communi, ita ut de voluntate preciſa debeat apparere, tradit Bal. conſi. 411. in fi. vol. 1. Nec ſecus in annua præſtationè, propter temporis diuturnitatem, & idem hac ratione in emphiteoſi l. 1. C. de iu. emphi. Alex. conſi. 38. col. 2. vol. 7.

96 Int. Pœna quam conſuetudo hodie fecit arbitrariam, pro ordinaria habetur l. hodie ff. de pen. l. quid ergo §. pœna grauior & ibi not. ff. de his qui not. infa. Feli. in c. cum dilectus col. 8. de accuſa. & ſi Iudex ex cauſa augeat vel minuat pœnam arbitrariam appellari non poterit, ex quo id facit legis auctoritate inquit Bal. in Margari ſua in §. appellatio nu. 39. ſignanter per tex. in d. l. hodie. Et alibi in ſtatut. in uer. ſtatuere nu. 31. poſt Inno. in c. 1. de conſti. quod maiores magiſtratus poſſunt, leges tranſgredi ratione caſuum emergentium, eiſque licet, non minoribus, qui iurant præciſe ſeruare leges. Et in §. tranſgreſſor eo. lib. vbi non reperitur certa pœna determinata, quod erit arbitraria d. l. hodie l. 1. §. expilatores ff. de effracto. Et Cy. in l. & ſi ſeuerior, col. 3. C. ex quib. cau. infa. irro. quod iurecon. omnes pœnas conſiderauit, & cauſas imponendi, quodque ſancitum eſt, eas fore arbitrarias d. l. hodie. Vbi etiam Bal. late, qui ad propoſitum quoque dixit not. verbum in c. 1. in prin. in quib. cau. feu. amit. in vſib. quod quandoque datur arbitrium iudici ad exaggerationem pœne, quandoque ad mitigationem, quandoque propter hominum voluntatem incognitam. Et Areti. in l. 1. C. qui admi. quod in arbitrarijs, poteſt iudicare etiam ſecundum conſcientiam. Et Feli. quod lex ex obcrauit, vt debitis circunſtantijs conſideratis,

grauius & leuius delicta vlciſcatur, in c. inter cæte ras col. 2. de reſcrip. cauſæ autem enumerantur in l. aut facta ff. de pen. plene Gui. Papa deciſio. 206. col. 2. & 3. Et prædicta omnia etiam iuramento nō obſtante, quod tamen verum eſt, in foro temporali non in ſpirituali, quia poteſt ſeruari ſine interitu ſa lutis eternę: c. cum contingat, de iureiu. c. quanuis, de pac. in 6. Gui. Papa in loco præallega ad fi. Et regulam ac deciſio. d. l. hodie, & ſimilium limitat in ſex caſibus Feli. in c. qualiter & quando 2. col. 16. de accu. vt per eum. ſed quid ſi pœna ſit ſtatutaria, poterit ne aliquid arbitrium iudicis in pœna imponenda auctoritate d. l. hodie?

Reſp. Pau. Caſt. conſi. 277. col. 3. vol. 2. ſenſiſſe videtur quod ſic, d. l. ampliando. Bal. vero contrarium in l. ſi ſeruum lectu. 2. ff. ſi ex noxa. cauſa aga. motus, quia d. l. hodie tanq̃ generalis ſpeciali nō derogat, ſed è cōtra potius l. ſanctio legum ff. eo. c. generi per ſpeciem de regu. iu. in 6. & quia in no uis legibus d. regu. locum non habet, Et idem te nuit in ſtatu. in §. arbitrium nu. 20. & in §. diſpenſa te, eadem ratione, eodemq́ue libro, nu. 1. & in §. limitare nu. 3. & ita tenendum eſt, iſtudq́ue eſt uerius.

97 Int. Quęlibet pœna corporalis etiam minima eſt maior quacunque pecuniaria l. in ſeruorum ff. de pen. maxime in diuite, ut declarat Bar. in l. 1. in fi. ff. eo. Ideo modica febre iacet & decumbit, pauper vero etiam ſi ſit in nemore laborat & operatur, inquit Pet. de bella per. q. 276. col. 2. non nihil Boer. deciſio. 249. col. 8. par. 2. & Feli. in c. ad liberandam col. 2. de iude. & ideo hac ratione, dicunt ſcriben. ſi in mutilatione mēbri tranſigere nō

licet,

licet,quod multominus licebit in pœna omniũ bonorum,in l.tranſigere & ibi Deci.Seni.col.4.C.de tranſac. Et alibi Alex.quod ſi prætextu rerum licet hominem occidere, multo magis licebit propter perſonam & corpus noſtrũ quod eſt dignius conſi.119.col.2.vol.7.& Bar.ante eũ in l.1.nu.9.C. vnde vi. Et in ſimili dicimus quoque,quod quelibet pœna purgatorij,quamquam minima, eſt maior quacunque huius ſeculi, ita Feli. in ſermo. de indulgẽ.incip. hodie mecum eris in Paradiſo col. 2. ſed quid ſi de pœna pecuniaria imponenda agatur,vel criminali, quis magis punietur diues, vel pauper. ?

Reſp. Quoad pecuniariam,acrius diues,quam pauper,quoniam innanis eſt actio,quam inopia debitoris excludit l.nam is ff.de dolo.&(vt vulgo dicitur) cantabit vacuus coram Latrone viator. quoad criminalem vero pauper, ex ſupra dictis & probatur etiam in l.ſi quis aliquid in §.qui abortionis poculum ff. de pen. tradit Cy. in l.nemo clericus col.1.C.de ſuma tri.& hac de re etiam ac ad materiã,dicebat Abb.in c.2.in prin. de delic.pue.quod ſtatuta imponentia pœnam pecuniariam pro homicidio nõ valebunt,nec valent, & quia preberẽt quoque delinquendi occaſſionem, & male l. conuenire ff.de pac. dota. l. ne ex dolo ff. de dolo. c. ſedes apoſtolica de reſcrip.

98 Int. Pęnę ſunt potius molliẽdę,q̃ exaſperandę l. interpretatiõe l.ſi preſes ff.de pen. Bal in l.ſi ex plagis in fi. ff.ad legẽ aqui. Abb. in c. ad audientiam col.2. de homi. glo. in l. furti in §. fi. ff. de his qui not. infa. Feli. in c. ex literis col. 8. de conſtitu. ſubiiciens,cum pœna dicatur multis modis, capi-

 talis

talis ſcilicet quod in dubio intelligetur de mitiori quæ ſit inter dictos modos, & fuit verbum Bal. in l. fi. C. quæ res uen. po. glo. not. in l. 1. C. ne Chriſtia. man. Areti. in c. qualiter & quando. 2. in § ad corrigendos nu. 144. de accu. Et ita verba inquiſitionis capi debent in mitiorem videlicet partem, inquit idem Feli. in c. cum te col. fi. de re iud. Et in c. inquiſitionis col. 5. de accu. poſt Bal. in l. quicunq; col. 6. C. de ſer. fugi. quod illud quod conſuetum eſt non dicitur arbitrarium ſed neceſſarium, quodque in arbitrariis Iudex debet inclinare in mitiorem partem. Et Soci. in l. quidam relegatus col. 3. ff. de re. dub. quod materia pœnalis eſt reſtringibilis, ut minor pœna potius, quam maior imponatur. Et Boer. deciſio. 264. nu. 13. par. 2. quod deciſio autē. inceſtas C. de inceſt. nup. habet locum tantum in contrahentibus inceſtas nuptias ratione generis tantum, non in aliis, alio modo de iure ciuili prohibitis, quia pœne ſunt reſtringende. Et Alex. hac ratione, quod in pœnalibus non fit extenſio ex idemptitate vel maioritate rationis conſi. 114. col. 2. vol. 2. Et Io. And. in c. in pœnis in prin. de regu. iu. in mercu. quod præſes in dubio pręſumitur potius remotus ob culpā, quam ob dolum. multa Ias. Seyſel. & alii in l. tranſigere C. de tranſac. Alex. conſi. 65. in fi. uol. 3. Et Cuma. quod pluribus pœnis ſtatutis ſemper ſtatur minori, conſi. 138. col. 2. Bal. in c. quiſquis nu. 4. de elec. eſt verum quamquam in penis eligamus partem mitiorem, quod tamen in gratiis eligere debemus pleniorem, vt dicit Idem Bal. in c. cum dilecti, nu. 12. de dolo & contu. quod tamen fallit in caſu l. nulli C. ne ſanc. Bap. itere. vnde ad regu. propo

ſitum

ſitum Prætor Caſſius cum foret inexorabilis, effecit vt eius tribunal reorum ſcopulum diceretur. Et Bal. rurſum dicit, quod ſic inter duos dolos, minor quoque eligendus eſt, in ſtatu. in §. offendo numero 1. Et Corne. conſi. 92. ad fi. vol. 2. quod punitio delictorũ eſt odioſa & conſi. 100. col. 3. co. lib. quod in dubijs benignor pars ideſt abſolutoria amplectenda eſt. Sed quid in excommunicatione?

Reſp. Eſt bene verum quod excommunicatio alia eſt maior & alia minor vt not. in c. ſi celebrat de cle. exco. mi. & in c. engeltrudã 3. q. 4. & in l. hi qui ſanctam fidem C. de apoſta. quodque eſt pœna, & nulla maior in eccleſia Dei. c. corripiant 24. q. 3. d. l. hi qui ſanctam fidem; ſed dico quod ipſius appellatione maior venit & non minor, & ſpeciale eſt quidem, in concernentibus animam & limitatio ad regulam, ut tradit Abb. & ibi Feli. poſt eum in c. ſi quem de ſen. exco.

99 Int. Certum eſt decẽnium longum fore tempus, quodque verbum diu, in ſcriptis repertum, pro decennio capitur, hancque habet expoſitionem l. ſi cum fideicommiſſaria libertas §. Ariſto. ff. qui & à quib. & dictu mirabile eſt ad iſtius decẽnij propoſitum, quod ſi reuocetur teſtamentum coram ſeptem teſtibus, vel etiam coram tribus & labatur decennium, ſuficere vt nõ amplius valeat nec poſſit exequi l. ſancimus C. de teſta. Et ſi quis probauerit decennio ſe geſſiſſe pro doctore non tenebitur aliter oſtẽdere priuilegium doctoratus, inquit Pau. Caſt. in l. ſi ſolemnibus ad fi. C. de fi. inſt. Et Abb. in c. cum ueniſſet ad fi. de teſti. ſpo. quod poſſeſſio beneficii ex negligẽtia decem annorum perditur.

ditur. Idemque Boer. in poſſeſſione ſimpliciter, deciſio.239.nu.6.par.2. Qui poſt Ange.in loco de quo per eum, dicit quoque deciſio. 97. nu.7 par.1. ſi prætextu inimicitie, compellat Iudex, aliquem cauere, cum fideiuſſione de nõ offendendo, quod poterit adijcere tempus longum decem annorum. Et deciſio.105.nu.13.ea.par.& ante eum Bal.in l.fi. ad fi.C.ſi.cen.uel reliq. ſi ex libris cenſualibus appareat quid conſuetum, decẽnio, quod nihil aliud quærendum eſt. Dicit etiam idem Boer.conſi.26. nu.1.& deciſio.260.nu.9.par.2.& not.in l.2. C. de inco.lib.10.quod ſcholaris in ſtudio moratus, decennio eo in loco in quo ſtuduit domicilium contrahit. Et deciſio.233.nu.3.ea.par.quod tex. in l. quæro in §. inter locatorem ff. loca. habet locum in locatore ad decennium. & deciſio.246.nu.4.ea. par.quod vectigal priuati ex priuilegio decem annis præſcribitur. Decennium requiritur quoque ad probandum ius emphiteoticum l.litibus C. de agrico.& cẽſi.lib.10.Bal.in l.1.C.de fideicom. Alua.in c.1.in §.ſi uero uaſallus ad fi.quid ſit inueſti. in uſib. Imò ſi donatio ſit nulla, quod poſt lapſum decem annorum conualidatur, ut dicit Deci. conſi.232.col 3.uol.2. Et Rimi. in auten.ſi quis in aliquo col.2.C.de eden.quod in exemplatione inſtrumenti lapſu decennii pariter, omnia præſumuntur ſolemniter preceſſiſſe. Et ſi fratres bona pro diuiſo poſſideant tanto tempore, diuiſio facta præſumetur, ut per glo.in l.pe.C.cõmuni di. eſtque opi. communis, tradit Alex.conſi.92.col.1,uol. 2. Miſis in.§. præſumptio, nu. 11. Conſuetudo quoque ſpacium annorum decem deſiderat, ut per glo. in §.ſed & quod principi, & ibi not.Por. col. 4. inſti.

de iu.na. Et ad idem ſi filius etiam ſeorſum habitauit à patre, præſumetur emancipatus, ut per Bal. in l.poſt mortem ad ſi.ff.de adop.& in l.2. C. ſi aduer.rem iud.Bertran.conſi 195.nu.2.uol.1.Et quia de concilio celebrando nunc agitur, qui eſt annus 1561. Pont.maxi. Pio. iiii. annoque ſui Pontificatus 3. ſciendum eſt, congregari debere de decennio in decennium, de iure, ut in pragma, de auctori ta.ſac. conci. c. 1. & in c. ſicut in §. pro oneribus & ibi glo. concilio, de electio. Ex curſu decennii etiam præſumitur obliuio, dicit tex. in l. furtum in §.fi.ff.de uſucap. & Pau.Caſt.conſi.284.col.2.uol. 1.& Are.in c.cum M.ferrarien.nu.22.de conſti. & Io.de pra.conſi.72.nu.7.uol.1.criminalium. Et in pulchro caſu not.in l.edem. C. loca. quod locator non poterit expellere conductorem ad decēnium ēt pro ſuis neceſſitatibus, quod ad illius legis notādū eſt intellectū, & limitationem. ſufficiunt ēt ad materiam l.cum de in rē uerſo. ff. de uſu.& l. ſi certis annis C.de pac. anni decem, ut ibi not. Capel. Tholo.deciſio.235.multa. in ſimili bonus tex.in l. ſi filius, C.de peti.he.indubitatumq; eſt. Sed pone quod quis taceat decem annis, poterit ne petere reductionem ad arbitrium boni uiri?

Reſp. Tot deciſionibus ſtātibus, & lōge pluribus, quæ addi potuiſſent, uideretur dicendum quod non, & nouiſſime propter conſenſum tacitum, qui lapſu tanti temporis præſumitur, ut ex multis oſtē dit Gui.Papa.conſi.131.nu.4.nolle ſcilicet d.reductionem petere, & laudo potius acquieuiſſe, tamē Bal.in c. quintauallis, nu. 21. contrarium tenuiſſe uidetur, de iure iu. poſt Inno. & ita tenendum eſt, ut ſic differat iſtud ab appellatione, & à compro-

miſſo

miſſo(in arbitratore enim dubitatio intelligi debet,) & ut ibi per eum fuſius.

100 Int. Fauore miſerabilium perſonarum conceduntur multa à lege, quæ non concederentur alias l.1. C. quando Imp. int. pup. ex quo uidemus (ut ibi inquit Bal.) quod iſtis perſonis relictum, intelligitur relictũ ad pias cauſas, ſique ſtatutum dicat quod de relictis iſtis perſonis, non ſoluatur gabella, pupillus, uidua & infirmus (quia ex his ſunt) enumerati in d.l.1. non tenebuntur, tradit late Alex.cõſi.124.col.pe.uol.4. ſi tñ fuerint pauperes, ut ibi declarat & cõſi.121.ad fi. uol.1. nec huic ſuo priuilegio poſſunt renunciare, & conſequenter nec iuriſdictionem hac ratione prorogare, inquit idem Bal.per not.hic in c. de cauſis nu. 33. de offi. de.& Alex.in l.pe.C. de pac.& Gozad.Bononien. conſi.70.nu.12. Et in iudicijs, ipſorum gratia, proceditur ſummarie, de plano, & ſine ſtrepitu ac figura iudicij, ut per Cy.in l.1.C. ſi quis alte. vel ſi. & in d.l.1.quando imp. int.pup.Bar. in tracta. de carce.col.fi.vbi etiam dicit, quod ſtatur arbitrio iudicis qui ſint ſeu dicantur miſerabiles perſone. Idemque Albe.in ſtatu.q.3. par.1. & q.112. & Feli.in c.ſignificantibus col. 2. de offi. de.Subijciens tamen, quod etiam mercatores in itinere ſunt miſerabiles perſone quoniam ſuſtinent pericula & labores, quodque grauati in pedagiis poſſunt conqueri coram iudice eccleſiaſtico. Et col.fi. poſt Inno.in c.Iudei, de Iude.quod puella nouiter baptizata dicitur miſerabilis perſona. Priuilegium quoque habent miſerabiles perſone, ut fallat regula, l.fi. C. de eden. in eis, quibus reus edere teneatur, quandoquidem cauſa ſit fauorabilis & pia, &

ibi

ibi in ſpecie tradit Deci.ſeni.col.fi. Et aliquo caſu neceſſarium eſt quod dicatur,qua miſeria ſit affectus quis,puta in impetratione reſcripti,alias nõ valeret vt per Inno.in d.c. ſignificantibus vbi etiã Feli. col. 2. de offi. de. vbi dicit quoque, poſt But. & Imo. in c. clerici de iudi. quod in cauſa miſerabilium perſonarum,ſi leges & canones varie variiq́ue ſunt,debent ſeruari canones, pro ipſis, etiã in foro ſeculari. Sed nunquid clauſula, non obſtan.tollat priuilegia huiuſmodi, indulta miſerabi libus perſonis, etiam quod de ipſis expreſſa mentio facta non ſit ?

Reſp. Cy.in d.l.1. dicit quod non,quodq́ue omnino opus eſt de ipſis expreſſe mentionem facere,idẽ q́ue Mar. laud.in tracta.de priui.in §.39. exclamãs fore notandum,pro hoſpitalibus pauperibus,quibus immunitatum priuilegia conceduntur,Feli. latius,in c.nõnulli,in prin.col.27.de offi.de. pulchre Alex.conſi.120.col.4. vol. 4. Gui. Papa conſi. 65. col.7.Seyſel.in l.apud iulianum in §.pe.ff.ad treb. & ſi clauſula ſit hoc modo ſcripta, etiam ſi de ipſis oporteret facere ſpecificam mentionem, ſatis erit, & eſt in uſu,ut teſtatur Pau.Caſt. conſi.284. col. 4. vol. 1. plenius Alex. conſi. 120. præallega. col. 4. vol.4.& dicit Albe.in d.l. 1. quod ita vidit obſeruari. & tradit etiam Io.de ana.conſi.56. Et Deci. conſi.165.col.1. vol.1. Et quamquam Papa ſolus, vtatur hac clauſula,additis quoque verbis,quorũ tenores,de verbo ad verbum haberi volumus pro expreſſis c.fi.de ſen.exco.in 6.cle.1.de ſep. Ripa in c.1.nu.8.de reſcrip. & eſt pulchra limitatio ad regu.ad quam tanquam ad anchoram confugere debemus,vt faciunt Naute,tamen vidi quandoque

S etiam

etiam Sereniſſ. Dominium noſtrum ita ſcripſiſſe, & ita ego interrogatus reſpondi priuilegijs & immunitatibus, ſic derogari, quamquam ſingularis mentio & ſpecifica aliter nō fiat. Laus Deo Optimo Maximo, Proſdocimo, Danieli, Antonio confeſſori, Iuſtinę, Sanctiſſimis Protectoribus & Intercesſoribus noſtris. Die 15. Aprilis 1561. Patauij.

FINIS.

SVMMARIVM L. MINIME FF. de religio. & ſump. fune.

1 HAnc l. pauci interpretãtur, quę tamen pulchra eſt & moralis.
2 Dubitandi ratio 1.
3 Secunda.
4 Tertia.
5 Quarta.
6 Quinta & vltima.
7 Decidendi.
8 Maiorum auctoritas quanti facienda ſit, multa.
9 Quod non eſt lugendus qui ad patriam delendam accedit.
10 Quod maiores iſtud ipſum quod hic dicitur putauerunt non abſque ratione.
11 Patrie ſalus ſaluti parentum & quorumcunque eſt anteponenda.
12 Quod filius patrem & pater filium occidere poteſt pro ſalute patrie.
13 Orationes imperfecte ſupplende ſunt.
14 Declaratio, quando pater filium, vel filius patrẽ occidere poſſit, ne teneatur lege Pompeia de parricidijs.
15 Quæ pœna olim eſſet parricidarum.
16 Quæ homicidij.
17 Quæ denique adulterii.

Marcellus lib.V. ffórum.

MInime. Maiores lugendũ putauerunt eum, qui ad patriam delendam & parentes & liberos interficiendos uenit. quod ſi filius patrẽ, aut pater filium occidiſſet: Sine ſcelere etiam præmio adficiendũ omnes conſtituerũt. Hanc pulcherrimam & annotatu dignam legem, quod ego viderim, pauci interpretati ſunt, quam
1 tamen præter hęc moralem † dicit Albe. & uerũ
eſt, Summario & diuiſione plana, ut in ea.
2 Dubitandi ratio tamen eſſe potuit † quia regu
lariter homicidium, quod antiquitus & ueteres, generali nomine parricidium uocabant, inque legibus Romuli extabant uerba hec, Parricidas omnes capite puniunto, omni iure prohibitum eſt, & nimirum quoniam grauiſſimum crimen exiſtit, cõtra præcepta noui & ueteris teſtamenti, & contra mandata cũ iuris Põtificij, tum etiam Cęſarei, quæ utpote nota non eſſent alleganda, ut inquit Ange. conſi.217.col.4. habetur tamen in titu. ff. & C. ad legem cor. de ſica. & de homi. extra & in Decalogo. non occides. Et Math. 16. ibi non homicidium facies. & teſtatur quoque Calca. conſi. 2. col.1. & 3. & Sauilia. conſi.9. col.1. uol. 1. Et ideo cum Noe, uir iuſtus impetraſſet ueniam à domino poſt diluuium, dixit ei alia omnia omittens, abſtineant ſe

ho-

homines ab homicidio, & mundi ſint. Iuxta illud Pilati, mundus ſum ego à ſanguine huius, & Actuum 20. mundus ſum à ſanguine omnium. Et ad propoſitum uerbi domini ſic ueniam impetranti reſpondentis, ut ſupra legitur Gene. c.8. & 9.& teſtatur etiamnum Ioſaph.de bello Iudai.par. 1. c. 7. Et tanto grauius quanto homo ipſe, factus eſt ad imaginem & ſimilitudinem Dei, principium omnium indiuiduorum naturæ humanę, ut Deus principium uniuerſi, imò & furto, ob humani corporis nobilitatem, dicit Bal. in l. 1. col. 10. C. qui ac. non po. Et periurio ſecundum glo. in c. 1. 13. d. & adulterio communiter, ut declarat Ro. in l. interdum in §. 1. ff. de publica. & uectiga. in prin. quo modo igitur ſi ſic eſt, permittit quod filius patrem, uel pater filium occidat lex, ſanctio ſancta, iubens honeſta, & prohibens contraria, ſique homicidium punit, quæ ex quatuor ipſius uirtutibus hæc præcipua eſt l. legis uirtus ff. de legi. Sique ipſum corrigit, & caſtigat, quomodo ſua ſponte ſic quodammodo ſontibus occaſionem præſtat, ex eodem ore. n. (ut eſt in prouerbio) non efflat quis, frigidum & calidum nec poſſunt duo contraria ſimul ſtare, uulga. l. ubi repugnantia ff. de regu. Iu. unde Comic. nihilo plus agas quam ſi des operam, ut cum ratione inſanias, quaſi dicat fore impoſſibile, quod eodem tempore ſit quis ſapiens & fatuus, ergo nec poterit lex identidem ſtatuere, homicidiumq́; (ut dictum eſt) & punire, & polliceri, ſeu permittere: maxime filij in patrem, & patris in filium.

3 Secundo dubitandi rationem faciebat † quo ad patrem, quia ſi filio accuſatio permiſſa non eſt, l. hi tamen §. 1. ff. de accu. imò nec actio de dolo l.

non

non debet ff. de dolo, quia debet ſibi videri perſō na patris ſancta ut inquit Cy. in l. 1. C. de obſeq. pat. præſtan. multo minus permitti debet, quod poſſit occidi.

4 Tertio dubitādi rōnē faciebat † quia nec patri reſiſti poteſt, nec contra eum intentari interdictū de ui & ui armata l. 1 §. hoc interdictum ff. eo. ti. de ui & ui ar. ergo nec (ut dicebam) occidi c. cum illorum de ſen. exco. c. cum in cunctis de elec. not. in regu. cui licet de regu. iu. in 6.

5 Quarto dubitandi rationem faciebat † quia ſi poſſet, ſe ipſum quodammodo occideret, ob perſonarum idemptitatem l. fi. C. de imp. unde in Euā. dicitur ego & pater unum ſumus. Et alibi, Philippe qui uidet me, uidet & patrem meum, pater in me eſt & ego in patre, hoc autem a lege non eſt permiſſum l. 1. ff. de bo. eo. qui ſibi mor. conſci. ergo; nec quod filius patrem occidat impune.

6 Quinto & ultimo † quia cui conueniunt uerba legis, eidem quoque conuenit lex, eiusdemq́; diſpoſitio l. 4. §. totiens ff. de dam. inf. l. ita autem in prin. ff. de admi. tu. l. ſi ſeruum §. non dixit prætor ff de acqui. he. ſed pœna legis Pompeie de parricidiis ipſiusque uerba conueniunt filio, interficienti patrē, ergo & lex l. 1. l. utrum ff. eo. ad legem Pompe. de par. §. alia deinde inſti. de pub. iud.

Quibus omnibus poteſt reſponderi, ueriſſima eſſe, & procedere regulariter, ſed non in caſu huius legis, quando pater ſiue filius, eſt patrie proditor, ut uerba tex. innuunt, ibi ad patriam delendā. Et nimirum quia alio caſu etiam permittit lex homicidium, quamquam omni iure (ut diximus) prohibitum ſit. Ecce ſi quis ſe defenderit, l. ut uim &

ibi

ibi not.ff.de iuſti.& iu.& homicidium commiſerit id utique impune feciſſe dicetur d. l. ut uim ibi nã quod quiſque ob tutelam ſui corporis fecerit iure feciſſe exiſtimetur not.in l.1.C.unde ui.forte,quia defenſio eſt de iure naturali neganda nemini l.1.§.cum arietes ff. ſi quad.pau.fe.di. clem paſtoralis de re iud.hinc mures ſe ſe denticulis ut cũque tuentur, Apiculę ſeſe ſeuiunt aculeo. Equus calcibus,Canis dente,Bos cornibus, Narce ueneno, Columbe uolatu, ſepia atramento. Et polypus denique ſtupore. Sicque Milo Clodium interfecit,permittit rurſum,ut Maritus adulterum interficiat,quia difficile eſt tam iuſtum dolorem temperare l. ſi adulterium cum inceſtu §.Imperatores ff.ad legem iu.de adult.l.gracchus C.eo. not. in c. ſi uero de ſen. exco. unde uulgatum illud poſtea, elicitur quod fit permittente lege,pœnam non mereri d.l.gracchus l.in concubinatu ad fi. ff.de concubi.c.qui peccat.23.q.4.l. quod ait lex,ff. ad legẽ iu. de adult. uel qui uis alius nocturnum furem l. furem nocturnum ff.ad legem cor.de ſica.Ias.inſti. de ac.in prin.nu.69. not. in c. ſi perfodiens de homi. licebit quoque occidere Latronem, qui inferende necis gratia procedit, l. ſi illud C.ad legem cor.de ſica. Et impune ultimo loco ſi quis bannitus ſit,quoniam diffidatus dicitur, & hoſtis reip. l.amiſſione § qui deficiunt ff. de cap. di. not. in c. quæ in eccleſiarum & ibi late dixi, de conſtitutio. Ea de re non mirum eſt ſi hoc quoque caſu licebit (iterato dixerim) & multo quidem magis.

7 Quoniam (& hec erit deciſionis † ratio) Chari ſunt nobis parentes, Chari liberi,affines & amici. Sed vna omnes charitates (ut inquit Cice. in

ſom-

ſomnio Scipionis) complexa eſt patria, vſq; adeo cum ei potius quam patri, quam filiis naſcamur l. 1. §. & generaliter, ibi, non tantum parenti, cuius eſſe dicitur, verum etiam reip. naſcitur ff. de uen. in po. mit. l. honor §. plebei filius ff. de mu. & ho. vt patrie ſalus potius quã patris & filii nobis quoque charior eſſe debeat, tradit Bal. in l. palam in §. quæ in adulterio col. 1. ff. de ritu nup. Alex. conſi. 134. col. 2. uol. 4. idem Bal. in c. 1. in §. ſi quis uero col. 2. de pa. iu. fir. in vſib.

Et ad declarationem eorum quæ diximus in rationibus dubitandi ſcias, quod licet in patrem nõ detur actio de dolo, verbis tamen temperanda eſt, dabiturque in factum, vt in d. l. non debet, dicitur. Et identidem quo ad interdictum de ui & ui armata præallega. §. interdictum. quodque perſonarum idemptitas eſt patris & filii, fictione quadam iuris non uere, ut indicant uerba poſita in d. l. fi. penẽ ſcilicet, & intelliguntur l. 2. §. deinde ex his ff. de ori. iu. l. ſi familia, ff. de iu. o. iud. l. intelligendus ff. de ver. ſi. & eſt fictio vnitiua, ad differentiam reſtrictiue et inductiue de quibus per Bal. in l. qui in prouincia in §. diuus col. 1. ff. de ritu nup.

Et ad patrie propoſitum, eſto, quod in l. veluti ff. de iuſti. et iu. parentum pietas, pietati patrie, prę poni uideatur, ibi ut parentibus et patrie pareamus, & arg. ob ordine litere attendi debeat l. æquiſſimum ff. de vſuf. non tamen attendetur nec verũ erit hoc caſu, ex quo mẽs legis eſt certa l. nec enim ff. de ſol. Bar. in auten. hoc amplius in prin. C. de fideicom. l. 1. in fi. prin. vbi idem Bar. C. de no. Cod. fa. l. cũ pater §. fidei tue ff. de lega. 1. Caſſiodo. deciſio. 9. nu. 1. de præbe. imò quod eſt tex.

cu-

cuius verba contrarium enunciant in l. aduocati C. de aduo. di. iud. ibi non minus prouident huma no generi, quam ſi prælijs atque vulneribus patriã parentesq́ue ſaluarent, & ideo huic ſtandum eſt & non illi §. inordinatũ in auten. de he. & fal. Iacob. belui. in §. fi. in auten. de monach. deq́ue defenſione, ad materiam, & pietate patriç in reliquis, dixi ego late in d. l. vt uim. ff. de iuſti. & iu. in Collectaneis.

Et plus (ſubiicit Iure con. hic) quod non modo pater filium, vel filius patrem, occidere poteſt, uerum etiam præmio adficiendi ſunt, et quod omnes ita conſtituerunt, non ut patrem vel filium interficientes, ſed vt patrie ſaluti conſulentes, proditorem, qui ad delendam eam venerat ſic acriter caſtigando. Statua identidem Olympiodorus cohoneſtatus eſt, cum ob rerum quas geſſerat magnitudinem, tum quod inquiſſimis temporibus, & multis Cladibus afflictos, Athenienſes, ac iam ſpem oẽm poſteri tẽporis abijciẽtes erexerit & cõfirmarit. Sic Leocritus Protarchi filius, cum primus muros aſcendiſſet, primusq́ue intra Muſeum Macedonum irrupiſſet, in pugna enim cæſus fuerat, eiq́ue ab Athenienſibus honor habitus, quippe quod Ioui liberatori Clypeum eius dedicarunt, cum nominis præclariq́ue facinoris inſcriptione. Nec ſecus lydi Adraſto, pro grecis, contra Leonnatũ præliantí, Romani ſuos conſecrauerunt Cæſares, Athenienſes Theſeum, Perſe Cyrum, Thebani Epaminundam, Lacedæmonij Licurgum, Samij Pytgagoram, Creta Iouem, Tyburtes Herculem, Delphi Apollinem, Getæ Martem, Bœtij Neptunum, Theſpij Cupidinem, Epidauri Aeſculapium. Et certe

præmia ſi tollas languet virtus,contra uero exci-
tatur,accenduntur que animi ad præclariſſimas res
gerēdas,vſq; adeo ut ſic patriȩ,ſic humano generi,
ſic ſibi denique conſulant, & nomen amplius im-
mortalitati tradant,atque commendent.

Ex iſto tex.modo notandum eſt et primo,quod
auctoritate maiorū fretus Marcellus legis noſtræ
8 † conditor,ita ſtatuit vt proxime dictum eſt in fi-
guratione caſus,& ſic in ſimili dicit alibi Iulianus,
more maiorum compertum eſſe, ita demum illum
mandare iuriſdictionem poſſe, qui eam ſuo iure;
non autem alieno beneficio habet in l. more maio
rum ff.de iu.o.iud.Et alibi Archad.& Hono. Eter
nali Aſie proconſuli reſcribentes,Morem nanque
fideliſſime vetuſtatis retinendum eſſe in l.teſtamē-
ta omnia. C.de teſta. Et Abb. in c. 1. in prin. per
illum tex. de ſepult.quod maiorum noſtrorū actio,
noſtra debet eſſe inſtructio, eſtque arg. vltra eum
in c.ſignificaſti de elec. Et amplius hac de re, niſi
quis elegerit ſepulturam,quod in ſepulchro maio
rum ſuorum tumulandus eſt, idemque in c. is qui
de ſep.in 6. inductumque fuit exemplo patriarcha
rum. Ex quo Abraam quoque, Iſac,& Iacob,quā
quam abſentes, ſic ſepeliri voluerunt, hoc eſt in ſe
pulchro maiorum ſuorum identidem. Et Bal.pul
chre in diſputatio.accuſatus de ui turbatiua,quod
ordo maiorum ad vnguem ſeruandus eſt, alias irri
tum erit & innane quod geritur, & contemptores
eorum eſſe videremur non agendum quouis mo-
do l.fi. §. ſed quia ibi, ne quis nos putauerit anti-
quitatis penitus eſſe contemptores C. de iure de-
lib.l.lege.xii.tab.ibi,huiuſmodi itaque legis anti-
que reuerentiam, & nos anteponi nouitati legis
cen

cenſemus C.de legi.here. Et certe nulla eſt grauitas tanta, nulla tanta conſtantia, magnitudo animi probitas, fides, nulla tam excellens in omni genere virtus, quæ poſſit cum maioribus noſtris comparari; iure merito igitur, ut ratione id facere videretur quod lege ſanxit idem Marcellus ait hiſque verbis vtitur, minime (iterato dixerim) maiores lugendum putauerunt &c. Et maiores ideſt ſeniores exponamus etiamnum. Vnde Senatus poſtea dictus eſt, habetque tantam auctoritatē Senectus ut pluris eſtimanda ſit, quam omnes adoleſcentie voluptates. Inque legibus Licurgi hoc erat præcipuum, ut honor Senectuti haberetur, iuxta illud quoque de quo in ſacris literis, coram cano capite conſurge, & honora perſonam ſenis. Olimque (vt Feſtus ait) Grauaſtellus ſenior appellabāt, à grauitate dictus, multaque alias in l.ſemper ff. de iu.immunita. Et facit etiam illud Poe.
Tu maior tibi me eſt æquum parere Menalca. itē
Non te prætereat narratio ſeniorum. Imò dici ſolet, quod plura loquuntur iuuenes, vtiliora Senes; vt nouella vitis, quæ copioſius vinum gignit, vetuſtior vero melius. Et dicit Iob vltimo, quod in antiquis eſt ſapientia, & in multo tempore prudentia.

Secundo nota, quod non eſt lugendus is qui ad
9 patriam delendam accedit. † Sicuti nec viri vxores; ſponſique etiam luctus nullus eſt; diuerſa tamen ratione, vt hic, & in l.vxores ff.de his qui not. infa. & magis in terminis alibi dicitur, maritum reipub. hoſtem, lugendum non eſſe, & ut hic maiorum more in l.liberorum in §. 1. ff. eo. & clarius in §.pomponius ea.

Tertio nota, quod hoc ipſum putauerunt maio
10 res, non ſine ratione, vt ſtatim ſubijciemus † & eſt ſimile in l.pleriq;& ibi diximus ff.de in ius vo. Imò quod ex ſupra dictis pro ſe præſumptionem habent. Eſt uerum ſi ſtatutum dicat,creditori putanti debitorem ſuum ſuſpectum, concedendam eſſe familiam,pro eo capiendo, nulla citatione facta,quod nihilominus ei credendum non eſt, niſi alleget & probet putandi cauſam,debetque etiam hoc ipſum putare,iuramento firmari, quia vbi lex aliquid relinquit conſcientie alicuius,ſemper conſcientiam debet declarare ſuo proprio ſacramento l. Theopompus ff.de do.præle.l.theſaurus ff. ad exhib.l. eorum ff.de dam. inf. declarat Ange. in l. apertiſſimi col. 1. C. de iudi.

11 Quarto nota ibi ad patriam delédam † quod patrie ſalus, ſaluti parentum, & quorumquunque præponenda eſt, idemque dicitur in l.poſt liminiũ in §.filius ff. de capti.ibi, & quia diſciplina caſtrorum antiquior fuit parentibus Romanis, quam liberorum charitas;& not.in d.l.veluti ff.de iuſti.& iu.& in d. l. aduocati, allega. ſupra C. de aduo. di. iud. Cybeles rurſum curru uehebatur, quia terra credita eſt,rotis ſuſtinetur,quia mundus uolubilis eſt, ei ſubiugantur leones, ut oſtenderetur maternam pietatem omnia poſſe ſuperare, inde Corybantes miniſtri eius,cum gladijs fingũtur, arg. planè omnes pro terra ſua,hoc eſt pro patria pugnare debere. Pro qua præter dicta ſupra ſe duo Decij pater & filius deuouerunt, & Q. Curtius inde, & pro Athenienſibus Codrus,proque Thebanis Menecæus, & pro Celæneis Anchurus. Imò(ad Cybelem redeuntes) quod ei ciues ſanguine ſacrificabant

cabant proprio, ne pro patria ipſum fundere de-
trectarent. Themiſtocles & Ariſtides quamquam
exules illi magno adiumento fuere. Lacedæmo-
nius ille Rex exul præter meritum, ne quæri qui-
dem de patria ſuſtinuit. Iuſtiſſimumque dolorem
Coriolanus, matris auctoritati ſubmiſit. Lacones
rurſum tria pręcipua diſcebant, obedire magiſtra-
tibus, patientes eſſe laborum, & pro patria aut uin
cere, aut mori. Notumque Lacene mulieris iden-
tidem exemplum, ſanè egregium, priuatum in li
beros affectum, publice in patriam pietati, poſtha-
buiſſe. Et adeo uerum eſt, quod prima charitas ſit
patrie, ut qui alienam adamat, ſuam quodammo-
do uituperet.

Quinto & ultimo nota quod imò filius patrem,
& pater filium, hoc prætextu, occidere poteſt, & im
12 punè quidem † imò quod præmio affici debent.
Et ſenſus eſt, ut in ſimili arguit iurecon. in l. ſtichus
imò Pamphilus ff. de ma. teſta. & not. alias in l. ſi ti-
bi. ff. ſi cer. pe. non ſolum non eſſe lugendum eum,
qui ad patriam delendam uenit, uerum etiam occi
dendum quāquam ſit pater vel filius, & premio am
plius afficiendi. Et idem in uaſallo, qui potius pa
trie quam domino ſuccurrere tenetur, uſque adeo
ut bonum ſit arg. de eo ad filium hic, quia diuerſita
tis ratio aſſignari non poteſt, arg. not. in §. idem iu
ris, inſtitu. de ſtipu. ſeruo. Et ex his limitabitur
quod habetur in l. ne ex dolo. ff. de dolo & in l. ſi
ab hoſtibus in §. 1. ff. ſol. mat. quoniam lex permit-
tit homicidium hoc caſu, nec doloſum, aut cum
ſcelere factum uidebitur. alias hac ratione non lice
ret bannitum interficere, & tamen (ut diximus ſu-
pra) licet, imò quod interficienti quoque præmia

pro-

propoſita ſunt,& nouiſſime, quia ſic eſt, ut hi de quibus hic, de numero eorum quibus bellum indi ctum eſt, ſecundum Bal. in ſtatu. in §. bannitus nu. 15. Et in utroque caſu interficientes dicuntur mi niſtri iuſticie, arg. in l. actionis C. quod met. cauſa idipſumq; legem ſuaſit, ut permitteretur, propter criminis immanitatem l. 1. C. quando li. unicuique ſine iud. ſe uendi. l. ſi ſeruus C. de his qui ad ec. con fu. Idem Bal. in loco præallega. nu. 59 & in §. pax. nu. 1. & multa in §. ſententia nu. 6. & propter publi cam utilitatem ut in d. locis legitur. & in l. 1. C. de he. inſti. Corne. conſi. 104. col. 1. & 2. uol. 1. & cō ſi. 312. nu. 40. eo. lib. & conſi. 55. col. 2. uol. 2. Feli. in c. cum omnes col. 1. de conſti. & quia fuſius dixi ali bi nunc tranſeo, id unum tamen non omittens præ ter hec, & ad banniti propoſitum quod rationibus prædictis interfici poterit permiſſione legis & qui dem impune etiā ſi ſit pater uel filius, frater, uel do minus, ut nót. in l. ſi adulterium cum inçeſtu in §. liberto ff. ad legem iu. de ad. & in d. c. quæ in eccle ſiarum ubi Feli. nu. 5. de conſtitutio. Iaſ. in l. om nes populi nu. 47. ff. de iuſti. & iu. & ſi ſic eſt in Ban nito, quanto magis erit in eo qui ad perdendam pa triam uenit, autē. multo magis C. de ſacroſanc. ec. c. cui licet de regu. iu. in 6. & ex his textualia ma neant expedita.

In glo. 1. fit quædam ſuppletio ad tex. Oratio
13 nes enim † imperfecte ſupplende ſunt, l. 1. ff. de teſta. l. oratio ff. de ſponſa. not. in rub. ff. ad treb. & in l. maximum uicium iuncta glo. C. de lib. præte. Alex. in l. 1. col. 1. ff. ſi cer. peta. eſtque figura quam ecclypſim ſiue Apoſiopeſim uocant Grāmatici: ui debatur igitur dicendum quod lex iſta non face-

ret

ret ad titulum,arg.in l.Imperatores ff.de in di.ad. & in l. ſticho in glo. ff. de condi. ind'. & in pro he. Cod.ibi & congruis titulis ſubdere. ex quo tantũ dicit minime lugendum eum,qui ad patriam delẽdam venit. Quod videns glo.ſupplet,nec funerandum, & hoc modo faciet ad titulum; loquentem de religio.& ſumptibus funerum,quomodo etiam ſupplet exponendo tex. in c. ne iunitaris in verbo lex de conſtitutio. Et maxime (ſubdit) quia de luctu,conſtabat in l.liberorum in §. 1. & in §. non ſolent autem lugeri ff.de his qui not. infa.& bene; licet nõ ita explicite,vt hic.Verum ad propoſitum notanda eſt,hos inſepultos abiiciendos eſſe, utpote indignos,& patrię ingratos, quo nihil maius dici poſſe videtur quod ſcilicet careant ſepultura, ſed nimirum,quoniam ſi patrie fuerunt impii,non æque conuenit, ut ipſi ſint pietate digni, arg. in c. cum ad monaſterium ibi,in ſterquilinio ſubterretur.de ſta.mona. & nihil maius dici poſſe ſum præfatus, quia religio ſepulture (ut inquit Iſocra.) non humano ingenio,ſed à diuina potẽtia potius inſtituta, demandataque eſt,quamquam Licurgus & meo quidem iudicio male,vniuerſam ſepulchrorum ſuperſtitionem (ut ipſe dicebat) legis ſanctione,ſuſtulerit. Imò ad idem quod priuari ſepultura eſt maxima pœna,probatur in l.1. C. de his par. vel lib.oc.tradit Bal.conſi.426.uol.1. Et facit etiã quia ſi fures & latrones carent ea, c. fures de fur. Bal. in loco præallega. ſi hi, qui ſibi ipſis mortem cõſciſcunt c.ex parte de.ſep.ſi blasfemator Dei c. 2.de maledi.ſi raptor c. ſuper eo de rapto. Si poſt mortem quis de hereſi conuincatur c.ſanè 23.q.5. ſi vſurarius manifeſtus c.quamquam de uſu.in 6. ſi

excommunicatus c.placuit c.in ſacris de ſepult.& alij quos breuitatis gratia non referimus non eſt ratio,cur hi,d equibus hic,qui ſcilicet ad perdēdam patriam (ut ſæpe diximus) veniunt,quæ ſacra eſt, d.l.veluti ff.de iuſti.& iu.ad ſepulturā ſacram idendidem admittantur,quam ledere contenderunt,turpe putantes atque indignum inſuper, eos quieti perpetue donando, vtpote ſacrilegos qui pro tempore,nec momento quidem,quieſcere potuerunt.

Glo. 2. & vltima, declaratiua eſt, filium patrem occidentem, vel patrem filium, ita demum impune id facere potuiſſe, ſi ſe defendendo (adde tu &
4 proprius ad literam) & patriam † occidat, alias teneretur lege pompeia de parricidijs l.1.ff.ad legem pompe. de parricid. & dictum fuit ſupra. Et ſi ſibi permiſſum eſt ad ſui defenſionem iuxta not. in d.l. vt uim ff.de iuſti.& iu. multo magis permiſſum ſibi videtur ad defenſionem patrie cuius ſalus ſaluti proprie anteponenda eſt,vt de Mutio Sceuola, de Q. Curtio, de M. Attilio regulo, & alijs, nobis apertiſſimum exemplum reliquit antiquitas. Et ad propoſitum ſcias, parricidarum pœnam fu-
15 iſſe † moreque maiorum inſtitutam,ut dicitur in l.pœna ff.ad legem pompe.de par.huiuſmodi,parricida enim virgis ſanguineis,alias & melius, ſagmineis, verberatus culleo inſuebatur, cum cane, Gallo Gallinaceo,Vipera,& Simia,deinde in mare profundum ſic iactus miſer inter tot ferarum anguſtias vitam finiebat.& idem dicitur in §.alia deinde inſti. de pub. iud. vt omnium elementorum vſu viuus,carere inciperet,& ei Cœlum ſuperſtiti, terra mortuo auferretur. Et ſenſit his verbis Satyric.8.

Quis

Quis tam
Perditus,vt dubitet Senecam præferre Neroni;
Cuius ſupplicio, non debuit vnà parari,
Simia,nec Serpens vnus,nec culeus vnus?
Et Plau.in Aulula.ibi,
Iube hunc inſui culleo,
Atque in altum deportari,ſi vis annonam bonã.
Et ad idem nota Culleum, ſaccum fuiſſe ex corio Bouis,quem alio vocabant nomine, Aſcopera ſcilicet,aliquando Statuæ Neronianæ, collo deligatum,quia Matricida. Hac pœna punitus eſt primũ Publicius Malleolus,eo tempore quo de Gallis triumphauerat Marius, Romanis antea ſcelus incognitum. Imò Solon interrogatus quam ob rem in parricidam legem non tuliſſet, quod deſperaſſet (ait) hoc ſcelus. Verum eſt etiam pœnam hanc, aliquando pro aliis delictis quoque fuiſſe impoſitam, ob ciuium ſeditionem ſcilicet, & quod maius eſt violatione deorum M. Tullio Duunuiro, & C.Villio(autor eſt Plutar.) & ſingulare ſupplicium appellat Cice.in Ora.pro Roſcio.

Secundo ſcias,quoniam etiam homicidii dolo-
16 ſi mentio facta eſt † nec non adulterii, utranque legem,de ſicariis ſcilicet, deque adulteriis, homicidas, ac adulteros hoc eſt alienarum nuptiarum temeratores, vltore gladio perſequi, ut dicitur in §.item lex iulia de adulteriis,& in §.item lex Cornelia de ſicariis, inſti. de pub.iudi. Vel quo ad
17 iſtud vltimum dicas † quod in foro conſcientie, hoc ipſum relinquitur arbitrio ſacerdotis, quodque de iure Canonico eſt excommunicatio, c. at ſi clerici c.cum non ab homine,& vtrobique not. de iudi.Moſaica lege vero,& iure Codicis, mors

vt Leui.20. legitur l.quamuis C.ad legẽ Iu. de ad. apud Gentiles, diuerſimode, plerumque uirili mẽbro abſciſo, alii naſo, multi virgis quoque puniti fuerunt, de iure .fforum deportatio l.ait prætor §. miles ff. de his qui not. infa. & nouiſſimo quidem autenticorum uerbera in muliere tantum, ac carcer perpetuus, quæ pœna regularis eſt canonum,
18 quia ſententiam ſanguinis non habent † c. ſententiam ſanguinis ne cle.uel mona.not.in d.c.cum non ab homine de iudi.& ad propoſitum not.deciditur in auten.ſed hodie & in corpore unde ſumitur C.ad legem Iuli.de adul.& ex iſtis quia nõ ſunt alia in hac pulcherrima & not.l.ſit breuiter abſoluta. Die 12. Iulii. 1560. Paduæ.

FINIS.

A 1319065